

A portrait of an elderly woman with short, wavy brown hair, smiling gently. She is wearing a light blue V-neck top and a necklace with blue and purple beads. The background is a plain, light-colored wall with a framed picture partially visible on the left.

**HANA
PRAŽÁKOVÁ**

PŘÍBĚHY
PLNÉ NADĚJE

HANA PRAŽÁKOVÁ

PŘÍBĚHY PLNÉ NADĚJE

Alena Blažejovská – Markéta Hejkalová – Romana Macháčková

Katalog k výstavě z cyklu Moravské zemské knihovny

Oči Brna

Moravská zemská knihovna v Brně

2020

Kurátorka výstavy: Romana Macháčková

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Pražáková, Hana, 1930-2010

Hana Pražáková : příběhy plné naděje : katalog k výstavě z cyklu Moravské zemské knihovny Oči Brna / Alena Blažejovská, Markéta Hejkalová, Romana Macháčková. -- V Brně : Moravská zemská knihovna, 2020. -- 1 online zdroj

Anglické resumé

Chronologický přehled. -- Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7051-314-9 (online ; pdf)

* 821.162.3-055.2 * 81'25-055.2 * 821.162.3 * 82-93 * 929 * (437.3) * (048.8) * (0:82-94) * (083.824)

– Pražáková, Hana, 1930-2010

– české spisovatelky -- 20.-21. století

– překladatelky -- Česko -- 20.-21. století

– česká literatura -- 20. století

– literatura pro děti a mládež -- Česko -- 20. století

– studie

– vzpomínky

– katalogy výstav

821.162.3.09 - Česká literatura (o ní) [11]

929 - Biografie [8]

Publikace vznikla v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace – Moravská zemská knihovna v Brně.

Recenzovaly: Mgr. Kristýna Cimalová

Mgr. Andrea Procházková, Ph.D.

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2020

ISBN 978-80-7051-305-7

ISBN 978-80-7051-314-9 (e-kniha, pdf)

OBSAH

Úvod	4
Moje máma Hana Pražáková	6
Markéta Hejkalová	
Kalendárium	18
Příběhy vyprávěné Hanou Pražákovou	26
Romana Macháčková	
Hana Pražáková a rozhlas	68
Alena Blažejovská	
Slovo závěrem	86
Seznam vystavených exponátů	87
Prameny a literatura	90
Summary	96

ÚVOD

Katalog k výstavě *Hana Pražáková. Příběhy plné naděje*, která probíhala od 3. června do 3. srpna 2021 v Moravské zemské knihovně v Brně, je dalším střípkem do mozaiky již vydaných katalogů pod logem cyklu Oči Brna. Tento cyklus již od března 2015 přináší čtenářům a návštěvníkům knihovny téměř každý měsíc životní příběh výrazné osobnosti spjaté dílem a životem s městem Brnem.

Hana Pražáková, spisovatelka, překladatelka a rozhlasová redaktorka 2. poloviny 20. století, byla dcerou ruralistického spisovatele Františka Křeliny (26. července 1903 Podhradí u Jičína – 25. října 1976 Praha) – ten

ji inspiroval především jako spisovatelský vzor a člověk, s nímž mohla svá díla konzultovat. Celý život Hany Pražákové (vnější i niterný) byl zároveň poznamenán nelehkým životním osudem jejího otce. František Křelina byl 24. srpna 1951 zatčen a na dvanáct let odsouzen k odnětí svobody v procesu s tzv. Zelenou internacionálou (po devíti letech byl amnestován), a to například spolu s Josefem Knapem, Janem Zahradníčkem, Bedřichem Fučíkem, Zdeňkem Kalistou, Ladislavem Kuncířem a dalšími. Jeho žena, Anna Křelinová, zůstala s dcerami sama. Musely se přestěhovat z vily na Spořilově do sdíleného a temného bytu, financí nebylo dostatek a součástí jejich životů se stal

všudypřítomný strach – strach o otce a manžela, strach, zda se uživí, strach, zda kamarádi zůstanou kamarády, strach, zda maminka bude mít práci a děvčata budou moci dostudovat. I přes všechny tyto zážitky, které Hana Pražáková prožila jako velmi mladá žena, je patřičné podotknout, že ji to nezlomilo. Právě naopak. Nejen celým svým životem, ale především svým dílem dokázala, že nepřestávala věřit v dobro v lidech a udržela si ryzí čistotu laskavého člověka. Období věznění svého otce popsala z perspektivy mladé dívky v knize *Nadějí tu žijem* (2001). Tento román vzbudil v době svého vydání velkou pozornost nejen ze strany literárních kritiků, ale i samotných čtenářů. Zároveň se stal jedinečným doplněním různorodé mozaiky tehdejších literárních výpovědí. Román *Nadějí tu žijem* je jedním ze dvou románů Hany Pražákové pro dospělé. Tím druhým je *Dobrý den Brno*, v němž se autorka vrací k dalším obdobím svého života, např. reflektuje práci v Československém rozhlasu v Brně nebo pobyt v Maďarsku po boku svého muže Richarda Pražáka, který se stal prvním porevolučním velvyslancem České republiky v této zemi ad.

Hlavní část své literární tvorby však spisovatelka věnovala dětským čtenářům. Její knihy pro děti přináší příběhy plné něhy a citlivého porozumění jejich světu. Literární činnosti Hany Pražákové se v katalogu věnuje literární historička Romana Macháčková. V letech 1971–1990 působila Pražáková jako redaktorka literárně-dramatické

redakce Československého rozhlasu v Brně. Tomuto období se ve svém článku velmi podrobně věnuje slovesná dramaturgyně Českého rozhlasu Alena Blažejovská. A na Hanu Pražákovou jako mámu vzpomíná ve své velmi niterné výpovědi její starší dcera, spisovatelka, překladatelka a ředitelka Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě, Markéta Hejkalová. Tyto tři texty doplňuje kalendárium mapující nejen životní milníky Hany Pražákové, ale i data vydání jednotlivých děl (včetně překladů).

Katalog je doplněn bohatým obrazovým materiálem z fondu Hana Pražáková uloženého v Památníku písemnictví na Moravě, jedné z poboček Muzea Brněnska.

Romana Macháčková

MOJE MÁMA HANA PRAŽÁKOVÁ

Markéta Hejkalová

Vždycky to pro mě byla máma a pořád na ni tak myslím. *Mami* jsem mámu neoslovovala nikdy, *mamínko* málokdy – až ke konci života, kdy jsem se omlouvala, že jsem na ni byla netrpělivá a že pro mě leccos bylo přednější než být s ní. Leccos – cesty, práce, život. Kdybych věděla, že jí – nám – zbývá tak málo společného času, všechno bych odsunula. Ale to se tak vždycky říká a zrovna moje máma velmi dobře věděla, že život je křehký, může se kdykoliv zadrhnout nebo dokonce přetrhnout.

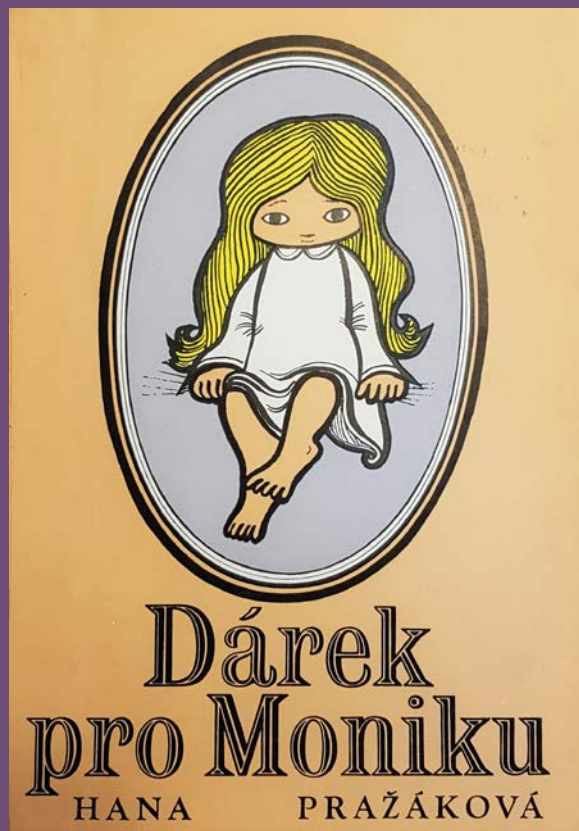
Z toho vědomí plynuly dvě věci: život se nedá žít nanečisto ani odkládat na později a na každém okamžiku záleží. Abychom se z něj radovali (užili si ho, jak se dnes říká), ale víc záleželo na tom, abychom ho nepromarnili: nenáladou, smutkem, nevlídností, abychom nikoho nezranili a nikomu neublížili. Zradou, podvodem nebo tím, že nepomůžeme někomu, kdo pomoc potřebuje. Nenápadná morální dilemata všedních dní, tahle červená niť vede od jedné máminy knížky k druhé.

V té první, *Dárku pro Moniku*, potřebuje pomoc holčička Monika, protože jí náhle umře tatínek. *Dárek pro Moniku* je mámina asi nejlepší knížka. A pro mě je jedna ze dvou nejdůležitějších. Protože píše o mně, jak jsem ve čtyřech letech záhadně onemocněla, o mojí sestře, která byla miminko v kočárku, o našem novém světlém bytě na Trýbově ulici v Brně, kam jsme se přestěhovali z rozděleného pražského bytu, temného nejenom proto, že byl v Černé ulici, o zázračném

▲ Hana a Richard Pražákové v Praze v roce 1956.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A647)

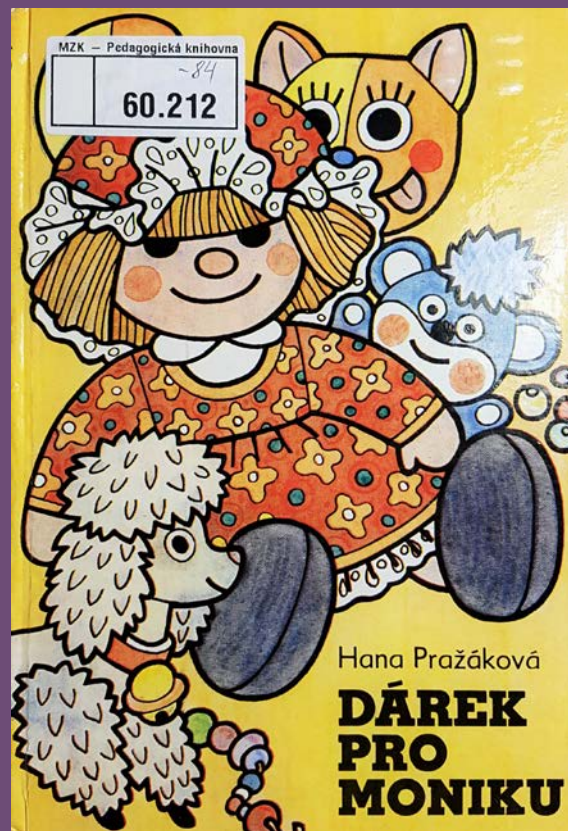

◀
PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*.
Vydání první. Ilustroval Radek Pilař.
Brno: Blok, 1970.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 0060.212)

▶
PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*.
3. vydání. Ilustroval Vladimír Smrčka.
Brno: Blok, 1984.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 0060.212)

dvore a zakázané stráni, kde jsme si hráli s kamarádkami a kamarády. Dárek pro Moniku je pro mě důležitý i proto, že tehdy jsem poprvé byla přítomna vzniku knížky. Uspávalo mě ťukání psacího stroje z vedlejšího pokoje, protože jindy než večer se máma k psaní nedostala. Pamatuju se, jak si máma o budoucí knížce povídala s tátou a dědou, jakou měla radost, že ji bude ilustrovat Radek Pilař, v té době velice populární výtvarník, autor slavného loupežníka Rumcajse, jak jela na poslední náhled před vydáním do tiskárny do Přerova... *Dárek pro Moniku* pak vyšel ještě dvakrát. V roce 1984 knížku vydalo brněnské nakladatelství Blok (stejně jako první vydání z roku 1970) s ilustracemi Vladimíra Smrčky a v roce 2000 jsme ji vydali my s manželem v našem nakladatelství Hejkal s ilustracemi Jana Exnara. (Úplnou náhodou jsem se při četbě knihy Jana Nováka o Milanu Kunderovi dozvěděla, že Vladimír Smrčka byl druhým manželem Kunderovy první manželky Olgy Haasové. Ale tenhle pozdrav z brněnského kulturního světa není nijak zásadní a myslím, že máma by mu žádnou zvláštní váhu nepřikládala.)

Smrt patří k životu, ale v koloběhu všedních dní se s ní přece jen tak často nepotkáváme. Dívky v máminých knihách řeší obecnější problémy. Zdánlivé maličkosti, ale i na nich záleží. Hrdinka knihy *Karolinka* se zastane spolužačky, které se ostatní smějí, protože přišla do školy v děravých punčochách – a tím získá svou první kamarádku ve městě, kam se přistěhovala z Vysočiny a kde nikoho nezná. Šárka

ve *Výpravě za parádou* při koupi kabátu vymění visačky, aby nemusela babičce přiznat, kolik kabát doopravdy stál, a získá tak tři sta korun pro sebe. Neuvědomuje si však, že je to lež, podvod. Hrdinka *Návratu z vánočních prázdnin*, Tamara, která žije ve městě na internátu a chodí do školy pro slabozraké, složitě hledá cestu k sestřenici Pavle, která jako by zaujala její místo v rodičovském domě. To jsou typické máminy situace: možná naivní, ale optimistické a plné citu.

Zdánlivě hlavním tématem knihy s názvem *Výsostné území* je vztah sebevědomé studentky Ireny a postiženého, nechodícího Tomáše, ale pro mě je hlavní hrdinkou Irenina kamarádka Magda. Magdina tatínka před Vánocemi náhle odvezou do nemocnice a on už se z ní nevrátí, umře. Magda je autobiografická postava. Mámina otce (spisovatele Františka Křelínu) neodvezli náhle do nemocnice – na konci srpna roku 1951 ho estébáci náhle zatkli a odvedli do vězení, odkud se vrátil až po devíti letech. Teprve když jsem připravovala k vydání jednu z máminých dvou knih pro dospělé, memoárovou prózu *Naděje tu žijem*, pochopila jsem, jaký to musel být pro mámu šok.

Máma se narodila 13. července 1930 v Turnově. Její rodiče, Anna a František Křelinovi, v té době učili v nedalekém městečku Český Dub v Podještědí. Možná to byla nejšťastnější doba jejich života. Byli oblíbení učitelé, bydleli v moderním bytě na náměstí, v patře nad spořitelnou, měli pomocníci, slečnu k dětem (s níž se pak babička celý život přátelila). V září 1938 se Český Dub ocitl v Sudetech, Křelinovi během

jediné noci utekli na chalupu babiččina bratra Ladislava Masopusta na Kadeřavci u Turnova. Máma a její o rok mladší sestra Libuše byly ve venkovském hospodářství plném zvířat asi šťastné, ale děda byl v té době už známý spisovatel, jeho romány a povídky z Podještědí se hodně četly, v roce 1937 získal státní cenu za román *Puklý chrám*. Chtěl být blíž redakci, nakladatelství, prostředí literárních společností. V roce 1940 se Křelinovi přestěhovali do Prahy. Koupili si rodinný domek na Spořilově, kde bydlela řada umělců, z dědových přátel například spisovatel Josef Knap nebo historik Zdeněk Kalista. Tam přečkali válku, odtamtud máma každý den jezdila tramvají do centra Prahy na dívčí gymnázium Krásnohorská a po něm na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, dostala se na obor čeština-ukrajinština.

Do toho srpnového dne byla spokojená a sebevědomá dívka, studentka, dcera známého spisovatele, žila šťastný život ve vlídném rodinném domě na pražském Spořilově, měla známost s hochem z dobré rodiny... a najednou se to všechno zhroutilo. Solidní přítel z dobré rodiny ji zbaběle opustil, otce musela tajit, aby ji nevyhodili ze studií – to se jí dařilo údajně díky tomu, že zkratka ÚNZ znamenala nejen Ústav nápravného zařízení, tedy kriminál, ale i Ústav národního zdraví, tedy nevinnou nemocnici. Z moderní vilky se musela s maminkou a sestrou odstěhovat do rozděleného bytu, kde se se sousedy dělily o sociální zařízení. A nad každodenním životem hrozivě čnělo otcovo věznění: lítost, strach, soucit, hrůza. Myslím, že dědovo zatče-

ní a věznění poznamenalo mámu víc, než jsem si v dětství a mládí dokázala představit. Právě proto si umínila, že se musí těšit a radovat ze života – všem estébákům navzdory a natruc. Právě proto ale taky měla až do roku 1989 strach. Asi ne přímo z toho, že i ji můžou chlapí v kožených kabátech zatknout a už ji nikdo nikdy neuvidí. Strach, že nebude moct dělat práci, kterou má ráda. Že ji nebude moct dělat táta. Strach o sestru a o mě: že se nedostaneme na školy – napřed na střední, pak na vysokou, že neseženeme dobrou práci.

Moji rodiče studovali oba filozofickou fakultu, táta češtinu a maďarštinu, podle rodinné legendy se seznámili na nedalekém Karlově mostě. Vzali se v roce 1954, o rok později táta dostal práci na univerzitě v Brně a v roce 1962 jsme se tam přestěhovali všichni. V Brně pak žili celý život s výjimkou pohádkových let (to byl mámin termín) 1994 až 1998, kdy byl táta velvyslancem v Budapešti. Táta zemřel 12. září 2010, máma krátce po něm, 4. prosince 2010.

Tahle základní fakta a data se zájemci mohou dozvědět v encyklopediích, v knihovně nebo také v máminých knížkách *Nadějí tu žijem* a *Dobrý den Brno*. Nevím, jestli někoho budou zajímat vzpomínky, které jsou jenom moje. Šest okamžiků, které už dávno zmizely v moři času.

Jedna z prvních vzpomínek: ve čtyřech letech v brněnské dětské nemocnici a máma je venku, za otevřeným oknem a za plotem. Vidím ji, ale skoro neslyším, nemůžu se jí dotknout a nevím proč, bojím se, jestli za mnou ještě někdy přijde.

▲ Dcera Markéta, Richard, dcera Hana a Hana Pražáková dne 24. 11. 1974.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A699b)

► Hana Pražáková na besedě v Otrokovicích 20. 3. 1985.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A676)

Druhý okamžik: v osmi letech jsem začala chodit do nové školy, jazykové na Bakalově nábřeží. Bylo to v září 1968 a za mostem u Svratky tábořili sovětští nebo jiní okupační vojáci. Máma mě proto první týdný do školy vodila. Jednou s sebou vzala i moji mladší sestru. Já jsem si v nové škole nemohla zvyknout, byla mnohem větší než ta na Mendláku, nikoho jsem tam neznala. A jednou jsem šla po schodech od šaten do třídy s proudy neznámých dětí – a vtom jsem za oknem uviděla mámu a sestru, jak mi mávají.

Třetí je z gymnázia a ta je trochu problematická, protože si za žádnou cenu nedokážu vzpomenout, o co přesně v ní šlo. Máma se mnou šla na vyšetření do nemocnice v Bohunicích, protože jsem měla podezření na mononukleózu (které se neprokázalo). A najednou jsme v hovoru narazily na nějaké anglické slovo – možná to byl Hollywood, možná lord Byron, nevím, proč mi v hlavě uvízla zrovna tahle dvě jména – a jedna z nás ho špatně vyslovila. A pak jsme se tomu obě rozesmály, jako by z nás rázem byly dvě malé uchechtané holky. Nepamatuju si, proč přesně jsme se smály, ale na úlevu a bezstarostnou radost toho smíchu nezapomenu snad nikdy.

Čtvrtý okamžik: vysoká škola, studovala jsem na filozofické fakultě v Praze finštinu a ruštinu a čekal mě povinný půlrok v tehdejším Sovětském svazu, v Moskvě. Na fakultě svým způsobem patřilo k dobremu tónu jet tam s odporem, bát se nedostatku jídla, štění a švábů a bůhví čeho všeho ještě. Poslední víkend před cestou, na konci led-

na, jsem přijela domů do Brna sbalit si věci – a v neděli jsme vyrazily s mámou na výlet nebo spíš na delší procházku k naší chatě do Žebětína, samy dvě. „Copak ty se netěšíš?“ zeptala se mě máma udiveně. „Víš, jak já bych si ráda sbalila věci a na půl roku odjela do nějakého města, kde jsem ještě nikdy nebyla?“ A já jsem se do Moskvy začala těšit a pak se mi tam líbilo, i když jídla bylo málo a švábů hodně – ale také hodně divadel, studenti z celého světa, obrovské, nepochopitelné město v obrovské a nepochopitelné zemi – od té doby nemám o Rusku sebemenší iluze, ale tak zajímavý půlrok jsem už snad nezažila.

A teď mnoho let přeskočím. Vzpomínky na rodiče jsou asi pro většinu lidí drahé a jedinečné – ale mohou zajímat i další, nezúčastněné lidi?

Pátý a předposlední okamžik: červen 2007, přijela jsem do Brna možná něco pracovního vyřídit, ale spíš jen tak na výlet. Odpoledne jsem byla s malou neteří na koupališti na Bílé hoře a večer jsem se domluvila s kamarádkou, že půjdeme někam na víno. „Přijdu brzo,“ řekla jsem mámě doma – a myslela jsem tím asi do deseti nebo jedenácti. S kamarádkou jsme šly do podzemní středověké hospody na České (nevím, jestli tam ještě je), a když jsme v půl jedenácté vyšly zpět na zemský povrch, našla jsem deset nepříjatých hovorů, protože dole v hospodě zjevně nebyl signál. Od mámy! Bála se, jestli se mi něco nestalo – a to mi bylo čtyřicet sedm let! Mám pocit, jako by touhle pátou vzpomínkou skončilo mé dětství. Je to falešný pocit, dětství končí mnohem dřív než skoro v padesáti letech, ale přesto. Krátce

nato onemocněl táta, o rok později máma, pak se objevily ještě všelijaké jiné problémy... ale také jiné radosti.

A poslední šestá vzpomínka je z června 2010. Máma už se cítila hodně špatně, odvezli jsme ji do nemocnice. A po několika hodinách mi zatelefonovala. „Prosím tě, můžeš sem ještě zajít, než odjedeš z Brna domů? Výborně, tak mi přines hřeben, pudr a rtěnku.“ Rozesmála jsem se a zároveň se mi velice ulevilo. Možná, že tahle poslední vzpomínka moji mámu vystihuje nejpřesněji. Radovat se všemu navzdory. V červnu 2010 mámu čekal necelý půlrok života.

Rodiče nebyli ani disidenti, ale nikdy nebyli ani v komunistické straně. Museli se smířit s tím, že některé věci nemůžou. Táta, historik a hungarista Richard Pražák, mohl jet na světový historický kongres do Bukurešti, ale do San Francisca už ne. Ale mohl učit na fakultě, mohl studentům přednášet o svobodě a útlaču v minulých dobách, které se od té jeho tolik nelišily. A máma mohla pracovat v literárně-dramatické redakci Československého rozhlasu v Brně. Nastoupila tam v roce 1972. Tomu by se mohl leckdo podívit – nestranička, po prověrkách... Práci v rozhlasu milovala. Získala ji díky tomu, že nejenom nebyla ve straně a nemohli ji tedy vyloučit ani vyškrtnout, ale že v době po osmašedesátém roce nebyla ani zaměstnaná, nemusela podstoupit žádné prověrky a souhlasit se vstupem vojsk.

Máma nechodila do práce, ale nebyla ani nezaměstnaná, jak jsem si myslela, ani žena v domácnosti, jak jsem často říkala. Vždycky se kvůli tomu rozčilovala. Vysvětlovala mi, že pracuje, i když je doma. Tehdy jsem tomu moc nerozuměla, ale teď ji chápu. Překládala z ruštiny a z ukrajinštiny. Dívčí román *Dinka* Valentiny Osejevové, válečné prózy Olese Hončara, sestavila a přeložila knihu ukrajinských pohádek *O lesním carovi*. Jejím nejúspěšnějším překladem byl špionážní román z války *Velká hra* ukrajinského autora Jurije Dolda-Mychajlyka. Vyšel v několika reedicích, máma za každou dostala honorář a možná s nevelkou nadsázkou říkala, že díky *Velké hře* jsme si mohli koupit družstevní byt v Brně. Dold-Mychajlyk napsal ještě pokračování, ale to už se odehrávalo za studené války a máma ho překládat nechtěla. To na ní obdivuju – možná nebylo jednoduché odmítnout relativně vysoký honorář za relativně snadný překlad, vždyť autorův styl i slovník už znala z prvního dílu. Ale nechtěla překládat vysloveně tendenční text, který jí byl cizí.

Myslím, že překládání bylo pro mámu především cestou k literatuře. Když pak začala sama psát a začala pracovat v rozhlasu, bez větší lítosti překládání opustila. I v tom jí velmi dobře rozumím.

Máma měla celý život pocit, že musí splatit dluh, vynahradit dědovi jeho kriminál, udělat něco pro to, aby se na něj nezapomnělo. To je důležité a pochopitelné, ale myslím, že máma ten dluh splácela trochu až moc, na úkor vlastního psaní, a možná vlastního života.

Hana Pražáková s dcerou Markétou Hejkalovou v Havlíčkově Brodě pravděpodobně v roce 2001.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A696)

Máma napsala *Nadějí tu žijem* v Budapešti, můj otec tam byl v devadesátých letech prvním českým velvyslancem, a povzbudil ji k tomu prý britský velvyslanec, jemuž svůj příběh při jedné večeři vyprávěla. V nakladatelství Hejkal jsme *Nadějí tu žijem* vydali v roce 2001 – a přišel další šok, tentokrát příznivý. Upřímně řečeno jsem knihu chtěla vydat hlavně „z rodinných důvodů“ – aby máma měla radost a aby se nezapomnělo na dědův osud – ale kniha vyvolala veliký ohlas, vyšlo mnoho příznivých recenzí, první náklad se rozprodal téměř vzápětí. Nové v knize bylo to, že máma v ní nelíčila utrpení politických vězňů, ale každodenní život jejich rodin tzv. na svobodě, a v tom životě nebyla jenom hrůza, strach a nedostatek, ale také naděje... a lásky, studium, svatba, dítě, normální život mladé ženy v nenormální době. Výstižně mi připadá hodnocení Viktora Šlajcherta, že autorka líčí politický terorismus padesátých let jazykem a stylem Karoliny Světlé, a právě v kontrastu možná naivní idyly a oficiální hrůzy je síla knihy. Z vlny zájmu po vydání *Nadějí tu žijem* se máma radovala a pro mě je to její druhá nejdůležitější kniha.

Druhá mámina kniha pro dospělé, *Dobrý den Brno*, na *Nadějí tu žijem* navazuje, vede vzpomínky až k roku 2000 a hodně místa věnuje nové svobodné diplomacii devadesátých let, jak ji máma poznala v Budapešti.

Než do Budapešti odjela, dala mi přečíst novelu *Divné dny*. Příběh ze začátku devadesátých let. Studentka Alžběta se bojí o manželství

svých rodičů. Matka se schází s někým jiným, otec, který nikdy nebyl komunista, si přesto připadá v nové době ztracený. Máma vždycky uměla psát čtivě, ale já jsem *Divné dny* zavrhl(a): Alžběta mi připadala naivní, zápletky smutná (málokdo chce číst o manželské krizi svých rodičů, byť zahalené do prózy) a především jsem nechápala, jak někdo může být ztracený v báječné nové době – sama jsem byla mladá a nadšená podnikatelka. Později mě to příkré odmítnutí mrzelo. Poslední týden mámina života jsem s ní trávila hodně času v nemocnici na Žlutém kopci a tam jsem jí v jednom zasněženém a zamračeném dni slíbila, že *Divné dny* vydám. Vyšly až po šesti letech, v roce 2016 spolu s povídkami dalších čtyř autorek: Věry Noskové, Evy Tvrdé, Slovenky Etely Farkašové, jedna povídka je moje.

Radost i křehkost všedních dnů byly nejen tématem mámina psaní, ale i života, a tím pádem i mého. Našeho, celé rodiny. Máma byla vždycky na straně těch slabších, bezbranných, osamělých. Pro starší sestru (mě) to nebyla úplně jednoduchá pozice, ale máma se neřídila jenom věkem, byla spravedlivá. Zlobila se na mě, když jsem odešla s kamarádkou do kavárny a mladší sestru nechala doma samotnou, ale zrovna tak se zlobila na sestru, když při výletě do Prahy trucovitě nepřišla na sraz a já jsem se o ni celé odpoledne bála. Ne, zlobila není správné slovo, a v tom byl ten problém. V dětství jsem si často přála, aby máma vydávala jasné příkazy a zlobila se kvůli jejich porušení, nebo třeba nás i trestala. Ale ona chtěla, abychom se mezi

dobrem a zlem dokázaly rozhodovat samy. I když dobrem byl třeba jenom úsměv a zájem a zlo malá, nepodstatná nepravda, spíš výmluva než lež. Cestu nám ukazovala nepřímou – třeba knihami, které mi kupovala, vybírala z naší knihovny nebo nosila z té rozhlasové. Díky mámě jsem v deseti letech s nadšením objevila Sienkiewiczův román *Quo vadis*, v patnácti Dostojevského *Zločin a trest* a v sedmnácti *Čtyřicet dnů* Franze Werfela.

Na každém okamžiku záleží a zrovna tak záleží na každém slově. Ale nejvíc záleží na tom, aby se lidi měli rádi a nebyli sami. Máma mi vždycky hned nadšeně telefonovala, když objevila zmínku o Podzimním knižním veletrhu nebo recenzi na moji knížku.

A já jí to teď chci oplatit.

Když mi pořadatelka této knihy a výstavy Romana Macháčková vyprávěla, že v dětství měla ráda mámin *Návrat z vánočních prázdnin*, nebo když mi spisovatelka Eva Tvrďá na ostravském knižním festivalu řekla, že se jí v dětství líbila mámina *Karolinka*, nebo když na Databázi knih najdu kladný čtenářský ohlas na *Dárek pro Moniku*, chtěla bych to mámě hned říct. Víím, že by měla radost. Vždycky měla radost a já jsem jí ze všech možných cest ráda telefonovala. Sahám po telefonu – a pak si uvědomím, že už to nejde.

Ale to není důležité. Důležité je, že máma by měla z téhle knížky a výstavy velkou radost. Táta jistě taky, ale zároveň by měl několik připomínek, ptal by se, proč tam tohle je a tamto zase není. A máma

by se jen šťastně usmívala, těšila by se z každého člověka, který si výstavu prohlédne, a ještě víc z každého čtenáře, který otevře její knížku.

Markéta Hejkalová

Svatební fotografie Hany Křelínové a Richarda Pražáka, z 25. září 1954.

Zleva: Libuše Křelínová (sestra Hany), Anna Křelínová (maminka Hany), literární historik Albert Pražák (strýc Richarda), Barbora Masopustová (babička Hany), Ladislav Křelina (strýc Hany, bratr Františka Křeliny), Hana Pražáková, Richard Pražák, Ladislav Masopust (strýc Hany, bratr Anny Křelínové) a jeho manželka Růžena Masopustová, Kamila Pražáková (teta Richarda Pražáka).

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A655)

Hana Pražáková na maturitní fotografii z roku 1949.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A648)

KALENDÁRIUM

- 1930 13. července se v Turnově narodila Hana Křelinová, dcera spisovatele Františka Křeliny a jeho ženy Anny (rozené Masopustové). Dětství strávila Hana spolu s rodiči a svou sestrou Libuší v Českém Dubu.
- 1939 Rodina Křelinových se stěhuje do Prahy.
- 1949 Maturita na Dívčím reálném gymnáziu E. Krásnohorské v Praze.
- 1949–1953 Studium na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor: čeština–ukrajinština.
- Přihlášku si Hana podávala ke studiu polštiny. Na fakultě jí však přidělili ukrajinštinu. Mezi její vysokoškolské vyučující

patřili např. Jan Mukařovský (Seminář literatury 19. století), prof. Antonín Grund (Teorie literatury, České písemnictví, Česká literatura doby starší ad.), prof. František Jílek (Novočeská mluvnická cvičení), prof. Ladislav Štoll (Sociální a hospodářské základy literatury), prof. Bohuslav Havránek (Vývoj a problematika spisovné češtiny), prof. Karel Horálek (Teorie a technika překladu, Úvod do slovanské jazykovědy)¹ ad. Filozofickou fakultu absolvovala Hana Křelínová diplomovou prací na téma *Realistický obraz vesnice v díle K. V. Raise*.

- 1951 Otec, spisovatel František Křelina, byl zatčen a následně odsouzen k dvanácti letům odnětí svobody v procesu s tzv. Zelenou internacionálou.
- 1952 Stěhování Hany s maminkou Annou a sestrou Libuší z domku na pražském Spořilově do velmi tmavého a rozděleného bytu v Černé ulici v centru Prahy.
- 1953 Zaměstnána v nakladatelství Svět sovětů.
Jako redaktorka se zde specializovala na ukrajinskou literaturu.

¹ Muzeum Brněnská – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Materiály a předměty mimoliterární povahy, Dokumenty, Index z Univerzity Karlovy v Praze, inv. č. A809.

- 1954 25. září vstoupila do manželství s Richardem Pražákem.
- 1957–1962 Redaktorkou Státního nakladatelství dětské knihy (dnes Albatros).
- 1958 Překlad z ukrajinštiny – kniha povídek Stepana Vasyľčenko *Olovněný prstýnek* (Praha: Svět sovětů).
- 1960 29. února se narodila starší dcera Markéta.²
Překlad z ukrajinštiny – *Velká hra* Jurije Dold-Mychajlyka (Praha: Naše vojsko), tato kniha vyšla v Našem vojsku ještě několikrát – v letech 1961, 1963, v roce 1965 dokonce dvakrát, 1971; naposledy v roce 1983 (Praha: Vyšehrad).
- 1962 Spolu s manželem Richardem Pražákem³ se Hana odstěhovala do Brna na Trýbovu ulici, kde měli společně trvalé bydliště po celý zbytek svého života.
Práce na překladech ukrajinské a ruské literatury.
Překlad z ruštiny Lva Nikolajeviče Tolstého *Pohádka o Jemeljanovi a bubnu* (Praha: Albatros).

² Dnes Markéta Hejkalová, spisovatelka, překladatelka z finštiny (proslavila se především překlady Miky Waltariho), zakladatelka Podzimního knižního veletrhu (probíhá v Havlíčkově Brodě od roku 1991), spolumajitelka Nakladatelství Hejkal.

³ Prof. PhDr. Richard Pražák, DrSc., byl významným českým historikem a hungaristou. Od roku 1968 působil jako vedoucí Kabinetu balkanistiky a hungaristiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. V roce 1994 se stal prvním velvyslancem České republiky v Maďarsku.

- 1963 27. srpna se narodila mladší dcera Hana.
Překlad z ukrajinštiny knihy Volodymyra Vladka *Potomci Skytů* (Praha: Státní nakladatelství dětské knihy), druhé vydání vyšlo v roce 1986 ve stejném nakladatelství.⁴
Překlad z ruštiny knihy *Záhada rohového pokoje* (Praha: Svět sovětů), kterou napsal Vladimír Anatoljevič Dobrovoľskij.
- 1964 Překlad z ruštiny díla *Moře a lidé* Arkadije Aleksejeviče Pervenceva (Praha: Naše vojsko).
- 1965 Překlad ukrajinské pohádky *O chudém mládenci a bohatém kupci* (Praha: Státní nakladatelství dětské knihy) a překlad knihy Vasilije Ivanoviče Ardamatskije *Saturn zvolna pohasíná* (Praha: Mladá fronta).
- 1967 Překlad z ruštiny knihy Valentiny Osejevové *Dinka* (Praha: Státní nakladatelství dětské knihy).
- 1968 Překlad knihy Vasilije Ivanoviče Ardamatskije *Grant volá Moskvu* (Praha: Naše vojsko).
- 1969 Překlad z ukrajinštiny *Z ošatky carevny pohádky* (Praha: Práce).
Překlad z ruštiny Maškin, Gennadij: *Na modrém moři bílá loď* (Praha: Lidové nakladatelství).
- 1970 Vyšla kniha *Dárek pro Moniku* (Brno: Blok; 2. vydání také

v Bloku – 1984, 3. vydání – Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2000). Tato kniha vyšla v roce 1989 přeložená do ukrajinštiny a v roce 1998 do maďarštiny.

1972–1990 Redaktorkou literárně-dramatické redakce Čs. rozhlasu v Brně.

„Práce v rozhlase mi připadá mnohem živější, dostávám se často do terénu, poznávám zajímavé lidi. Kromě toho jde o týmový přístup: musím spolupracovat s režisérem, herci, hudebním skladatelem... Nejradši mám poslední fázi, kdy pořad dostává ve studiu definitivní tvar.“⁵ Tato práce ovlivnila také celou tvorbu Hany Pražákové. Osoby redaktorů nebo prostředí rozhlasů se objevují v řadě jejích děl.

1973 Překlad knihy Vasilije Ivanoviče Ardamatskije *Tajná operace doktora Axela* (Praha: Mladá fronta).

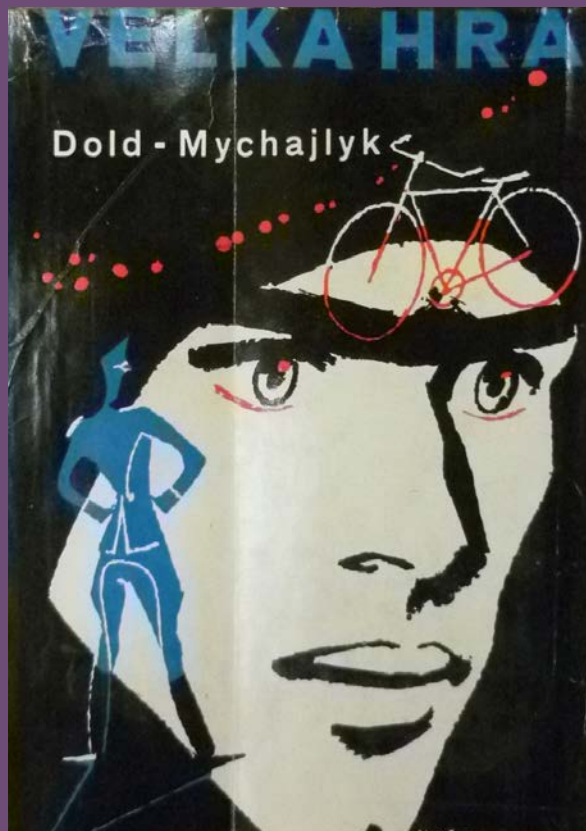
1973 Vyšla kniha *Karolinka* (Brno: Blok).

1975 2. dubna získala překladatelka výroční cenu nakladatelství Albatros za překlad *O lesním carovi*.⁶

Vyšly překlady knih Olese Hončara z ukrajinštiny *Cyklón* (Praha: Československý spisovatel), *Jaro za řekou Moravou* (Praha: Mladá fronta).

⁵ Dvě minuty s Hanou Pražákovou, redaktorkou Čs. rozhlasu v Brně. *Tvorba*, 29. 4. 1986, (17).

⁶ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Materiály a předměty mimoliterární povahy, Ocenění, inv. č. A1000.

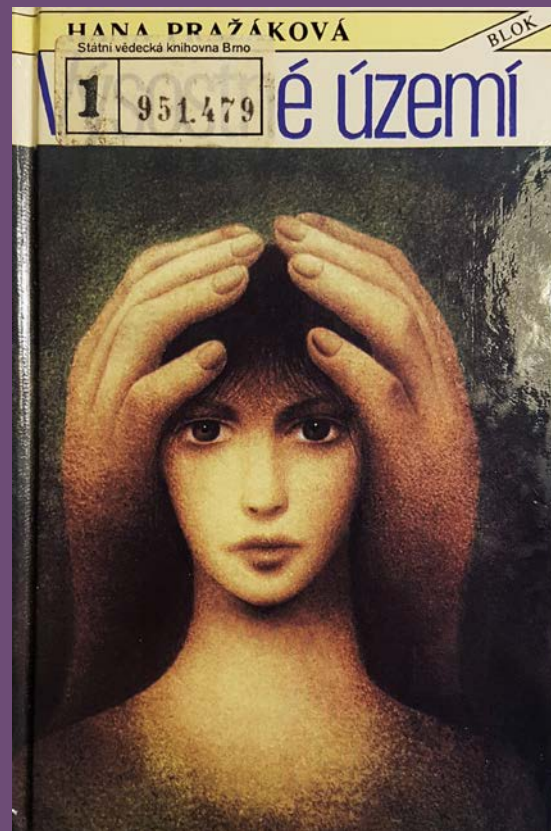

◀ DONALD-MYCHAJLYK, Jurij. *Velká hra*.
3. vydání. Praha: Naše vojsko, 1963.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 2-0443.223-63)

▶ PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výsostné území*.
2. vydání. Ilustroval Vlastimil
Zábranský. Brno: Blok, 1989.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 1-0951.479)

- 1976 Spisovatelka získala Pamětní diplom od vydavatelství dětské literatury Věsenka v Kyjevě.⁷
Vyšla kniha *Výsostné území* (Brno: Blok, ve stejném nakladatelství vyšlo i 2. vydání v roce 1989 a 3. vydání 2008).
Překlad z maďarštiny (spolu s Richardem Pražákem) knihy Évy Janikovszké *Mně se vždycky musí něco stát* (Praha: Albatros).
- 1978 Vyšla kniha *Výprava za parádou* (Brno: Blok).
Napsána rozhlasová hra *Ohromná příležitost*.
Překlad z maďarštiny (spolu s Richardem Pražákem) knihy Kláry Fehérové *Budu mít svůj ostrov* (Praha: Albatros).
- 1979 28. května byla Hana Pražáková jmenována členem ediční rady nakladatelství Blok.
- 1980 26. listopadu podepsala spisovatelka přihlášku do Svazu československých spisovatelů a stala se členkou jeho brněnské pobočky.
Vyšla kniha *Případ Petr* (Praha: Albatros).
- 1983 Vyšla kniha *Návrat z vánočních prázdnin* (Brno: Blok, 1983; 2. vydání – Třebíč: Akcent, 1998).
- 1984 Vyšla kniha *Výhra* (Praha: Albatros).

- 1986 Vyšla kniha *Letadlo a desetikoruna* (Praha: Albatros).
- 1989 V březnu navštívila spisovatelka Almatu (dříve Alma-Atu).
Vyšla kniha *Pojedeme do rozhlasu* (Praha: Albatros).
- 1993 Napsán scénář televizních programů pro Českou televizi Brno, náboženské vysílání s názvem *Co znamená, když se řekne...*
Hana Pražáková napsala všechny díly pro jednoho herce, sedícího v křesle s *Bibli* na klíně, promlouvajícího k dětským divákům a postupně jim vysvětlujícího náboženská témata: *O Bibli* (vysíláno 14. února 1993), *O Metuzalémovi* (vysíláno 14. března 1993), *O Noemově arše* (vysíláno 25. dubna 1993), *Nimrod* (vysíláno 23. května 1993), *Benjamínek* (vysíláno 13. června 1993), *Šalamoun* (vysíláno 11. července 1993), *Rovnou do jámy lvové* (vysíláno 12. září 1993), *Kámen* (vysíláno v říjnu 1993), *Farizej* (vysíláno 14. listopadu 1993), *12 apoštolů* (vysíláno 12. prosince 1993), *Lazar* (vysíláno 9. ledna 1994), *Nevěřící Tomáš* (vysíláno 13. února 1994), *Apokalypsa* (vysíláno 13. března 1994), *Velikonoce*, *Pilát Pontský* (vysíláno 10. dubna 1994), *Marnotratný syn* (vysíláno 8. května 1994), *Bible přináší i návody jednání*.
- 1993 V září byla oslovena Státní vědeckou knihovnou (dnešní Moravskou zemskou knihovnou v Brně), aby do zpravodaje knihovny s názvem *DUHA* přispěla v roce 1994 svými fejetony, např. *Hleď se titul*, *Sedmý den je neděle*, *Fejeton o fejetonu*.

⁷ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Materiály a předměty mimoliterární povahy, Ocenění, inv. č. A1071.

▲
PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výhra*. Ilustroval Jan Černý. Praha: Albatros, 1984.
 (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0097.408)

◀
Hana Pražáková na sjezdu dětských čtenářů v Bruntále 6. června 1989.
 (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A716)

1994–1998 Manželé Pražákovi pobývali v Budapešti.

Richard Pražák byl jmenován českým velvyslancem v Maďarsku. 22. června 1994 byl Haně Pražákové vystaven diplomatický pas jako manželce mimořádného a zplnomocněného velvyslance. Společně žili v Budapešti čtyři roky.

1997 21. února se narodila vnučka Marcela (dceři Haně).

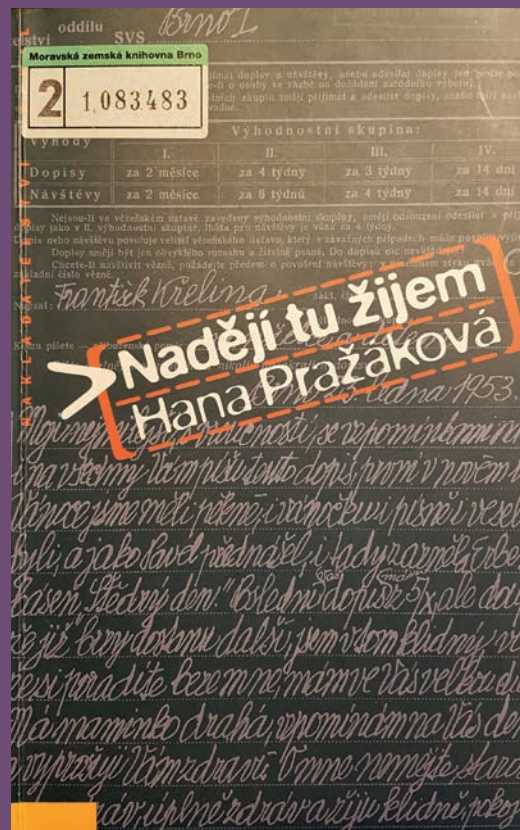
2001 Vyšla kniha *Naději tu žijem* (Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal).

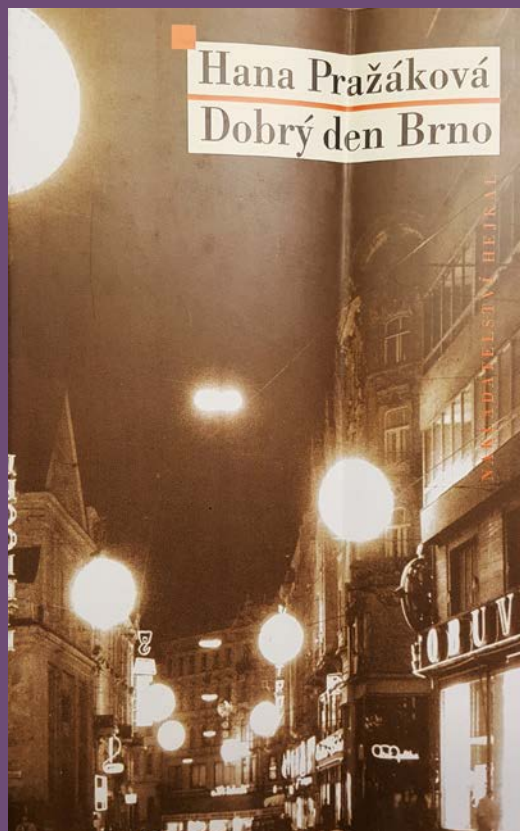
2005 Vyšla kniha *Dobrý den Brno* (Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal).

2010 Hana Pražáková zemřela 4. prosince.

Jen o necelé tři měsíce přežila svého celoživotního partnera Richarda Pražáka. Pohřeb spisovatelky se konal v pátek 10. prosince 2010 v 15 hodin v kostele sv. Augustina na náměstí Míru v Masarykově čtvrti v Brně.

2016 Vyšla kniha *Divné dny* (Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal) obsahující kromě titulní novely Hany Pražákové novely a povídky Etely Farkašové, Věry Noskové, Evy Tvrdé a Markéty Hejkalové.

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem.*
Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2001.

(Moravská zemská knihovna v Brně,
sign. 2 1083.483)

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobrý den Brno.*
Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005.

(Moravská zemská knihovna v Brně,
sign. 2-1159.157)

FARKAŠOVÁ, Etela, HEJKALOVÁ, Markéta,
NOSKOVÁ, Věra, PRAŽÁKOVÁ, Hana, TVRDÁ,
Eva. *Divné dny. Láska v pěti novelách.* Obálku
ilustrovala Zuzana Vojtová. Havlíčkův Brod:
Nakladatelství Hejkal, 2016.

(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně,
sign. 2-1364.148)

PŘÍBĚHY VYPRÁVĚNÉ HANOU PRAŽÁKOVOU

Romana Macháčková

Život zasvěcený literatuře

Tečeš podél našich oken, Prahou.

Jseš uzounkou šedomodrou jíněnou stužkou vetknutou
do ticha, klidu a velebnosti Hradčan

do ruchu ulic, do šedi dnů, městu darovanou.

Má Vltavo, klidná, laskavá, a úrodná krása
přec nezakrývá hor.

Svěžest a slabý vítr mi říkají, že v horách prameníš.

Jsi malá a čiperná, ale sama málo zmůžeš, to víš.

Měkce k sobě nové a nové prameny přijímáš
a tak velce a krásně se do řeky rozrůstáš.

Před Prahou stékáš do roviny.¹

Profesně se Hana Pražáková věnovala české i světové literatuře po celý svůj život, ať už jako redaktorka (nakladatelská či rozhlasová), překladatelka, nebo jako spisovatelka. Literatura pro ni byla nejen objektem jejího profesního zájmu, ale i velkým koníčkem. Mezi její oblíbené autory patřili např. Henryk Sienkiewicz, Jules Verne, Honoré de Balzac, Lev Nikolajevič Tolstoj, Marie Majerová, A. C. Nor, Karel

¹ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura, Různé, První literární pokusy Hany Pražákové z dubna 1946, inv. č. A587.

Poláček nebo František Xaver Šalda. „Velkou láskou mi je Božena Benešová, na jejím díle jsem se učila vnímat formu, pevný řád, stavbu, gradaci, pointu.“²

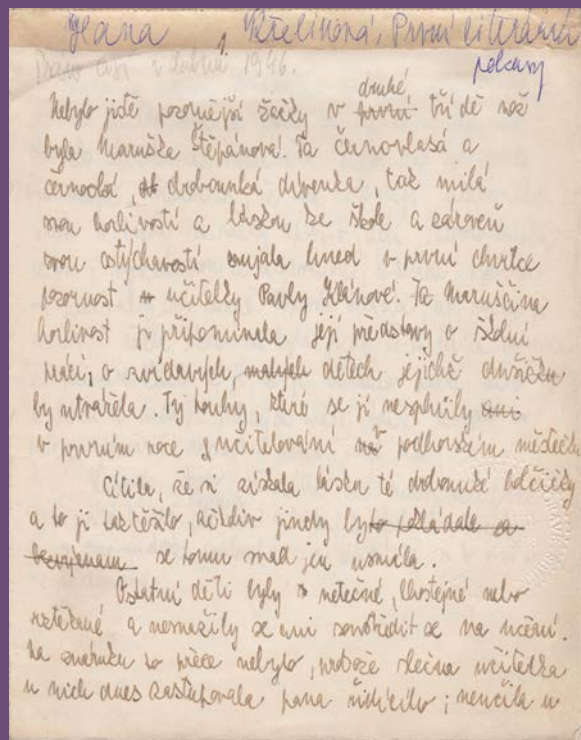
Hned po ukončení studia roku 1953 byla Hana Pražáková zaměstnána v nakladatelství Svět sovětů, kde se jako redaktorka specializovala na ukrajinskou literaturu. V letech 1957–1962 působila opět na pozici redaktorky ve Státním nakladatelství dětské knihy³ v Praze.

Ten den si také pamatuji. Procházela jsem dlouhou chodbou a v doprovodu nevím už kterého „medvědáře“ jsem vstupovala do nesčetných dveří a seznamovala se s novými kolegy; vím, že se mi z toho tehdy točila hlava a zažila jsem opravdovou trému. Najednou jsem si měla zapamatovat tolik nových tváří, seznámit se s tolika novými lidmi. Kdybych byla tenkrát věděla, že mnozí z nich se stanou mými opravdovými přáteli, s nimiž se ráda vídám do dneška, měla bych možná trému ještě větší – nebo bych ji naopak vůbec neměla?

Pak už jsem sama seděla v jedné z těch malých kanceláří a mnoho dveří na jedné chodbě mě už nelekalo; snad jsem se jen občas trochu ulekla, když klaply zadní dveře od šéfredaktorovy pracovny a na chodbě se ozval Václavův netrpělivý hlas: tímto způsobem si

² Z osobního rozhovoru Romany Macháčkové s Hanou Pražákovou.

³ Od roku 1969 nakladatelství Albatros; dnes je Albatros součástí moderní mediální společnosti Albatros Media, a. s.

První literární pokusy. Psáno pravděpodobně v roce 1946.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A587)

zvával někoho z nás na kobereček. To samozřejmě nebyly ty nej-
příjemnější chvíle. Ty opravdu nejpříjemnější bývaly po ránu, kdy
jsme se scházeli na kousek řeči. Sedávala jsem u Evy Dolejšové
a jindy u Mileny Chlumské a Alexeje Pludka nebo u Jarmily Rosíko-
vé a Pepíčka Šubrt. Nebo zase spolupracovníci přicházeli za námi,
za „pohádkářkou“ Dášou Sekorovou a za mnou; do dveří občas strči-
la hlavu Věra Karfíková anebo někdo z výtvarníků, Zdeněk Mlčoch,
Zdeněk Kudělka nebo Jarda Zápal a další. Při ranním popovídání
se vyřešilo dost redakčních problémů, přišlo se na všelijaké dobré
náměty a nápady a samozřejmě se probraly i všechny možné novin-
ky – o lidech i o knížkách.

Pamatuji si na první titul, který jsem redigovala – byl to vědecko-
fantastický román *V zemi obřích trav* od V. Bragina. To jsem praco-
vala v překladové redakci; pak jsem přešla ke klasikům a s Janou
Štefánkovou jsme dětem pootvíraly klenotnici české i světové kla-
sické literatury. S chutí jsem pracovala na svazku povídek I. S. Tur-
geněva, bavila jsem se při redigování překladu *Tří mušketýrů* A. Du-
mase a s potěšením jsem se nořila do *Zvonečkové královny* Karoliny
Světlé – abych jmenovala jen několik titulů z celé řady, jež mi prošla
rukama.⁴

⁴ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková,
Primární literatura, Různé, Strojopis Vzpomínky na začátky práce v nakladatelství
dětské knihy, inv. č. A1028.

V roce 1962 se Hana Pražáková se svým mužem Richardem Pražákem odstěhovala do Brna na Trýbovu ulici. V té době působila jako překladatelka, věnovala se překladům ukrajinské a ruské literatury, externě spolupracovala s pražskými nakladatelstvími pro děti. Avšak už tehdy sama měla za sebou práci na svém prvním rukopisu, na knize pro nejmenší čtenáře *Dárek pro Moniku*, která vyšla v roce 1970. Následovaly další knihy a také řada povídek, fejetonů i rozhlasových a divadelních her.

Na dílo Hany Pražákové měl vliv především její otec, spisovatel František Křelina.

O tom jsem dokonce napsala fejeton. Jsem absolvent soukromé školy spisovatelské, protože tatínek mě ke spisovatelství přímo vedl. Až to ve mně vyvolávalo averzi a já tvrdila, že se spisovatelkou stát nechci. On nás, mě a moji sestru, coby pedagog přímo, jak se dnes říká, úkoloval. Musely jsme číst jeho knížky – chtěl, abychom si vždy kus přečetly a něco mu k tomu řekly.⁵

Na spisovatelčin vztah ke vzdělání a k literatuře však měli vliv i přátelé rodičů. V domě Křelinů, v Praze na Spořilově, se často scházeli např. Josef Knap, Zdeněk Kalista, A. C. Nor, Jan Týml, Sonja Špálová, Adolf Branald, Václav Renč, Václav Prokůpek, Jan Knob.

5 MLEJNEK, Josef. Jsem absolventkou soukromé školy spisovatelské... Rozhovor s dcerou Františka Křeliny Hanou Pražákovou. *Proglas*, 2006, 4(6), s. 4–7.

21. června 1971 se přihlásila Hana Pražáková do konkurzního řízení na pozici redaktorky literárně-dramatické redakce Československého rozhlasu v Brně. Pracovní smlouvu uzavřela 21. února 1972, působila jako redaktorka. Její smlouva byla obnovována – 26. května 1972 a také 1. července 1981. 30. prosince 1988 podepsala s rozhlasem smlouvu na dobu určitou, tedy na rok. V roce 1990 odešla do důchodu. V rozhovoru na téma odlišnosti redakční praxe v časopise či v nakladatelství a v rozhlasu odpovídala:

Práce v rozhlasu mi připadá mnohem živější, dostávám se často do terénu, poznávám zajímavé lidi. Kromě toho jde o týmový přístup: musím spolupracovat s režisérem, herci, hudebním skladatelem... Nejradši mám poslední fázi, kdy pořad dostává ve studiu definitivní tvar.⁶

28. května 1979 byla ředitelem nakladatelství Blok v Brně Ivo Odehnalem jmenována členkou ediční rady nakladatelství Blok v Brně.⁷ 26. listopadu 1980 podepsala přihlášku ke členství ve Svazu českých spisovatelů a stala se členkou jeho brněnské pobočky. Hana Pražáková byla také členkou redakční rady Zlatého máje a členkou křesťanského

6 Dvě minuty s Hanou Pražákovou, redaktorkou Čs. rozhlasu v Brně. *Tvorba*, 29. 4. 1986, (17).

7 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Materiály a předměty mimoliterární povahy, Dokumenty, Jmenovací dekret – jmenování členem ediční rady nakladatelství Blok v Brně, podepsán Ivo Odehnal – ředitel, inv. č. A781.

uměleckého sdružení Sursum Corda. Velice často pořádala vlastní besedy pro děti o psaní a svých knihách.

Obětavě pečovala o odkaz díla svého otce, spisovatele a představitele ruralismu, Františka Křeliny. Pořádala besedy o jeho životě a díle, v rozhlasu připravovala pásma, např. *Jak psal*. Sama připravovala eseje – *Hranolem dětských příběhů – František Křelina – literární portrét* (neuveřejněno). V novinách se díky Haně Pražákové objevovaly články věnované dílu Františka Křeliny – *Kraj pod Ještědem – můj kraj*. Ve sborníku *Literatura určená k likvidaci IV. – Sborník příspěvků z konference pořádané v Brně 11.–12. listopadu 2008* (Praha: Obec spisovatelů, 2009) byl otištěn její příspěvek *Vězeňská korespondence Františka Křeliny*. Spisovatelka se postarala i o nová vydání některých z Křelinových děl. 26. února 2003 také promluvila na vernisáži výstavy *Jménem pracujícího lidu... Jičínsko 1948–1989* v Galerii okresního muzea a galerie Jičín. Ve svém projevu se sama vyznala k lásce k Jičínu, kam pravidelně o Velikonocích jezdila se sestrou, babičkou a rodiči, vzpomínala, jak na Bílou sobotu v pravé poledne stávali na jičínském náměstí dvě minuty ticha za padlé v první světové válce. Připravila scénář a zrežirovala komponovaný večer věnovaný osobnosti a dílu Františka Křeliny s názvem *Vábení literatury*, který proběhl 24. října 1991 v Památníku národního písemnictví. Pro Českou televizi připravila v roce 1991 scénář televizní inscenace *Každý své bráně*.

Knihy Hany Pražákové

Dílo Hany Pražákové disponuje na rozdíl od většiny soudobého „čti-va“ trvalými kvalitami v oblasti uměleckého ztvárnění i obsahové bohatosti, obojí je zárukou úspěšnosti v případě nových vydání už proto, že rodiče podřizují výběr kupovaných knih nejen panující módě, ale hojně také vlastní čtenářské paměti. A ta mluví ve prospěch Hany Pražákové.⁸

Může být dnes dílo spisovatelky Hany Pražákové aktuální? Co její díla, věnovaná především nejmenším čtenářům, mohou dnešním dětem, čtenářům 21. století, přinést? Sama Hana Pražáková ve svých rozhovorech zmiňovala, že jí již její současníci ve svých recenzích a kritikách vyčítali idealizování rodinného prostředí. Naděžda Siegllová ve svém literárním medailonku Hany Pražákové⁹ vyzdvihla schopnost spisovatelky zachycovat proces psychického sebeuvědomování dětí a dospívajících, z něhož vychází potřeba samostatného života. Podle Siegllové Pražáková nesahá lacině po imitaci jazykově stylistických zvláštností dětských výrazů, ale spíše se snaží postihnout a zachytit zákonitosti dětského světa. Pražákové se také dařilo udržovat

8 SIEGLOVÁ, Naděžda. Literární medailonek: Hana Pražáková. *DUHA*, 1995, 9(3), s. 8–10.

9 Tamtéž.

jednotu vypravěčských postupů. Její texty si uchovávají vnitřní jednotu a uměleckou svébytnost.

Dárek pro Moniku

Prvotinou Hany Pražákové se stala kniha *Dárek pro Moniku*, kterou začala psát již v roce 1967. Po několikaletém překládání cizích příběhů chtěla vyprávět příběh vlastní. Podnětem k napsání této knihy byla smrt rodinného přítele, dramatika Miloše Rejnuše, který zemřel při automobilové nehodě. Hana Pražáková tehdy přihlížela hlubokému smutku dcery svého známého, vnímala, jak ztrátu svého otce prožívá. Tuto knihu měla ve výsledku sama spisovatelka ze všech svých děl nejraději. Říkávala, že sama byla v době, kdy ji psala, šťastná. Zároveň v naší společnosti panovala atmosféra svobody, autorka se tedy mohla svobodně v knize hlásit ke své křesťanské orientaci. Byla pevná ve své víře, což ovlivňovalo nejen její životní postoje, ale i její dílo.

Matčina i otcova rodina, to byly venkovské křesťanské rody, v nichž byla víra hluboce zakotvená. Nešlo jen o vnějškovou kulisu. Konec konců i můj muž vyrůstal v nábožensky živém prostředí a oba jsme katolickou víru předali svým dětem.¹⁰

¹⁰ MLEJNEK, Josef. Jsem absolventkou soukromé školy spisovatelské... Rozhovor s dcerou Františka Křeliny Hanou Pražákovou. *Proglas*, 2006, 4(6), s. 4–7.

Hana Pražáková na besedě v ZDŠ Erbenova ulice v Blansku 25. 3. 1980.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A705)

Autorku prvotiny velmi potěšila také reakce jejího otce, spisovatele Františka Křeliny: „Táta byl šťastný, když jsem začala psát, a mou první knížkou *Dárek pro Moniku* byl, přiznám se, nadšen a vedli jsme spolu dlouhé rozmluvy.“¹¹

Hlavní hrdinkou knihy je dívka, předškolačka Klárka. Je kamarádkou a sousedkou Moniky, která přišla o otce. Klárka sama zažívá velmi převratné a citlivé období – do jejich rodiny přišel nový člen, sestřička Verunka. Je třeba si zvyknout na řadu změn. Přijímá roli staršího sourozence, najednou jsou jinak rozloženy síly a pozornost v rodině. Změny s sebou přinášejí řadu nových situací a vyžadují zodpovědnost spojenou s drobnou pomocí rodičům. Klárka je konfrontována s pocitem žárlivosti na mladšího sourozence, zažívá vnitřní pocity osamocení uprostřed vlastní rodiny. Proměňuje se i její postavení mezi kamarády a kamarádkami, zvyšuje se její prestiž – již je velká sestra. A do těchto velkých změn vstupuje tajemství v podobě nalezeného lístku adresovaného mamince Moniky, na němž Klárka objevuje vzkaz: *JSEM S TEBOU!* Moc mu nerozumí, stále o něm přemýšlí, dokonce ho na výletě s rodiči píše do písku. A kolem se začínají dít zvláštní věci, všichni najednou hledají maminku Moniky a chtějí s ní mluvit. Klárka se dozvídá o smrti tatínka své kamarádky. Snaží se tuto informaci pochopit. Na mysl jí tanou otázky vztahující se ke

smrti. Opravdu každý musí zemřít? A zemře i máma, táta, Verunka? A zároveň jí je kamarádky Moniky líto a velice ráda by ji nějak potěšila, hledá tedy pro ni ten správný dárek:

A přece nesedí naprázdno. Přemýšlí o dárku pro Moniku. Musí si nějaký vymyslet a připravit. Co kdyby se Monika přece jen vrátila domů brzy, třeba zítra – nebo už dnes.

Jana poslala Klárce jednu svou hračku, spustila ji po provázku. Snad by se Monice rovněž zalíbila některá hračka, kterou viděla u Klárky. Proč by jí některou nedala, má přece takových věcí! Nejvíce má panenek. Helenku, Mařenku, Soňu, Černušku, Květušku, Janu a Ivanku, dohromady jich je sedm. Jenže Monika jich má ještě víc, aspoň deset, panenka od Kláry by se mezi nimi docela ztratila [...]

[...] Tu nahlédla do pokoje maminka. Když to spatřila, zděsila se:

„Klárko, co děláš? Proč rozhazuješ hračky? Ráno jsem tady uklízela.“

„Já taky uklízím. Všechno rozložím a pak zase naskládám dovnitř.“

„Máš si vzít vždycky jen to, s čím si budeš hrát. Pořád ti to připomínám.“

„Ale když já něco hledám.“

„A co hledáš?“

„Já nevím.“

„Cože? Něco hledáš a nevíš co? Ale Klárko!“

¹¹ MACHÁČKOVÁ, Romana. 3 otázky pro Hanu Pražákovou. *Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě Literka*, duben 2009, 3(4).

„Hledám nějakou hračku, protože ji chci dát... Mami, teď mě zrovna napadlo, co hledám. Toho svého beránka, jenže tady nikde není. Beránka hledám!“ vyskočila z podlahy a postavila se před maminku. Teď už ví, jaký dárek dá Monice – jen ho najít.¹²

Beránek – symbolický dárek. Klárka ho před časem dostala od tatínka Moniky. Teď chtěla naopak darovat kamarádce beránka z Betléma svého vlastního otce. Chtěla se tak s Monikou podělit o svého tatínka. Navíc tu sehraává svou roli i křesťanská symbolika beránka. Klárka ovšem není schopna nést tíhu vlastního rozhodnutí, má-li beránka darovat, či ne. Onemocní, dostane se do nemocnice. Lékaři bohužel nevědí, jaká nemoc malé děvčátko postihla. Dívka je malátná, apatická. A v této těžké chvíli jí maminka beránka pošle do nemocnice. Když se Klárka vrátí domů, dozvídá se, že Monika bude mít sourozence. Kamarádka již není smutná, nepotřebuje beránka...

Hana Pražáková zachytila v této knize téma smrti viděné dětskýma očima, nepřináší však dětskému čtenáři žádné zjednodušující návody a řešení této složité životní situace. Smrt je plnou součástí příběhu stejně, jako je smrt samozřejmou součástí života. A zároveň přicházející nový život je vnímán jako jasné a přirozené pokračování života. Můžeme sledovat Kláříno hluboké prožívání jednotlivých

12 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*. 3. vydání. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2000, s. 44, 48.

Hana Pražáková na Sjezdu dětských čtenářů v Bruntále 6. 6. 1989

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A717)

situací. Je až ohromující, jak plasticky, citlivě, bez příkras a s vysokou senzitivitou Hana Pražáková dokázala vykreslit vnitřní svět dětské hrdinky. Ostatní postavy, ať už dětské či dospělé, vnáší do určitých situací větší jasnost. Dětský čtenář může sledovat vnitřní monology dospělých. Spisovatelky tak učí čtenáře naslouchání rytmu vzájemné komunikace mezi dětmi a rodiči v běžném životě. Touto svou prvotinou vstoupila spisovatelka do vod, v nichž se ve svých pozdějších dílech pohybovala s čím dál větší suverenitou. Citlivost, pochopení dětské duše, schopnost vcítit se do způsobu dětského uvažování, do dětské fantazie i do komunikace jsou naprosto fascinující.

Mojmír Trávníček se spisovatelce poklonil těmito slovy:

Moc jsem bádala nad tím, jak dosahujete toho, že jste se vyhnula velmi citlivě a nenásilně dvěma úskalím, které číhají v takových „všedních“ příbězích z dětského života: příliš citově, mateřsky, nekriticky zabarvený pohled na dítě, to nasládlé zahledění do děcka k svému pomyslnému obrazu, a na druhé straně pedagogická snaha nastrkat tam náležitá mravná naučení. Nic z toho u Vás není. Obdivoval jsem se, jak jste rozlišila dětské komolení jazyka /v němž si někdy libují i renomovaní autoři/ a dětskou tvorbu jazyka – a přitom tuto

tvůrčí stránku dětské řeči nijak samoučelně nepřetěžujete a nepřecenujete. V takové rovnováze se pohybuje málokterý dětský autor!¹³

Kniha *Dárek pro Moniku* poprvé vyšla s půvabnými ilustracemi Radka Pilaře v roce 1970 (Brno: Blok), následné vydání ilustroval Vladimír Smrčka v letech 1984 (Brno: Blok) a v roce 2000 (Havlíčkův Brod: Hejkal) vyšla s ilustracemi Jana Exnara. V roce 1989 byla kniha vydána v kyjevském nakladatelství Veselka, v roce 1998 podepsala Hana Pražáková smlouvu s vydavatelstvím KORMA týkající se vydání *Dárku pro Moniku* v maďarštině.

Karolinka

Kniha *Karolinka*, vydaná v roce 1973 bez ilustrací, byla inspirována osobní zkušeností Hany Pražákové, kdy se jako dítě stěhovala s rodiči z venkova do hlavního města – z Českého Dubu do Prahy.

Příběh se odvíjí v patnácti kapitolách a je průhledem do duše dvanáctileté Karolinky, přicházející do města z vesnického prostředí. Do vnitřního světa hlavní hrdinky čtenář vstupuje ve chvíli, kdy dívka

13 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Korespondence adresovaná Haně Pražákové, Dopis Mojmíra Trávníčka z Nového Hrozenkova z 24. 3. 1971, inv. č. A607a.

opouští rodnou chalupu, v ní žijící babičku s dědečkem, a odjíždí vstříc novému životu – v novém bytě, v neznámém městě.

Složitou cestu včleňování dívčí hrdinky do městského školního kolektivu vykreslila Hana Pražáková s pozoruhodným citem, znalostí dívčí psychiky a věrohodností. Vidíme to na tom, jak dovede zpodobnit např. drobné konflikty, charakteristické právě pro dívčí dorůstající mládež. Stejně zdařile podává Pražáková Karolinčin vztah k malému Filípkovi od sousedů, s nímž Karolinka podnikla takřka dobrodružný výlet s dramatickou zápletkou a šťastným koncem. Tento výlet je hlavní dějovou pružinou knihy. Lze říci, že dívčí hrdinka i ostatní postavy v knize jsou opravdu živé. Výchovný aspekt je přítomen, a to nenásilně, naopak, zcela přirozeně.¹⁴

Autorce se velice dobře podařilo vykreslit psychologii hlavní postavy, která se sžívá s novým prostředím a zároveň prochází procesem dospívání. Samozřejmě se Karolinka cítí opuštěná a ztracená ve městě, kde nikoho nezná. Necítí se dobře ani ve škole, je tu cizí a bez kamarádů. V novém bytě, kde často zůstává sama, slyšívá zvláštní zvuky. Spi-sovatelka rozdělila příběh do několika napínavých epizod – víkendový výlet k babičce, který se však neplánovaně stane dobrodružstvím ve společnosti pětiletého chlapce Filipa z protějšího bytu; tajemství spo-

lužačky Martyšky a s ním spojená úzkost chodit do školy; psychické strádání spolužačky Marty, dívky, jejíž matka je baletkou a velmi často nebývá doma. A pak je tu ještě tajemství – Karolince se má narodit sourozenec. Sledujeme dospívání hlavní hrdinky, a i když by se v určitých chvílích mohlo zdát, že stěhování nebyl dobrý nápad, ve výsledku se jeví tato skutečnost jako další stupeň k psychickému zrání dospívající slečny.

Vypravěčský styl autorčin je velice čistý, dialogy vystavěla úsporně a důvěryhodně (zvláště ve chvíli, kdy Karolinka má na starosti pětiletého Filipa, se děvče projevuje jako zmenšená kopie vlastní matky užívající podobných výrazových prostředků).

Zprvu kráčejí mlčky. Karolinka by ani nemohla mluvit, je docela ponořena v myšlenkách. Tatínek říkal žertem její cestě velké dobrodružství. A to se vyplnilo. Dobrodružství je, když se děje něco nečekaného. A dnes se sběhlo tolik nečekaných věcí! Dveře se zabouchly – musela vzít Filípka s sebou. Maminka před nádražím nečekala, ačkoliv tam měla čekat. Pak je paní průvodčí sama strčila do vlaku, jinak by byli nenastoupili. A ona má teď na starosti jednoho cizího kluka. Ještě nikdy nic takového nezažila, dnes poprvé má za někoho odpovědnost. Musí sama jednat, rozhodovat, jako před chvílí: vystoupit, nevystoupit? Už není tolik stísněná jako ve vlaku, když si uvědomovala, že Filípka odváží pryč a nikdo o tom neví. To

¹⁴ Karolinka Hany Pražákové. *Lidová demokracie*, 28. 6. 1973, 29(152), s. 5.

z ní spadlo. Hlavní teď je, že za chvíli budou doma. Filípkově mamince mohou namluvit, že si spolu jen vyšli na procházku.¹⁵

Výsostné území

V pořadí třetí knihu začala Hana Pražáková psát již v době, kdy dokončovala dílo předcházející.

To bylo ještě v době, kdy jsem dokončovala svou předchozí knížku – *Karolinku*, a najednou se mně v hlavě začal rodit další příběh. A tak se stalo, že jsem tehdy současně psala dvě knížky, jednu jsem dokončovala, druhou jsem začínala. Nějak se mi zformovaly ty dvě hlavní hrdinky *Výsostného území*, Magda a Irena; napsala jsem první kapitolu, a pak se mi příběh začal rozvíjet sám, aniž jsem měla nějaký přesný plán. Snad se mi tehdy podařilo něco, o čem někdy hovoří slavní a už zkušené autoři, že totiž ty postavy začaly žít a samy mě vedly k rozvíjení a pokračování děje.¹⁶

15 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Karolinka*. Brno: Blok, 1973, s. 97.

16 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Výstřižky o díle Hany Pražákové, Rozhovor Hany Pražákové se Z. Vyhliďalem. Novinový výstřižek *Výsostné území*, [b. d.], inv. č. A1122.

Román *Výsostné území* byl poprvé vydán roku 1976 s výtvarným doprovodem Vlasty Baránkové, podruhé v revolučním roce 1989 s ilustracemi Vlastimila Zábranského, třetí vydání vyšlo v roce 2008.

Román *Výsostné území* se od obou předchozích knih liší jednak žánrově, jednak zaměřením na jinou věkovou kategorii jak hrdinek, tak čtenářek. Jde o román stojící na hranici literatury pro mládež a pro dospělé, neboť etické problémy, jež řeší, mají obecnou platnost; tomu odpovídá vykreslení charakterů i jejich vztahů a také jazyk a styl románu.¹⁷

V příběhu se opět odráží spisovatelčiny osobní životní zkušenosti, například studium na filozofické fakultě, bloudění v Krkonoších, pobyt na kavkazském pobřeží ad. *Výsostné území* je románem pro dívky, v němž sledujeme život jednotlivých postav v průběhu jednoho školního roku. Hlavní hrdinkou je Magda Melicharová, citlivá, trochu plachá dívka z Valašského Meziříčí, studentka prvního ročníku filozofické fakulty. Prožívá první rok v hlavním městě, v novém prostředí, s novými přáteli. Příběh se začíná odvíjet právě ve chvíli, kdy Magda prožívá zklamání z první lásky, cítí, že „svého“ Zdenka ztrácí, přesto se mladý muž neodhodlá dívce říci do očí pravdu a vystavuje ji ponižujícím situacím.

17 SIEGLOVÁ, Naděžda. Literární medailonek: Hana Pražáková. *DUHA*, 1995, 9(3), s. 9.

Zároveň se v Praze Magda setkává s něčím, co ve své rodině dosud nepoznala. Bydlí u své tety Olgy, která k ní často bývá nepřátelská. Snad proto, že ve svých čtyřiceti letech je sama a nemá rodinu. Avšak tou největší změnou a životní zkouškou je setkání se smrtelnou nemocí a následným odchodem milované a velmi blízké osoby, Magdina otce. Hrdinka románu však není vylíčena jako bezradná chudinka či životem zkoušená oběť. Časem jí do života vstupuje nový přítel Petr.

Kdepak výsostné území, to je zas jen takový můj výmysl, mám někdy takové chvíle, kdy mi to v té mé milé hlavě trochu vynechává. Najednou se vznesu (jako v té chvíli před zrcadlem, docela obyčejná chvíle, ale přece jen na ni nezapomněla) a pak spadnu, před chvilkou to bylo zrovna tak, něco si vymyslím a pak... Buďto všechno dneska večer skončí, anebo to dopadne docela normálně, nechtěla bys jít do kina? – Petr je docela normální kluk a naštěstí jsem i já docela normální kromě těch chviliek, kdy mi to vynechá a vznesu se někam do výšek. Ale to nikdo neví, a on už vůbec ne. Bavíme se o horách a o lyžích a o sjezdovce (ještě že tak dobře lyžuju, to mu zřejmě zaimponovalo), a teď jsme se dostali na jiné téma, kde tak dobře lavírovat neumím. Petr miluje Prahu a pražské památky; jestli nás poslouchá Alena, řekne mi pak – Á já, klubista za starou Prahu, na to pozor, Magdo, to už není normální! jenže Petr se vůbec neostýchá za tohoto zvláštního koníčka, spíš mě asi chce omračo-

vat svými vědomostmi, prostě se vytahuje, chce udělat dojem na holku z moravského venkova, asi si myslí, že my tam malujeme velikonoční vajíčka a vyšíváme krajky, ale to nevádí, ať se vytahuje, a když mu dělá dobře, že na něj tak obdivně hledím, tak se na něj budu dívat s obdivem a tise poslouchat, stejně o tom nic nevím.¹⁸

S životním příběhem Magdy se prolíná příběh její přítelkyně a spolužačky Ireny, jejíž suverenita a samozřejmost, s jakou přijímá zájem svého okolí a zná svou cenu, Magdě občas lezou na nervy. Na druhou stranu však svou spolužačku velice obdivuje. Přichází ale období, kdy se Irena před Magdinými očima proměňuje, začne být tajnůstkářská. Irena se zamiluje do mladého muže, pohybujícího se pouze na invalidním vozíku, Tomáše Hůry. Irena svou volbou překvapí celé své okolí, přesto ani pro ni a ani pro Tomáše není jejich vztah jednoduchý a přímočarý. Čtenář na několika stránkách sleduje pochybnosti a vnitřní zápas obou milenců. Hana Pražáková prokázala v tomto románě velkou schopnost vcítit se do psychologie svých hrdinů. Námět tak skýtá mnoho velmi důležitých životních otázek.

V pozůstalosti v Památníku písemnictví na Moravě jsou uloženy dopisy Františka Křeliny adresované Haně Pražákové, v nichž se otec a spisovatel v jedné osobě vyjadřuje dosti podrobně k jednotlivým pasážím

18 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výsostné území*. 2. vydání. Ilustroval Vlastimil Zábranský. Brno: Blok, 1989, s. 78.

autorčina díla. Některé jeho nápady a připomínky spisovatelka respektovala, jiné nikoli (např. jeho návrh podtitulu – Studentský román nebo doporučení rozdělit příběh na tři části). Je zřejmé, že dcera slavného otce hledala svůj vlastní výraz, svůj vlastní způsob literárního vyjádření. František Křelina píše ve svém dopise ze 17. dubna 1972:

Je to velmi překvapivý závěr, něco, co se vůbec nečekalo, jakoby rozjásané, cestopisné a přitom stále předsvatební, takže linie příběhu není přerušena. Jsem přesvědčen, že by těch záběrů z cesty uneslo více, ale viděl jsem, v jakém fofru jsi to psala, a doporučuji, souhlasím, abys na tom mákla až v létě o dovolené po návratu z výletu do Jánských lázní. (Nikdo z těch účastníků se o Kavkaz ani nepokusil!) Protože ještě nic nepracuji, četl jsem to znovu. Také mamka. A teď' Libka. Velmi plochá zůstává mamuška, v tom, jak ji popisuješ, že nebyla zaměstnaná /má to být protiklad Magdiny zaměstnané matky, vím,/ ale hlavně podle toho slova mamuška, její podoba, jak sedí v parku proti Tomášovi a instinktivně ho poznává, je daleko bohatší...¹⁹

¹⁹ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Korespondence adresovaná Haně Pražákové, Dopis Františka Křeliny z Prahy ze 17. 4. 1972 (kopie strojopisu s autorskými písky, vyjádření k románu Hany Pražákové), inv. č. A634.

Výprava za parádou

Další kniha věnovaná především dospívajícím dívkám s názvem *Výprava za parádou* vyšla v Brně v roce 1978 v nakladatelství Blok. Černobílými ilustracemi ji doprovodila Ludmila Chytilková. V deseti kapitolách spisovatelka vypráví příběh dvanáctileté Šárky Slavičkové. Dívka žijící s rodiči ve městě se na nějaký čas musí přestěhovat k babičce, prastrýčkovi a pratetičce na venkov, do Kamence. Její rodiče většinu svého času věnují zaměstnání. Tatínek jezdí pracovat na stavbu budoucí přehrady, maminka často kvůli zaměstnání nebývá večer doma. Šárka tedy nemá dohled a často celé dny vysedává u televize. K babičce se stěhuje už o prázdninách, aby si zvykla na nové prostředí. Babička i její bratr s manželkou dívce sice dopřejí, co jí na očích vidí (koupí oslíka, nové kolo), ovšem Šárce skončilo období pravidelného nicnedělání. Stane se součástí domácnosti, v níž se musí pěkně otáčet. Je vystavována různým situacím, které ji přinutí dívat se na svět jinými očima a pomalu dospívat. Velmi ji ovlivní setkání s babiččinou sousedkou Fanynkou. Fanyнка dosud žije v domku, který, viděn očima Šárky, vypadá jako skanzen a který není napojen na vodovod. Fanyнка po celý život chodí pro vodu do vzdálené studánky. Šárce je stařenky líto, a tak se nabídne s pomocí a na vlastní kůži si vyzkouší, jak obtížná je to věc – nosit za každého počasí těžké nádoby s vodou. Jako velká a dospělá si připadala, když si babička opařila

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výprava za parádou*.

Ilustrovala Ludmila Chytilková. Brno: Blok, 1978.

(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0084.174)

ruku. Šárka babičku ošetřila, zajela do města pro lékaře a samozřejmě se o babičku starala. V Kamenci si dívka postupně nachází i kamarádky. Hlavní dramatický zvrat však přichází ve chvíli, kdy se Šárka vydala na „výpravu za parádou“. Ta se ale příliš nevydařila. Babička poslala Šárku do Nových Hradů koupit si kabát. Dívka nakoupí velmi dobře – kabát slušivý, ne příliš drahý. Náhoda jí však umožní odcizit nepravou visačku s vyšší cenou a Šárka tak před babičkou může zamlčet jistý obnos peněz. Má totiž plán. A její plán je pro ni velmi důležitý... Peníze potřebuje proto, aby se zajela podívat domů za maminkou. Žije v podezření, že se její rodiče chtějí rozvádět, a chce znát pravdu:

Vpadla jsem do tichého bytu. Zarazil mě těžký vzduch. Jako by se tady dlouho nevětralo. Maminka přece dbá na to, aby byla pořád otevřená ventilace a dovnitř proudil čerstvý vzduch. V jednom pokoji máme novou pokojovou stěnu a celý byt je od ní provoněn dřevem. Ano, bývá tady příjemná vůně, ale dnes je tady přímo puch.

Otrásla jsem se a honem jsem běžela otevřít okno v kuchyni.

Konečně jsem mohla svůj náklad složit na židli a rozhlédnout se. Už jsem tady tak dlouho nebyla. Celé tři neděle! Domov jako by se za tu dobu změnil! Je tu pořádek, jaký tu nikdy nebývá, když jsme všichni doma. Na kuchyňské lince nestojí ani jeden hrníček od snídane, v obývacím pokoji u mamčině válendy neleží rozečtená knížka, jako tam vždycky bývá, protože maminka je velká čtenářka.

Přes židli není přehozený tátův svetr, který tam ovšem být nemá, ale přesto tam vždycky je. A tak dále a tak dále, kdybych chtěla, dál bych přicházela na odlišnosti, jako kdybych hrála nějakou hru a měla jich co nejvíc objevit.

Ale mně není do hry.

Všude je pořádek, jenom skříň zůstala pootevřená. Chtěla jsem dvířka přivřít a přitom jsem se podívala dovnitř.

Skříň je napůl prázdná! Téměř všechny maminciny věci jsou pryč.²⁰

Šárka se vrátila domů s hlavou plnou starostí. Jenže se se svým trápením nemohla svěřit. Vznikl tedy tajný plán dvě. Přemluvila svou kamarádku Zdenku, aby s ní jela za tatínkem na stavbu přehrady. Výlet se vydařil. Tatínek byl potěšen nečekanou návštěvou. A Šárku čekalo veliké překvapení – maminka pracovala v místní kantýně, aby byla svému muži blíž.

Příběh je psán v ich-formě. Dětský čtenář se tak lépe může vžít do bohatého vnitřního života citlivé dívky. Haně Pražákové se velmi dobře podařilo zachytit vnitřní napětí hlavní hrdinky v pro ni dramatických situacích, její obavy i radosti. Šárka, stejně jako všechny dívky jejího věku, pociťuje touhu osamostatnit se, přemýšlí nad svou budoucností.

20 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výprava za parádou*. Ilustrovala Ludmila Chytilková. Brno: Blok, 1978, s. 98–99.

Autorka předkládá dětskému čtenáři možnost zamýšlet se nad morálními hodnotami, mezi něž řadí slušnost, pravdomluvnost, potřebu pomáhat, přátelství, zodpovědnost. Skvěle vystavené situace a zápletky dodávají příběhu na dramatičnosti a kniha je opravdu čtivá od začátku do samotného konce. Velmi dobře jsou vystaveny i dialogy. Laskavou formou je vykreslen rozdíl mezi životem na venkově a ve městě. Podobně jako v příběhu Karolinky je i zde předkládán život na venkově jako laskavější místo k životu s vyššími morálními hodnotami než ve městě.

Tedy ne dramata, ale jisté vnitřní napětí v postavách, ne humor, ale jakási úsměvnost jako vrozený dar jejich hrdinek, ne tragédie dívčího dospívání, ale okouzlení hrdinky prostými věcmi a fakty života, to je autorský typ Hany Pražákové, která má dar čistého vyprávěčského stylu a nenarušeného sdělného jazyka.²¹

V letech 1983–1984 zpracovala Hana Pražáková scénář *Výpravy za parádou* na žádost ostravského studia Československé televize. Projekt však nebyl realizován.

21 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Výstřižky o díle Hany Pražákové, Novinový výstřižek Pazourek, Vladimír. Četba pro dívky, [b. d.], inv. č. A1097.

Případ Petr

Začínajícím čtenářům věnovala Hana Pražáková knihu *Případ Petr*, která vyšla v roce 1980 v nakladatelství Albatros s ilustracemi Aleny Ladové.

Hlavním hrdinou patnácti krátkých kapitol je žák třetí třídy Petr. *Náš Petr je případ* je nejčastějším povzdechem Petrovy maminky. Petr má rád květiny a přírodu, je veliký samotář. Neustále uzavřený ve svém vnitřním světě, často zapomíná školní pomůcky, proto nosí vše stále s sebou, nezapisuje si domácí úkoly. Na pomoc si přivolává svou kamarádku Pavlu – stačí jen zvednout telefon a Pavla mu vše poví. Hana Pražáková sleduje svého hrdinu Petra okem laskavým a přivádí ho do pro dětské čtenáře velmi zajímavých a napínavých zápletek. Petr svým nevyzpytatelným chováním často vystavuje své okolí velkým zmatkům a obávám o jeho osobu. Jeho okolí má však většinou pro něj pochopení, včetně jeho šestnáctiletého bratra Lukáše. Často se totiž ukáže, že jeho prapodivné kousky jsou motivovány vyšším cílem nebo snahou některé věci napravit:

Sesedli se do těsného kruhu kolem jako před chvílí, a přesto dnes už oheň nezapálili. Na opékané špekáčky neměl nikdo pomyšlení, to jen David je pořád při chuti. Kolem ohniště začala velká rozprava o tom, co měl Přemek s neznámým chlapíkem udělat.

„Já bych mu prostě jednu majznul a ať frčí pryč,“ prohlásil Ríša.
„U nás doma se tomu říká ruční domluva. To by si zapamatoval.“

„A pustil by se do Přemka taky, vid? Přece se Přemek nebude prát se zlodějem,“ hájila ho Alena.

„Vidíš, sama říkáš, že to byl zloděj. A Přemek ho pustil. Neměl to dělat,“ zase se ozvala Štěpánka. Šárka ji napomínala:

„Štěpo, nech toho. Podívej, kdyby Petr nevymyslel táborák, ukradli by nám celou hromadu písku a nic by nikdo nevěděl.“

„To je pravda. Petr nám vlastně písek zachránil!“ řekla udiveně Klárka.

„Vymyslel táborák zrovna na dnešní sobotu,“ pomalu pronesla Alena.

„Úplně jako kdyby to věděl,“ pípla nesměle Zuzka.

„Tys na to kápla, Zuzko! On to musel vědět,“ řekl David důrazně.

„Nás poslal na domeček, a sám šel jinam.“²²

Útlá knížka pro nejmenší čtenáře je psána velmi napínavým způsobem, jednotlivé události jsou řazeny kolážovitě, vzájemně se překrývají, což zvyšuje napětí celého vyprávění. Spádné dialogy, několik zápletek vzájemně se prolínajících, tajemství, nebezpečí. To vše je pro dětského

22 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Případ Petr*. Ilustrovala Alena Ladová. Praha: Albatros, 1980, s. 83–84.

Hana Pražáková PŘÍPAD PETR

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Případ Petr*.

Ilustrovala Alena Ladová. Praha: Albatros, 1980.

(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0088.794)

čtenáře jistě přitažlivé. Naděžda Sieglová ve své recenzi *Případ Petr* vyzdvihuje především pohodovou atmosféru celého příběhu.²³

Povahu Petra a jeho vnitřní pohnutky odkrývají scény, kdy se jeho chování objeví v interakci s ostatními literárními postavami. V příběhu se objevují i výchovné prvky, např. že si lidé mají pomáhat, že špatného člověka nemusíme poznat na první pohled – že zlo není vždy zřejmé. Dramatické situace často vznikají na základě Petrovy povahy – ať už je to jeho málomluvnost, velká fantazie nebo tajnůstkářství. Naštěstí se vždy vše vysvětlí a dobře dopadne.

Miroslav Tmý ke spisovatelčinu stylu ve své recenzi *Nad Případem Petr* píše: „H. Pražáková vládne jasnou představou o tom, co chce dětem sdělit, pro co je chce získat, čím je chce bavit; vládne velmi vytríbeným, oproštěným, nevzrušeným jazykem, který umí rozvíjet v intencích dětských promluv.“²⁴

Návrat z vánočních prázdnin

Kniha s názvem *Návrat z vánočních prázdnin* z roku 1983, ilustrovaná Pavlem Dvorským, nabízí pohled do života třináctileté dívky, Tamary Sládkové, obyčejného děvčete s problémy i starostmi, jaké mají všechny děti v jejím věku. Avšak nedílnou součástí jejího života je zdravotní

23 SIEGLOVÁ, Naděžda. *Případ Petr*. *Rovnost*, 10. 12. 1980, 95(292), s. 5.

24 TMÝ, Miroslav. *Nad Případem Petr*. *Lidová demokracie*, 7. 10. 1980, 36(237), s. 5.

handicap – silné zrakové postižení, které má vliv samozřejmě i na její povahu. Tamara je pro vnější svět zakřiknutou a plachou dívkou. Vada zraku však přinese do jejího života velmi zásadní změny. Dívka odchází z bezpečí domova do cizího města, do internátní školy pro slabozraké děti. Protože rodiče se chystají na dovolenou do zahraničí, odváží otec Tamaru do města dříve a svěří ji své sestřenici Elišce Rozmarýnové. Dívka je nejen vyplašená, ale navíc ji trápí pocit, že je všem na obtíž a všem jen komplikuje život. V tom ji i utvrdí otcovo omlouvání se Elišce, že jí holku na víkend dají na starost. Eliška ale Tamaru přijímá velice laskavě, druhý den ji vezme s sebou do svého nového zaměstnání – do rozhlasu. Eliška o něm mluví velice záhadně jako o „království, které nesmí zaspát“.

Dívka se sžívá s novým prostředím. Moc se těšívá na cesty domů. Ale doma je vše jiné, než jak si to pamatuje, než jaké to bylo dřív. Rodiče k sobě domů místo ní nastěhovali sestřenici Pavlušku, předem o tom však své dceři nic neřekli. Pavluška svou veselostí a samozřejmostí, s jakou se u nich doma pohybuje, staví najednou Tamaru do pozice návštěvníka.

Domov už není jen vysněnou vzpomínkou, domov je skutečný, pravý. Tamara už stojí u branky, a přece se najednou cítí zklamaná a zaskočená ještě dřív, než vstoupila do dveří. Cestou od Nohavičky se tátovi začala svěřovat:

„Že nevíš, na co se nejvíc těším?“

„Asi na koláče, už jsi o nich bájila.“

„Vůbec ne. Nejvíc se těším na to, že budu zas jednou spát doce-la sama ve svém pokojíku. V internátě pořád s někým jsem. Ne že by mi to tak hrozně vadilo...“ nejdřív to začala vymlouvat, ale pak přiznala: „A vlastně mi to vadí. Doma se zavřu a budu úplně sama.“ protáhla se, ruce sevřela nad hlavou.

„Hm...“ protáhl neurčitě táta a pak řekl naplno:

„Jenže ona je u nás Pavluška.“

„Cože? A zrovna na neděli, když jedu domů?“

„Pořád je u nás. Maminka ti to nenapsala?“

„Ne.“

Tatínek se zamračil.

„Netušil jsem, že ty nic nevíš. To nic, Tamaro, ona zítra odjede, na neděli bude vždycky jezdit domů. Dnes večer prý má namířeno na diskotéku.“

„Na neděli bude jezdit domů?“ užasle opakovala.

„A jinak je pořád u nás?“

„Ano, je v učení v továrním učňovském středisku. V internátu by-dlet nechce a každý den dojíždět taky ne, a tak ji maminka zkrátka vzala k nám.“

Tamaře se stáhlo hrdlo, v očích ji tlačí slzy... Tak její místo doma hned zaujala Pavluška, sestřenice ze vsi nedaleko od jejich města.²⁵

A navíc Tamara zjistí, že maminka má tajemství a že večer často odchází mimo domov. Zklamaná Tamara se raději rozhodne zůstat o víkendech ve městě. Svůj čas dělí mezi internát a s ním spojené volnočasové aktivity (sport, zpěv ad.) a samozřejmě Elišku, za níž pravidelně dochází. Cestu k ní se naučila nazpaměť – odpočítává si vzdálenosti na kroky. Postupně si také zvyká na internátní řád i na samotu. Má nové kamarády, především Vojtu, se kterým se sblíží.

Příběh Tamary není plný napínavých příhod, dá se říct, že kniha je spíše psychologickou sondou do duše dívky, která se musí kromě psychických i fyzických změn spojených s dospíváním vypořádávat také se zdravotním handicapem. Spisovatelka nechává ve svém díle rozeznít všechny Tamařiny stesky, strachy, ale i touhy a radosti, snad aby zdůraznila, že nejsou příliš odlišné od těch, které prožívají děti zdravé. Nejspíš i proto vedle sebe postavila životní osudy zdánlivě veselé a vyrovnané Pavlušky a vnitřně nejisté Tamary. Ale ani zdánlivě spokojená Pavluška neprožívá svůj život bez vnitřních nejistot, i ona touží po lásce a přijetí. Dětský svět je zároveň konfrontován se světem dospělých. Nejen děti, ale i dospělí mají svá tajemství, své obavy, ať už

třeba obdivovaná Eliška a její nedorozumění vztah s bývalým manželem. Nebo maminka a její tajemné schůzky s místní kadeřnicí, která se připravuje do soutěže, a jejich společný strach z pomluv. Nebo vychovatelka Marie, která je v dětském internátě úzkostlivá až pedantská, ale v domácím prostředí se mění v příjemnou a milující bytost.

Dětský čtenář může prostřednictvím příběhu Tamary sledovat výraznou psychologickou proměnu hlavní hrdinky. Konec příběhu opět vyznívá pozitivně, harmonicky. Část příběhu je zasazena do důvěrně známého prostředí autorky – do rozhlasu – což vyprávění dodává na přitažlivosti. Díky charakteristice hlavní hrdinky je toto dílo, podobně jako *Výsostné území*, jedním z nejcennějších děl v oblasti dětské literatury. I dnes má potenciál pro využití v oblasti biblioterapie. Tamara se fantasticky pere s nepřízní osudu, její vnitřní i vnější život je však možná i bohatší, než jsou životy zdravých děvčat. Hana Pražáková tak přináší naději těm dětským čtenářům, kteří stojí na okraji společnosti.

25 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Návrat z vánočních prázdnin*. Ilustroval Pavel Dvorský. Brno: Blok, 1983, s. 56–57.

Výhra

Další dílo s názvem *Výhra* vyšlo v roce 1984. Velmi zdařile je ilustroval Jan Černý.

Vývojová spirála tvorby Hany Pražákové pokračovala románem *Výhra*, v němž se autorce více než v kterémkoli předchozím díle podařilo včlenit mladého člověka do širších životních vazeb. Mladým čtenářům jsou v něm sdělovány důležité události i problémové situace přirozeně a z logiky děje vyplývajícím způsobem. Přísně vzato není román *Výhra* typickou dívčí četbou, tou není koneckonců ani román *Výsostné území*. Hrdinou je celý kolektiv gymnaziální třídy, přesto však svými živě vykreslenými dívčími postavami i ústředním citovým vztahem k dívčí četbě směřuje.²⁶

Příběh je zasazen do Jalovcí, do důvěrně známého prostředí autor-ky díla. Čtenář ve čtrnácti kapitolách sleduje hlavní hrdinku – Kláru Gabrielovou. Součástí příběhů jsou i osudy spolužáků v průběhu dvou posledních gymnaziálních let. Klárka prochází řadou velkých změn, s nimiž se jako dospívající dívka musí potýkat. Potká ji ztráta kamarádek, zaskočí ji tříměsíční pobyt maminky v Moskvě, nerozumí

26 SIEGLOVÁ, Naděžda. Literární medailonek: Hana Pražáková. *DUHA*, 1995, 9(3), s. 10.

Hana Pražáková na autorském čtení v Hrušovanech nad Jevišovkou v květnu 1987.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A700)

maloměstáctví spoluobčanů nebo ji potrápí letní, nešťastná láska. Prožívá ztrátu svého více než oblíbeného spolužáka Martina Rytíře, který po nevydařeném reparátu odmítá gymnázium dokončit. Jeho rodiče si hledí spíše svých záležitostí než svého syna, neřeší, že chlapec ve škole propadá. Martin si usmyslí, že když odejde ze školy, bude se mít lépe, začne pracovat jako číšník. Po čase ale zjistí, že bez vzdělání to není jednoduché. Chlapec rád píše básně a právě psaní, vedle přátelství a následně i vzájemné lásky, ho spojuje s Klárou. Je to také ona, kdo ho přesvědčí, aby si vzdělání dodělal alespoň dálkově:

Klára si sedla na pelest postele. Představila si Martinův pokoj u nich ve vile, kam tehdy přišla na neslavnou návštěvu. Krásné koberce, závěsy, obrazy, všechno světlé, barevné, drahé – a zeptala se bezděky:

„Není ti tady někdy smutno?“

„Někdy? Pořád je mi smutno,“ upřel na ni pohled a teprve teď si uvědomila, proč jí připadá jiný než dřív. Má jiné oči, takové pohaslé, mdlé, smutné...

„Mají tě rádi, div tě nenosí na rukou, jsi pro ně zlatý kluk a hodný hoch nebo co jsem tady všechno slyšela...”

„Já vím.“ Martin se opřel o veřej dveří, právě tak, jak ho viděla stát dole v síni. „Jenže si tady připadám tak trochu jako v domově důchodců.“

Klára se rozesmála.

„Vážně? To tedy máme hodně společného.“

„A víš, na co jsem přišel? Že už se tvému tátovi nedivím. Oni ti staří mají něco do sebe.“

„Co, prosím tě?“

„Mají pro tebe pochopení, vyslechnou tě, zajímají se o tebe, ocení, když pro ně něco uděláš.“

„To víš, život je naučil,“ prohodila Klára ironicky. „Vždyť ti říkám, že si tě tady považují. Tak co ti schází?“ hovořila bodře, jen aby ho povzbudila. Jenže Martin se na ni najednou zle podíval a vybuchl:

„Nic mi tady neschází, vůbec nic. A co z toho? To tady budu celý život opřený o dveře čekat, až na mě kývnou? A ještě horší věci jsem zažil... Je to zkrátka bezperspektivní, jak by řekl matykář. Ne, on by řekl něco jiného: Martin Rytíř je bezperspektivní. A měl by pravdu.“

„Pořád tady snad nebudeš. Dostaneš se jinač.“

„A co jinde? Jinde jsem už byl. Vždycky budu jenom stát opřený o dveře, protože ti ostatní mají výuční listy, hotelovou školu, zkoušky z jazyků – a já nemám nic. Prostě nemám žádnou kvalifikaci. Víš vůbec, co to je?“

„Snad,“ pokrčila rameny.

„Já to nevěděl. Představoval jsem si, že mi někde dají tři tácy jen tak, že dělám. A zatím je to úplně jinak. Musí tě zařadit do nějaké třídy – teda platové – a tak podobně. To mi nikdo neřekl.“

„Ty sis hlavně nedal říct.“

„Taky pravda. Ted' na to doplácím.“

„Martínku, jen se zas tolik nelituj. Vrať se na gympl. Věčný chlapec ti to zařídí u šerifa a ještě napíše z radosti Ódu na návrat ztraceného žáka.“

„Nikdy, tu radost nikomu nedopřeju, abych přilezl po čtyřech a opakoval.“

„Tak to zkus dodělat dálkově nebo večerně nebo já nevím, jak. Přece se dá udělat maturita při zaměstnání.“

Martin ožil, jako by právě na takovou radu čekal.²⁷

Klárka, hlavní hrdinka, je citlivá dívka ochotná vždy pomoci. Někdy bývá vnitřně nejistá, dalo by se říci až naivní, někdy se ocitá v situacích, kdy si následně sama vyčítá své váhání a nerozhodnost. V tomto díle je velmi hezky vykreslen Klárčin vztah se starší sestrou. Román *Výhra* patří mezi nejzdařilejší díla Hany Pražákové. Jednotlivé kapitoly působí jako samostatné harmonické věty dokonalé symfonie. Literární postavy jsou vykresleny velmi plasticky. Autorka si krásně pohrává s naivitou i nespoutaností mládí v kontrastu s moudrostí stáří a jeho vděčností za drobné služby, laskavé slovo, pozornost. Pracuje s příběhem – ať už s životním příběhem jednotlivých obyvatel domu seniorů, kde je ředitelem Klárin otec, nebo s tvorbou příběhu

literárního. Celý náš život tvoří příběhy, jsou všude, kam se podíváme. A záleží na nás, nakolik jim budeme věnovat pozornost a nakolik nám budou inspirací.

Letadlo a desetikoruna

Tento příběh určený nejmenším čtenářům byl vydán v roce 1986 s ilustracemi Zdeňky Krejčové. Hlavním hrdinou je chlapec Daník. Větší část příběhu se odehrává na Slovensku, ve Vysokých Tatrách, kam hlavní hrdina přijíždí s maminkou k rodině její kamarádky. Na návštěvu jedou vlakem, avšak zpáteční cestu chce maminka Daníkovi ozvláštnit, a proto naplánuje let letadlem, což její syn ještě nezažil. Daník se v průběhu cesty seznamuje se slovenštinou, kterou Hana Pražáková v dialogích opravdu používá. Manželé Vichorovi, k nimž na nějakou dobu přijeli na návštěvu, mají zrovna nového člena rodiny – miminko Beátu. Daník si hledá cestu k nemluvněti i k ostatním členům domácnosti, ale nejvíce se sblíží s Vichorovic babičkou. Časem si chlapec najde i kamarády, seznámí se s dětmi z blízké léčebny, nejvíce se sprátele s citlivou holčičkou Michalkou. Daník zažívá řadu zajímavých příhod, velké dobrodružství prožívá ve chvíli, kdy se Michalka ztratí a všichni ji se strachem hledají. Michalčin osud je zahalen do oblaku

27 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výhra*. Ilustroval Jan Černý. Praha: Albatros, 1984, s. 124–125.

tajemství. Až téměř na konci příběhu se Daník dozví, že Michalka je v ozdravovně proto, že se trápí, protože její maminku zavřeli.

Na rozloučenou dostane Daník dárek od babičky, která mu vtiskne do ruky složenou desetikorunu. Z výletu, který mu z počátku připadal příliš nudný, si chlapec odváží nejen desetikorunu, ale i vzácnou vzpomínku na křehké mezilidské vztahy – s babičkou, doktorem Vichorem a především malým děvčátkem. Po Michalce se mu stýská a stále na ni musí myslet:

Stojí u okna a dívá se do řady světél. Připadá mu, že byl na návštěvě dlouhý, dlouhatánský čas. První večer v Tatrách se mu stýskalo právě po těch rozsvícených oknech. Teď zas vzpomíná na hory i na všechny lidi, co tam poznal. Když přivře oči, jako by před sebou viděl vysoké smrky, loučku u Vichorova domu, na ní břízy s kmitavými lístky, asfaltovou silničku a za ní ozdravovnu. Na dvoře na kládách sedí jedno tiché, mlčenlivé děvčátko.

Jmenuje se Michala.

Kdybych ji tak doopravdy uviděl! zatoužil Daník.

Já ji musím uvidět! umínal si. V životě se spousta věcí dá napravit, když člověk doopravdy chce. Proč by se to nemělo podařit i mně?

O prázdninách Michalu zase uvidím, usmál se a honem se ohlédl, jestli Jeník nezahlédl blažený úsměv na tváři.²⁸

Hana Pražáková přináší dětem velmi napínavé čtení podpořené výborně vystavěnými dialogy s detailně vykresleným vnitřním světem hlavního hrdiny. I Daník, podobně jako hlavní hrdina knihy *Případ Petr*, vstupuje do situací se snahou udělat správnou věc a druhým pomoci. Často udělá chybu, kterou si uvědomí a snaží se ji napravit. Laskavý způsob, jak děti prostřednictvím literatury tvarovat, ovlivňovat.

Příběh chlapce Daniela odehrávající se ve Vysokých Tatrách nepostrádá zápletku, peripetii ani šťastné rozuzlení a opět umožní čtenářům tolik hledanou možnost identifikace. Jeho cílem je postavit do středu dění dětské charaktery, které uplatňují vlastní přirozenou aktivitu a jí docilují citových i sociálních vazeb.²⁹

K napsání celého příběhu inspirovala spisovatelku vlastní zkušenost, kterou zažila při svém letu s dcerou. I její dcera dostala od kamarádky babičky desetikorunu a Pražákovou zaujalo, jak dítě víc než svůj první let vnímalo jako vzácnost onen dárek od „cizí“ babičky. Ne pro

28 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Letadlo a desetikoruna*. Ilustrovala Zdeňka Krejčová. Praha: Albatros, 1986, s. 130–131.

29 SIEGLOVÁ, Naděžda. Literární medailonek: Hana Pražáková. *DUHA*, 1995, 9(3), s. 10.

- ◀ Pražáková, Hana. *Letadlo a desetikoruna*.
Ilustrovala Zdeňka Krejčová.
Praha: Albatros, 1986.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 0102.879)

- ▶ Pražáková, Hana. *Pojedeme do rozhlasu*.
Ilustroval Jiří Vaněček.
Praha: Albatros, 1989.

(Foto: Moravská zemská knihovna
v Brně, sign. 0108.221)

jeho finanční hodnotu, ale pro vzácný okamžik obdarovávání. Na toto téma napsala Pražáková vzpomínku s názvem *Letadlo a desetikoruna*, kterou věnovala Mezinárodnímu dni dětí. Za dílo získala Diplom za prózu od Výboru Českého literárního fondu.³⁰

Pojedeme do rozhlasu

Hana Pražáková často jezdila na literární besedy. Děti se jí vyptávaly a byly zvědavé na veselé historky z rozhlasu a také na techniky rozhlasové práce. A tak vznik knihy s názvem *Pojedeme do rozhlasu* podnítila právě zvědavost dětí a jejich touha vědět a prozkoumávat. Útlá knížka vyšla v roce 1989, černobílými, velmi realistickými kresbami ji dotvořil Jiří Vaněček.

Autorka sestavila uměleckou reportáž. Příběh hlavního hrdiny Filipa Jasného z jihomoravské vesnice Valeč se točí kolem rozhlasu a je rozdělen do dvou částí. První část je věnována osobnímu příběhu hlavního hrdiny, druhá pak výletu dětí do rozhlasu. Autorka zasazuje Filipa jak do rodinného prostředí, tak i do prostředí přátel a spolužáků. Příběh začíná rozhlasovou reportáží o místní knihovně.

30 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Materiály a předměty mimoliterární povahy, Ocenění, inv. č. A1073.

„Pospěšte si s obědem, nikde se nezdržujte, hned utíkejte domů. A doma si udělejte chvilku na rozhlasové vysílání. Bude se tam hovořit o našem družstvu a vesnici. Možná že uslyšíte něco i o škole a knihovně,“ vykládá dětem mladá učitelka a Filip při jejích posledních slovech skoro nadskočil. Že bude v rozhlase o knihovně? Ale tam přece pracuje jeho maminka!³¹

O historii vzniku rozhlasu následně vypráví na schůzce pionýrského oddílu Tomáš, starší kamarád Filipa. Jednoho dne spolu s dědečkem Filip poslouchá rozhlas, když zrovna vyhláší velkou literární soutěž na téma: Příhoda, na kterou nikdy nezapomenou. Není to pro něj informace důležitá až do doby, kdy u přehrady Ptačiny zažije dramatickou příhodu. Jeho kamarádka Štěpánka z Brna, která do jejich obce jezdívá s maminkou na chalupu, dostane astmatický záchvat, jenž ji natolik ochromí, že se skupině ztratí. Děti i vedoucí ji nejdříve musí hledat, následně jí volají okamžitou lékařskou pomoc. Všichni se o ni bojí a snaží se ji zachránit. Filipovi je Štěpánky moc líto. A také si vyčítá, že to byl on, kdo ji k výletu přemluvil. A tak se rozhodne celý příběh sepsat a pošle ho do rozhlasové soutěže Československého rozhlasu. Jeho příběh rozhlasové redaktory natolik osloví, že jeden z nich, redaktor vysílání pro děti a mládež Jan Těšík, vyrazí na venkov

31 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Pojedeme do rozhlasu*. Ilustroval Jiří Vaněček. Praha: Albatros, 1989, s. 7–8.

natočit reportáž. A co víc? Spolu s Filipem a ostatními dětmi vymyslí, že si děti udělají výlet do pražského Československého rozhlasu.

Celý příběh přináší množství zajímavých a naučných informací, vedle ostatních knih Hany Pražákové zaujímá tato kniha speciální místo – je spíše knihou vzdělávací. Objevují se tu přesná data a popisy o fungování rozhlasu jako média, dětský čtenář se dozvídá mnoho o jeho vnitřním fungování. Děti se mohou poučit, avšak způsob zpracování ubírá na poetičnosti i na dramatickosti celého vyprávění. Ale o neatraktivnosti příběhu se hovořit nedá. Naopak vyprávění obsahuje vtip, mnohé situace přinesou překvapivé rozuzlení. Dětský čtenář 21. století by se jistě velmi podivil způsobu získávání a předávání informací. Ale zároveň by mohl být tento text využit pro pochopení běžného venkovského života ve 2. polovině 20. století. Rozhlasové prostředí je vyliceno velmi podrobně a zároveň pro dětského čtenáře velmi názorně – po vizuální stránce i včetně vysvětlení těch nejdůležitějších pracovních pozic.

„Jsme v činoherním studiu,“ vysvětluje redaktor.

„Tady natáčíme slovesné pořady. Hudba se točí ve velkých hudebních studiích. Vejdou se tam celé orchestry. Ale teď pozor! My tady budeme hovořit do mikrofону, v druhé místnosti za sklem budou naše hlasy natáčet na magnetofon. Proto tam stojí technička, která obsluhuje studiové magnetofony. Tady hned za sklem je režijní pult,

u kterého sedí mistr zvuku. Dbá na to, aby všechny vysílané zvuky byly čisté, lahodné, srozumitelné a dobře modulované. U malého stolečku vedle něho sedí nejdůležitější osoba při natáčení – režisér. Natočíme si krátký rozhovor. Až blikne tady červené světýlko,“ ukázal redaktor na maličkou lampičku na stole, „můžeme začít hovořit, to bude znamení pro nás.“³²

Velmi působivé scény jsou však ty, kde Hana Pražáková popisuje mezilidské vztahy, např. vzájemný vztah Filipa a jeho kamarádky Štěpánky. Snad nejpůsobivější je scéna, kdy si hlavní hrdina dělá legraci ze svého dědy, zvedne telefon a cizím hlasem objedná kytici orchidejí. Když si sám uvědomí, jak moc velká škoda by mohla vzniknout, zjistí, že napálil sám sebe.

Nadějí tu žijem

Jednu ze svých dvou knih pro dospělé, memoárový román *Nadějí tu žijem*, začala Hana Pražáková psát při svém pobytu v Budapešti. Do knižní podoby přešel její životní příběh v roce 2001, zaplnila tak tehdy prázdné místo v novodobé historii českého národa a společnosti.

³² PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Pojedeme do rozhlasu*. Ilustroval Jiří Vaněček. Praha: Albatros, 1989, s. 92.

Vyprávěný příběh začíná dnem 24. srpna 1951, přesně v den, kdy byl zatčen otec Hany Pražákové spisovatel František Křelina. Vypráví o strachu, který hlavní hrdinky – v románu Klára, Veronika a maminka (ve skutečnosti Hana, Libuše a Anna Křelinovy) – prožívaly. O jejich obrovských obavách o život milovaného manžela a tatínka, zároveň o strachu z podoby vlastní existence. Nabízí se otázky: Zvládne matka jako samoživitelka udržet své dcery na vysoké škole?, Budou moci dcery vůbec dostudovat?, Nepřijde matka o práci? ad. Těsně po otcově zatčení se Klára vyrovnává s odvrácením jejího milého, možná zmizel ze strachu, aby se i on „nesvezl s nepříznivým osudem celé rodiny“. Někteří přátelé a známí se s nimi přestávají stýkat, jiní lidé jim naopak neokázale a nezištně pomáhají. I Klára se setkává s člověkem, jenž jí chce stát po boku jako opora, a čtenář je svědkem i autorčiných vzpomínek na její vlastní svatbu, manželské začátky i narození prvního dítěte [pozn. dcery Markéty Hejkalové]. Můžeme sledovat osudy obou děvčat při studiu na akademické půdě Karlovy univerzity. Dívky se setkávají se zajímavými praktikami svých spolužáků, ale také s lidským přístupem některých pedagogů. Román přináší i autentické vzpomínky člověka, pomyslně stojícího na okraji společnosti. Ztráta svobody blízkého člověka, násilné vystěhování – včetně faktu, že domek, v němž dosud žili, si již předem zamluvil příbuzný, který věděl, že otec bude zatčen; ztráta zaměstnání ad. Vedle subjektivního vyprávění z pohledu mladé ženy se v příběhu objevují jasná fakta a popis

situací, které měly zůstat veřejnosti skryty. Podstatným a hodnotným přínosem jsou autentické výňatky z dopisů Františka Křeliny, které zasílal z vězení, a také citace rozsudku odsouzených ve vykonstruovaném procesu s tzv. Zelenou internacionálou. František Křelina byl odsouzen na 12 roků (ve výsledku zůstal ve vězení 9 let). Společně s ním byli odsouzeni za trestný čin velezrady: V. Prokůpek (22 let), S. Berounský (20 let), O. Albrecht (20 let), L. Jehlička (14 let), B. Fučík (15 let), M. Skácel (17 let), L. Karhan (18 let), Z. Kalista (15 let), J. Knap (11 let), L. Kuncíř (10 let), J. Zahradníček (13 let), V. Hovězák (17 let), F. Kadrnka (5 let), J. Langr (7 let). Důležitou výpovědní hodnotu má i pasáž subjektivního vyprávění soudního líčení Kláry (Hany Pražákové), která na něm byla osobně přítomna. Následně ji můžeme sledovat ve chvílích, kdy ji postihly opakované ataky strachu a pocitů nejistot. Velmi působivé jsou také pasáže o návštěvách rodinných příslušníků Františka Křeliny ve vězení. Ženy sledují, jak se jejich milovaný, původně zdravý muž v plné síle postupně před jejich očima proměňuje. Je evidentní, že je vystavován psychickému i fyzickému týrání.

Pak trvá nekonečně dlouho, než se vrátí, ale nepřichází sama, jde s ní příslušník a ten na Kláru kývne: „Pojďte za mnou!“

Vyskočila a dlouhou chodbou téměř utíká za dozorcem. Dovedl ji do místnosti, úzké, dlouhé a tmavé, drátěnou stěnou, která sahá od podlahy až ke stropu, je předělena na dvě poloviny, a za drátěnou

▲
Hana Pražáková se svým manželem Richardem Pražákem, tehdejším velvyslancem
v Maďarsku, a s prezidentem Árpádem Gönczem na recepci dne 27. 10. 1994.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A651)

▲
Hana Pražáková v Alma-Atě v březnu 1989.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A678)

přepážkou stojí muž, kterého nejdřív v šeru nerozeznává – hubený, hrozně hubený muž v plandavém vězeňském oděvu. Stojí s rukama u těla, oči má zapadlé, ale když ji uviděl a poznal, usmál se:

„Kláro, holka, kde se tu bereš?“

„Táto!“

Duchapřítomně mu líčí, co prožila ve Valašském Meziříčí u přítelkyně. Pak přišla na řadu Veronika a maminka, a potom líčí, jak se měly na Kadeřavci a teď na konci srpna že jako každý rok pojedou k babičce na Podhradí. Dozorce nejdřív její povídání sledoval, po chvíli se obrátil k oknu a civl ven do tmavého dvora, a táta té chvíle využil a vyslovuje beze zvuku: Máme hlad, máme hlad, a ještě gestem ukazuje, jak dává k ústům dlaň, v níž nic není. Příslušník se pootočí a Klára zas honem spustí o svých nejbližších.³³

Hana Pražáková dopodrobna vysvětluje i jemné náznaky, které si v dopisech do vězení s tatínkem vyměňovali, aniž by byly neznalými rozpoznány a zneužity. Silná je i scéna, kdy Křelinovy ženy mohly tiše sledovat přesun Františka Křeliny a ostatních vězňů z jednoho vězení do druhého.

Z domku na Spořilově jsou ženy vystěhovány do bytu v Černé ulici. Bydlela v něm sice před léty Eliška Krásnohorská, ale na poměry doby padesátých let byl temný, neútulný a zároveň ještě rozdělený na dvě

bytové jednotky. Ženy do něj přichází plny obav. Přesto se jim podaří vytvořit si v něm vlastní a dobré zázemí. V bytě si časem zvyknou a právě v něm na posledních stránkách knihy přivítají Františka Křelinu zpět domů. Jeho návratem román končí – *Nadějí tu žijem...* (Název díla přinesl jeden z dopisů Františka Křeliny. Byl to jeho výraz – nadějí žili vězni, že konečně vyjde amnestie a oni se dostanou domů.)

Vzhledem k tomu, že František Křelina vlastní vzpomínky na období strávené ve vězení nese-psal, je svědectví vydané prostřednictvím jeho dcery velice cenným a přínosným počinem. Román je napsán velmi citlivě, velmi kultivovaným jazykem, který je přístupný i mladší generaci čtenářů. Po svém vydání vzbudilo dílo veliký ohlas. Vycházelo množství recenzí, autorku Hanu Pražákovou zvali do rádií i televize s žádostí o rozhovor. 15. března 2001 promluvila spisovatelka o své knize v rádiu Proglas, 27. března 2001 diskutovala v hodinovém pořadu s Janem Rejžkem na rádiu Svobodná Evropa. V televizní literární revue 333 České televize o knize *Nadějí tu žijem* hovořila 24. března 2001. Vzpomínkový román se dočkal i desetidílné četby na pokračování v Českém rozhlasu na stanici Praha v červenci téhož roku. Od 9. prosince 2019 ho vysílá na pokračování i Rozhlas Katolického týdeníku.

³³ PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2001, s. 58–59.

Dobry den Brno

Bože, jaro v Alma-Atě je tak nádherné! Klára cítí, jak ji vzduch a slunce celou prostupují, obléká si jen vzdušnou bílou halenku, zdá se jí, že snad nikdy nezažila tak intenzivní pocit náhlého rozpuštění jara, z blízkých velehor sem proudí silný omamný vzduch a město rozložené na mírně se svažující rovině je protkáno kanály, stružkami a potůčky, jimiž neustále protéká chladná zurčivá voda z pohoří Ala-Tau, proto je vzduch prosycen všudypřítomnou svěžestí. Po besedách ve školách se celá výprava jede podívat na vysokohorský stadion Medeo. Cestou dal Gríša zastavit před velikou budovou, jakýmsi novodobým palácem, kde právě probíhá pozoruhodná akce – shromažďují tu podpisy proti výstavbě jaderné odpadové rampy v Kazachstánu.³⁴

Román *Dobry den Brno* z roku 2005 je nejen druhou knihou pro dospělou, ale zároveň posledním dílem Hany Pražákové vydaným za jejího života. Je volným pokračováním románu *Nadějí tu žijem*. I na stránkách tohoto díla se setkáváme s postavami Kláry a Veroniky (Veronika je však v tomto románu velmi upozaděna, do popředí vystupuje Klára alias Hana Pražáková – celý román je reflexí jejího života). Vzpomínky Hany Pražákové – románové Kláry – počínají

34 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 107.

rokem 1962 a končí v době, kdy se její i manželův život na nějaký čas úplně změnil, kdy se Richard Pražák – v románu postava Petra – stal velvyslancem v Maďarsku a společně se na nějakou dobu přestěhovali do Budapešti. Život manželského páru se začal řídit ceremoniálem, znovu museli najít jeden druhého, protože žili daleko od rodiny, uprostřed prozatím neznámých lidí, z nichž se postupně stávali přátelé a známí. Hana Pražáková vzpomínala na „maďarské“ období jako na život „v pohádce“. Jednotlivé kapitoly jsou chronologicky řazené, stylisticky jsou však velmi nevyvážené. Časově vzdálenější pasáže jsou mnohem méně detailně propracované a popisné než vzpomínky z doby nedávno minulé, a zároveň jsou mnohem silnější a ve čtenáři vzbuzují celou škálu pocitů. Poslední pasáže knihy se podobají spíše popisu. Charakteristický rys všech předešlých knih Hany Pražákové je vetknut i do románu *Dobry den Brno*. Je jím snaha navodit ve čtenáři pocit harmonie, víry v dobré a naplněné rodinné vztahy. Dora Kaprálová ve své recenzi *Když je ten život až příliš krásný* říká: „Ke cti autorky pak slouží i fakt, že jakkoliv je kniha psaná s kronikářskou přesností, nesetkáváme se v ní s imperativními drby o kariéristech.“³⁵ I to je typickým rysem jejích vzpomínek, neukazuje na viníky prstem, nenaříká, nemá tendenci litovat se. Pouze konstatuje a referuje. Přesto je těžké ubránit dojmům, že poslední kapitoly jsou díky pocitu

35 KAPRÁLOVÁ, Dora. *Když je ten život až příliš krásný*. Kniha memoárů Hany Pražákové *Dobry den Brno* je silná tam, kde se nedějí zázraky. *Mladá fronta*, 2. 12. 2005, 16(281), s. C/9.

Hana Pražáková se slovenským spisovatelem, který tvořil pro mládež,
Jozefem Popovičem v Alma-Atě v březnu 1989.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A664)

pohádkově prožitých let v Budapešti na pozicích VIP osobností přes-
příliš zidealizované, pro čtenáře místy mnohdy nudné. Kaprálová se
k tomuto vyjadřuje následovně:

Problém však nastal ke konci prózy, kdy oba manželé začínají no-
vou éru, setkávají se na ambasádě s politickými celebritami deva-
desátých let a život se obrací v pohádku. Tady se čtenář neubrání
dojmu, že sama autorka podléhá až přílišné sentimentalitě a její
táhnutí k harmonii místy přebublává v nezadržitelnou smršť kýč-
ovitých klišé (A znovu láska, Slovinsko krásné).³⁶

S Kaprálovou lze souhlasit ještě v jedné věci, že v románu velmi silně
působí způsob vykreslení osudu a postavy kolegyně Věry, která umí-
rá na rakovinu. Její příběh vůbec není vykreslen sentimentálně ani
s přemrštěnou lítostí. Kamarádka Věra je zobrazena jako silná žena
a ve čtenáři, stejně jako v autorce samotné zanechává impresi zane-
chává impresi naplno prožitého života bez hořkosti a obviňování sebe
i kohokoli jiného. 25. dubna 2007 píše Filip Karfík, skutečný syn ro-
mánové Věry, Haně Pražákové z Prahy následující:

36 KAPRÁLOVÁ, Dora. Když je ten život až příliš krásný. Kniha memoárů Hany Pražákové
Dobry den Brno je silná tam, kde se nedějí zázraky. *Mladá fronta*, 2. 12. 2005, 16(281), s. C/9.

Když jsem dnes k ránu dočetl Vaši knihu, měl jsem dojem jako
bych díky ní za jedinou krátkou noc sám prošel dobou, která se
vlastně na rok kryje s dobou mého života, z části samozřejmě dět-
ského, z části už dospělého, a jsem Vám za tento krásný výlet a se-
tkání s mámou vděčný. Je to pěkná kniha a je ve mém pohledu na
svět i ve mém příběhu velmi optimistická.³⁷

Iva Peřinová se ve své recenzi *Dobry den Brno* k románu vyjadřuje slovy:
„Její vzpomínky jsou hodně osobní, balancují na hraně laskavého bul-
váru, jen chvílemi opouští prostý popis situací, a noří se do příčin a ni-
terných souvislostí toho, co se kolem ní děje.“³⁸ Román *Dobry den Brno*
má víc než vysokou literární hodnotu význam po stránce faktografické.
Jistě jednou bude dobrým vodítkem pro určování souvislostí a srovná-
vací analýzu s jinými prameny. Román je nazvaný podle básně Františ-
ka Halase, který v ní moravskou metropoli oslavuje. Stejně tak je tento
román oslavnou písní Hany Pražákové městu, v němž prožila řadu let.
Ve svých rozhovorech vždy říkala, že s mužem nikdy nelitovali, že se do
Brna přistěhovali.

Součástí knihy je i velmi cenný doslov Richarda Pražáka *Svět diplo-
macie*.

37 Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková,
Korespondence adresovaná Haně Pražákové, Dopis Filipa Karfíka z Prahy z 15. 4. 2007.

38 PEŘINOVÁ, Iva. Dobry den Brno. *Katolický týdeník*, 2006, 17(6), s. C.

Divné dny

Novela *Divné dny* vznikla v roce 1992, ovšem vyšla až po smrti Hany Pražákové v roce 2016. O vydání se postarala její dcera Markéta Hejkalová. Novelu zařadila do knihy *Divné dny. Láska v pěti novelách*. Vedle díla Hany Pražákové v ní představila novelu svou s názvem *Jednoho dne* a díla Etely Farkašové – *Na rubu plátna*, Věry Noskové – *Něco se musí stát* a Evy Tvrdé – *Slunce a piškoty*. O grafickou úpravu i obálku se postarala Zuzana Vojtová.

Novela *Divné dny* se nejen způsobem zpracování, ale i tématem příliš nevytéká ostatním dílům Hany Pražákové.

Titulní próza Hany Pražákové, z antologie suverénně nejrozsáhlejší, nezapře v sobě to, že autorka byla především spisovatelkou pro děti a mládež. Dikce příběhu jedné rodiny, v níž dívka Alžběta bojuje o to, aby rodiče, procházející vztahovou krizí, spolu dále drželi, aby se rodina nerozpadla, je sice jemně, ale přece výchovná, názorná.³⁹

Hlavní hrdinkou je Alžběta, dívka čerstvě nastupující na vysokou školu, prožívající svou první lásku i zklamání z ní. Alžběta je jedináček velice milující své rodiče. Ocítá se však v situaci, kdy jak sama říká:

„[...] vidí jinak vztahy, souvislosti, celý svět. Svět je jiný, má druhou, odvrácenou tvář, která není vidět na první pohled, je temná.“⁴⁰ Jistoty jejich domova jsou v ohrožení, existenci manželství jejich rodičů ohrožuje milenecký vztah Alžbětiny matky s kolegou ze zaměstnání. Na pozadí tohoto příběhu Hana Pražáková velmi umně vykresluje způsob nazírání obyvatel bývalého komunistického Československa na cizince ze západního světa. Setkává se s nimi sama hlavní hrdinka v pozici tlumočnice při zájezdech cizinců v naší republice. Zároveň její nejlepší kamarádka je zamilovaná do mladého muže ze Švédska. Z příběhu krásně vystupuje vnitřní pocit méněcennosti českého člověka vůči obyvatelům západního světa.

Spisovatelce se velmi dobře podařilo vykreslit vnitřní svět hlavní hrdinky. Ač úředně již dospělá, teprve se učí vyznat se ve složitých mezilidských vztazích. Ve svém prvním vztahu několikrát ostře naráží na nesmyslnou žárlivost svého přítele, který ji stejně ve výsledku velmi lehce a vlastně zbaběle pustí z hlavy. Zároveň se ještě v dětské energii snaží, jak může, aby bylo zachováno manželství jejich rodičů:

Alžběta pochopila: hodina pravdy, tak se to označuje v románech a filmech, a ona teď takovou krutou hodinu pravdy prožívá ve skutečném životě...

39 CHUCHMA, Josef. Pět variací na ženy v krizi. Zažívající divné dny. *Lidové noviny*, 24. 2. 2016, 29(46), s. 8.

40 FARKAŠOVÁ, Etela, HEJKALOVÁ, Markéta, NOSKOVÁ, Věra, PRAŽÁKOVÁ, Hana, TVRDÁ, Eva. *Divné dny. Láska v pěti novelách*. Obálku ilustrovala Zuzana Vojtová. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2016, s. 44.

„Nechci lhát. Povím, jak to bylo. Jela jsem pro mámu, abys ji našel doma, ale ne že bych ji kryla... já strašně nechci, abyste se rozešli, já to udělala pro vás dva, a ty na mě křičíš jako na lhářku,“ vyrazela Alžběta mezi vzlyky. „Chtěla jsem jen, aby to zas bylo u nás jako dřív, abyste spolu zůstali,“ začala usedavě plakat a nebyla schopna pláč zadržet nebo zastavit, celá se pláčem otřásala.

Rodiče mlčky přihlížejí. Už nemají odvalu znovu na sebe křičet.⁴¹

Příběh přináší několik dramatických, vyhocených scén. Ať už Alžbětin překotný útěk z hotelu ve chvíli, kdy spatřila maminku s cizím mužem, autohavárie kamarádkského čtyřlístku, která všem vzala iluze o dokonalosti mladého muže ze Švédska, i Alžbětino zjištění, že její milý dostal příslib několikaměsíční stáže v zahraničí a jí se nenamáhal o tom říci. V těchto situacích je čtenář opravdu vtažen do atmosféry děje a opravdu s napětím sleduje, kam se příběh posouvá.

Je to příběh, v němž autorka uplatnila schopnost vystihnout vztažové polotóny, nicméně jako celek *Divné dny* zestárlý. Vznikly sice počátkem devadesátých let, ale autorčina poetika vyprávění je usazena o několik desetiletí dříve. Je nesnadno určitelné, respektive

41 FARKAŠOVÁ, Etela, HEJKALOVÁ, Markéta, NOSKOVÁ, Věra, PRAŽÁKOVÁ, Hana, TVRDÁ, Eva. *Divné dny. Lásky v pěti novelách*. Obálku ilustrovala Zuzana Vojtová. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2016, s. 81.

obtížné stručně vyslovit, čím tento čtenářský dojem vzniká, ale ve výrazivu, v řešení situací, ve vedení postav jako kdybychom se v Divných dnech ocitli v šedesátých nebo sedmdesátých letech minulého století; je to prostě cosi dobově podmíněného, co autor při psaní nevnímá, neboť je v tom přirozeně přítomen, ponořen, je tím prosáknut – tak jako je každé umělecké dílo prostoupeno estetickými, etickými, psychologickými či výrazovými modely své doby.⁴²

Povídka Maruška a mládátka

Hlavní hrdinkou povídky je Maruška Cymbálová, jejíž rodiče koupili chalupu na venkově, a to i s jejím majitelem – dědou Broulíkem. Příběh je určený nejmenším dětem a je velmi jednoduchý. Narodí se telátko, které chce dát děda Broulík na porážku. Maruška se ale snaží udělat vše proto, aby mládě zůstalo naživu. Nakonec se jí podaří najít pro telátko Kudrňku nového majitele. Avšak důležitějším a podstatnějším poselstvím celého příběhu je literární zachycení pomalého sbližování malé Marušky a uzavřeného a nepřístupného dědy. Děda ve svém životě zůstal sám, zemřeli mu žena i jediný syn. Prostředníky pro vzájemné navazování citového vztahu dítěte a dospělého jsou

42 CHUCHMA, Josef. Pět variací na ženy v krizi. Zažívající divné dny. *Lidové noviny*, 24. 2. 2016, 29(46), s. 8.

Hana Pražáková v Budapešti 19. 10. 1995. Foto: Miroslav Fojtík.
(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A650)

rostliny a zvířata. Celý příběh oproti jiným knihám Hany Pražákové vyznívá velmi poeticky. Sedm kapitol s názvy *Kazisvět*, *Závod se sluncem*, *Píseň o vlaštovkách*, *Všechno musí mít své jméno*, *Kupte si jablíčka*, *Cizí bolest*, *Mládě vypadlé z hnízda* vypráví příběh obyčejný, avšak plný citu. Poukazuje na to, že člověk člověka potřebuje a že opravdu není lehké žít sám. Rukopis tohoto dílka (uložený v pozůstalosti v Památníku písemnictví na Moravě) nese název *Maruška a telátko*. Příběh vyšel ve sborníku *Maruška a mláďátka a jiné příběhy ze života*.⁴³

Hra Kozák Mamariha

2. prosince 1977 byla loutkovým divadlem Radost v Brně nastudována inscenace *Kozák Mamariha*, která vznikla na základě stejnojmenné ukrajinské lidové pohádky. Hru režíroval Vratislav Schilder, o výpravu se postarali Ilda Pitrová a Jiří Pitr j. h., hudbu složil Vladimír Werner j. h., texty písní připravil Vladimír Fux. Dialogy inscenace mají spád a Pražákové se daří udržet napětí:

Car Tak, tak, moudrá slova, carevno matičko. Těžko rozhodnout, komu z vás Oksanu a carství svěřit.

Carevna Ještě jste ani Oksaně věno nevrátili.

Carevič 3. Jen ať si mošnu vezme. Beztak jen samé koláče dává.

43 BALÍK, Jindřich a kol. *Maruška a mláďátka a jiné příběhy ze života*. Brno: Blok, 1985.

Carevič 2. Tu jsou střevíce. Nesluší se careviči po mužicku pěšky chodit.

Car Co se to děje? Jakoby vichřice hučela – a ani se lístek nehne!

Carevna Někdo sem letí!

Mamariha Já! Ani pták, ani ryba
po otci odjakživa
Mamariha.

Oksana Mamariho!

Mamariha Oksano!⁴⁴

V představení se mezi loutkoherci objevili např. Jan Čisárik, Světlá Bouzková, Karel Karas, Mirko Matoušek, Josef Kellick, Anděla Čisáriková, Marcel Halouzka, Růžena Kolářová.

Ohromná příležitost

Komedie *Ohromná příležitost*, rozhlasová hra, byla poprvé uvedena 15. srpna 1979 (repríza 30. července 1980) Československým rozhlasem Brno. Režirována byla Alenou Adamcovou ve spolupráci s herci – Miroslavem Moravcem (Tomáš), Jorgou Kotrbovou (Inka), Františkem

Němcem (Vojta), Klárou Jernekovou (Marcela), Janou Dítětovou (Jožka), Josefem Chvalinou (Špaček), Jaroslavem Cmíralem (Král). Hra byla reprízována i na stanicích Praha, vysílala se i na Slovensku.

Rozhlasová hra vypráví příběh mladého manželského páru – Inky Stoklasové (dvaadvacetileté zdravotní sestry; charakteristika autorky – dravé a energické a zároveň citově založené) a Tomáše Stoklasy (pěťadvacetiletého projektového inženýra; naopak sympatický, reálný, strýzlivý). Manželé žijí v malé garsonce, Ince se nelíbí, chce víc. Příležitost získat chalupu s sebou přináší rozhodnutí nabídnout společnou koupi dalšímu manželskému páru, Marcele a Vojtovi Janíčkovým. Inka navrhne zapůjčení financí od své tety, která ji v dětství vychovávala, Jožky Skaličkové. Teta Tomášovi půjčí celou vkladní knížku s tím, že si požadovaných 10 000 Kč vybere on sám. A Inka dostane nápad vybrat z vkladní knížky částku mnohem větší s tím, že teta peníze přeci již nepotřebuje, je stará. Jaké je však pro ni překvapení, když jí teta Jožka představí svého nového manžela, Oldřicha Špačka. I oni plánují koupi chalupy. A v Ince se ozve její špatné svědomí:

Inka Ted' jsem ale viděla, jak je Jožka šťastná, že začala znovu žít... Ve třiapadesáti. A já, husa pitomá, už ji odepsala!

Marcela Myslíš, že by se jí to štěstí pokazilo, kdybychom jí vrátili peníze třeba za čtrnáct dní nebo za měsíc?

Inka Možná ne, ale kdo ví...?

⁴⁴ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura, Publikovaná, Strojopisy publikované prózy, strojopis hry *Kozák Mamariha*, s. 23, inv. č. A811.

- Vojta Asi budou potřebovat dost peněz na tu svou chalupu, to je fakt. A oni ze dvou kantorských platů snadno neušetří takových čtyřicet, padesát tisíc.
- Inka Když jsem ji poslouchala, uvědomila jsem si, že člověk by si neměl své štěstí pořídit na úkor někoho jiného. Já bych třeba nesnesla pomyslení, že oni by si tu chalupu nemohli koupit možná jen proto, že od nás dostanou peníze až za měsíc...⁴⁵

Hra se vyznačuje dobrými, zkratkovitými dialogy. Zajímavá je charakteristika této hry v samotném scénáři:

Původní rozhlasová hra, která klade otázku, jaký je morální profil současných mladých lidí a dává na ni pozitivní odpověď. Čtyři mladí lidé kupují společně chalupu, a protože nemají dost peněz, domnívají se, že z titulu svého věku a životních nároků mají právo poněkud zneužít důvěry a velkorysosti člověka, který je ochoten jim část peněz půjčit. V tomto morálním testu ale nakonec obstojí.⁴⁶

Hana Pražáková téma této hry přepracovala také do podoby televizního scénáře s názvem *Peříčko na chlubení*. Bohužel k realizaci nedošlo.

⁴⁵ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura – Nepublikovaná – Próza, rozhlasové a televizní hry, strojepis rozhlasové hry *Ohromná příležitost*, s. 47, inv. č. A1165.

⁴⁶ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Korespondence adresovaná Haně Pražákové, Primární literatura – Nepublikovaná – Próza, rozhlasové a televizní hry, strojepis rozhlasové hry *Ohromná příležitost*, s. 1, inv. č. A1165.

Díla nepublikovaná

První literární pokusy

V pozůstalosti Hany Pražákové uložené v Památníku písemnictví na Moravě jsou uloženy první literární pokusy budoucí spisovatelky, které napsala ještě pod svým dívčím jménem Hana Křelinová asi v dubnu 1946.

První literární náčrtky jsou v podobě rukopisu a obsahují náznak prózy bez názvu, avšak s osnovou:

1. Působíště Pavly Klánové – Naděje, zklamání
2. Den. Maruška Štěpánová. Ukazovátko
3. Pavla. Štěpán
4. Maruška (zklamání)

První pokus obsahuje pouhé dvě kapitoly. V první kapitole pozná čtenář náhled učitelky Pavly Klánové na žačku druhé třídy Marušku Štěpánovou, která se jí jeví jako velmi nadané děvče. Druhá kapitola vypráví o nadšení bystré žačky Marušky z nové paní učitelky.

V rukopise je uchován i pokus o vznik životopisného románu o Tarasi Ševčenkovi. Pražáková ho začala psát 22. září 1962.

Tichá svatba

Novela *Tichá svatba* zůstala ve strojopise s autorskými vpisky na 96 stranách. Nebyla publikována, ukázka z ní však zazněla v rámci „Velkého čtení“ Obce spisovatelů (čtení z dosud nepublikovaného díla) v Knihovně Jiřího Mahena, v půdním prostoru Mahenova památníku, 22. listopadu 2010. Byla to poslední příležitost, kdy Hana Pražáková vystoupila veřejně.

Hlavní hrdinkou textu s dvanácti kapitolami je knihovnice z Mladějova Helena Pýchová žijící s matkou Annou Pýchovou, úřednicí zaměstnanou na notářství. Podle Helenina popisu je matka odměřená a strohá. Anna Pýchová pochází ze Slovenska. Zrovna se nachází v nelehké životní situaci – onemocněla rakovinou a chodí na ozařování. Před dcerou to však tají. V Mladějově si koupí chalupu Lída Vrbová, dispečerka podle ní největšího, nejmodernějšího a nejvýběrovějšího kadeřnictví. Chatu si Vrbová koupila od paní Klepetkové, která se natolik plete do manželství své dcery, až se jí podaří manželský pár rozeštvat. Její zeť Jan Mlynář následně nemá kde bydlet a Lída Vrbová ho vezme do nájmu do své chaty. Helena se sprátelej nejen s Lídou Vrbovou, ale také s Janem, do kterého se zamiluje. Jan pořídí polorozpadlý dům, který společně opravují. Helena si vypůjčí peníze na stavbu od matky, přesto však před ní lásku k Janovi tají. Když se však dozví o matčině nemoci, hodlá se vzdát své lásky a starat se o ni. Jan jí

však odejít nedovolí, nabídne bydlení i její mamince a Helenu požádá o ruku. Jejich svatba je malá a tichá. Hrdinka této novely je na svůj věk velmi naivní, plochá, bez hlubší charakteristiky. Poněkud lépe je vykreslena postava matky, zajímavá se jeví i charakteristika Lídy Vrbové. Velmi zdařilá je scéna, kdy se dcera Jana Mlynáře vypořádává s existencí nové ženy po boku svého otce.

Sobotní malířka

Sobotní malířku označila sama Hana Pražáková za současnou novelu. Začala ji psát 26. srpna 1986 a dokončila ji 28. října téhož roku. Novela nebyla nikdy publikována a v pozůstalosti je uložena ve strojopise s autorskými vpisky. Vypráví příběh mladé lékařky Kristýny Janíčkové, která bydlí v podnájmu u své sedmdesátileté tety. Cítí se velmi osamělá: „Protože pořád čekám. Čekám, že se v mém životě něco změní, něco se stane. Že nebudu sama. Že se dostanu blíž k lidem a mezi lidi.“⁴⁷ Jako závodní lékařka přijela pracovat do malého městečka, kam denně dojíždí. Pomalu se sžívá s místními lidmi. Někteří nadšenci do umění se dovědí o její zálibě v malování a přizvou ji k pořádání výstavy. Když chce Kristýna vybrat to nejlepší ze svých dílek,

⁴⁷ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura, Nepublikovaná, Próza, rozhlasové a televizní hry, strojopis novely *Sobotní malířka*, s. 13, inv. č. A819.

zjistí, že tetička bez jejího vědomí prodala některé její obrazy. Aby je získala zpět, musí po nich pátrat a podniknout podvazek cestu za jejich současnými majiteli. Díky výstavě se seznamuje s amatérskými výtvarníky: mistrem ze slévárny Zdeňkem Horníčkem, architektkou Zdenou Veselou, inženýrem z tovární laboratoře Vladimírem, vedoucím závodní knihovny Honzou Skoupým. Poprvé ve spojitosti s výstavou a fotografiemi mostů uslyší jméno Vojtěcha Horníčka. O pár dní později se s ním setkává osobně. Vojta se právě vrátil z pracovního pobytu v Damašku. Na pozadí milostného příběhu Kristýny a Vojty se odvíjí vyprávění o tragickém osudu Vojtovy švagrové Marušky, kterou pobodal násilník a ona má doživotní následky; příběh nešťastné lásky Ivony a její pokus o sebevraždu ad.

Sedmimílové boty

Nevydaný a zároveň nedokončený román na osmdesáti stranách strojopisu s řadou autorských poznámek a vpisků *Sedmimílové boty* je datován do roku 1976. Poprvé se v něm objevuje postava Elišky Rozmarýnové (byla přejmenovaná z původní Ireny – toto jméno používá spisovatelka pro hlavní postavu až do strany č. 5), kterou čtenáři děl Hany Pražákové znají z knihy pro mládež z roku 1983 *Návrat z vánočních prázdnin*. I v *Sedmimílových botách* se Eliška objevuje v období, kdy právě úspěšně zvládla konkurz do Československého rozhlasu. V *Ná-*

vratu z vánočních prázdnin o její minulosti nevíme téměř nic, jen to, že je rozvedená a bezdětná, v románu *Sedmimílové boty* nabývá postava Elišky mnohem konkrétnějších kontur. Není to jen veselá a výstřední osoba, jak ji znají dětské čtenářky. Má za sebou nevydařené manželství a zrovna se vyrovnává s rozvodem. Její retrospektivní myšlenky nás zavádí do období, kdy Eliška se svým mužem žila ve Francii, kdy opustila svou oblíbenou práci v nakladatelství a zůstala bez práce, ale po boku svého muže. Ten si však našel jinou partnerku a Elišku opustil. Zároveň odešel do zahraničí a zanechal tu svoji dceru z prvního manželství, Tamaru. Tamaru tu Pražáková charakterizuje takto:

Děvčátku je teď už dvanáct let; je vážná a rozumná, spíš zamlklá; nejsou si nijak blízko, i když Eliška má pocit, že s ní Tamara chodí ráda, a přitom jí to nikdy neřekla. Ostýchají se jedna druhé, zatím se nějak nepodařilo najít společnou řeč...⁴⁸

Je škoda, že román *Sedmimílové boty* nebyl dokončen. Příběh se odehrává v prostředí rozhlasu, které Pražáková dobře znala ze své praxe. Díky tomu působí řada scén velmi věrohodně. Pro čtenáře je přínosné i reálné líčení jednotlivých pracovních postupů. Také

⁴⁸ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura, Nepublikovaná, Próza, rozhlasové a televizní hry, strojopis románu *Sedmimílové boty*, s. 58, inv. č. A821.

celkové vyznění díla není tolik idylické, jak je tomu v řadě jejích jiných příběhů. Objevuje se tu závist, rivalita... Eliška se více vcituje do psychologie dítěte. I tady se objevují Pražákovou často uváděné výrazy ve spojení s rozhlasem: sedmimílové boty rozhlasových vln, království ad. Existuje ještě jedna rozepsaná varianta tohoto románu. V ní je Eliška (zjišťujeme, že jejím reálným obrazem je sama spisovatelka) v situaci, kdy ví, že se v rozhlase jako všude jinde vyhazovalo a dělaly se čistky. Bylo tedy třeba zaměstnat nové, mladé lidi. Obsahuje také vzpomínku na proces Františka Křeliny i na pocity, které Hana Pražáková těsně po procesu zažívala.

Kristina a současníci

Původní rozhlasová hra vypráví příběh Kristiny Slavičkové, čtyřiařicetileté inženýrky. Zálibou Kristiny je malování (shoda s hlavní hrdinkou z novely *Sobotní malířka*). O její kresby je v podniku zájem, je v plánu uspořádání výstavy zaměstnanců. Stejně jako v *Sobotní malíři* se objevuje zápleтка – tetička Valinka dá obrazy z cyklu *Mládátka* k prodeji bez vědomí autorky. Kristina se po nich shání a následuje jejich hledání. Objevuje se tu další motiv z jiného díla Pražákové – *Maruška a mládátka* (syn Václav, který zemřel v osmnácti letech v roce 1945). Zajímavá je pasáž, v níž se mladičká Anička pracující

v osobním oddělení závodu zlobí kvůli nespravedlnosti – její nápad uspořádat výstavu vydává za svůj její nadřícená. Pražáková ústy Kristiny vyjadřuje svůj postoj k práci:

- Kristina (útočně) A vy jste se do toho podniku pouštěla jen proto, abyste sebrala zásluhy? Copak člověk dělá jen pro zásluhy?
- Jana (odměřeně) Na tom není nic špatného. Člověk potřebuje, aby druzí jeho práci ocenili.
- Kristina Určitě, jenomže musí pracovat hodně dlouho a hodně poctivě, než to je vidět. Uznání pak přijde samo, anebo ani nepříjde, ale to už je člověku více méně jedno, protože prostě dělá a má z toho sám radost, když mu práce jde. To všechno poznáte. Jste tu teprve měsíc.⁴⁹

Barbora s melounem

Příběh Barbory Tvrzníkové, děvčátka, jehož rodiče (inženýr Václav Tvrzník a dětská lékařka Markéta Tvrzníková) koupí chalupu na venkově i s dědou Františkem Melounem, existuje hned ve dvou

⁴⁹ Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Fond Hana Pražáková, Primární literatura, Nepublikovaná, Rozhlasové pořady, Rozhlasové hry Hany Pražákové, původní rozhlasová hra *Kristina a současníci*, s. 35, inv. č. A829.

variantách. V některých místech využívá autorka motivů a příhod použitých v příběhu *Maruška a mládátka* (*Mládátka v hnízdě, Kazisvět, Závod se sluncem, Někdo má tři jména, U brány je cvrkot!*). Na rozdíl od příběhu Marušky tady vystupuje navíc postava adoptovaného Josefa Soukupa, chlapce ze sousedství, a také dědova kamaráda Vojty, jehož zálibou je tvořit sochy ve Skalním městě. Všeobecně je příběh Barbor-ky propracován mnohem podrobněji, detailněji. Přidány jsou scény zobrazující starost o blízkou osobu – strach o rodiče, kteří dlouho nepřijíždí, strach o Josefa, který vyleze na místo, odkud se bojí slézt. Nejvíce je propracována druhá varianta. Příběh pak vyznívá příliš mravoučně.

Nejsilnější stránkou spisovatelky Hany Pražákové byla její tvorba pro děti. Při psaní těchto knih se často opírala o své osobní zkušenosti, ať už z vlastního rodinného zázemí či blízkého okolí. Hlavní hrdinové jejích příběhů často pochází z harmonického rodinného prostředí. Příběhy se odehrávají v kulisách přirozených zápletek, které píše sám život. Děti jsou často vystavovány životním zkouškám, jako je smrt blízké osoby, nemoc kamaráda či jiné blízké osoby, cestování, stěhování, které přináší posun v životě – změna školy, změna bydliště (často z venkovského prostředí do města či naopak), hledání nových přátel. Samostatnou kapitolou jsou příběhy, v nichž se objevují děti a dospívající postižení zdravotním handicapem. Speciálně

tyto knihy se nabízejí pro využití v biblioterapii. Všechna díla vzešlá ze spisovatelčina pera a věnovaná dětem přináší laskavou formou možnost přemýšlet nad důsledky činů, které děti vymyslí a jimiž, jako zkouškou hlavní hrdinové prochází. Hana Pražáková se uměla velmi dobře vcítit do dětské psychiky, zároveň skvěle dětem přibližuje svět dospělých. Její příběhy přináší vždy naději, naději v dobro v druhém i naději v dobrý konec, i když je v něm obsaženo třeba smíření se se smrtí blízké osoby.

HANA PRAŽÁKOVÁ A ROZHLAS

Alena Blažejovská

Hana Pražáková pracovala v padesátých letech jako nakladatelská redaktorka v Praze. Na počátku šedesátých let se její otec, katolicky orientovaný spisovatel a dramaturg František Křelina, vrátil po amnestii z komunistického žaláře do stísněného bytu, v němž byla jeho rodina nucena žít. Hana už v té době byla vdaná za hungaristu Richarda Pražáka, který dostal místo na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (dnes MU), a tak se s rodinou přestěhovala do Brna, do družstevního bytu na Trýbově ulici. Nejprve byla v domácnosti a pečovala o dvě dcery, přitom pracovala jako překladatelka, a v roce 1972 nastoupila – ač nestraník – jako redaktorka Literárně-dramatické redakce do Československého rozhlasu v Brně.

Vzpomínky na rozhlas

Autorčina dcera Markéta Hejkalová v roce 2013 pro rozhlasový pořad *Dobrá den, Brno*¹ uvedla, že Hana Pražáková

oceňovala to, že nemusela v práci dělat žádné úlitby, i když samozřejmě nemohla vysílat úplně o všem, o čem by třeba chtěla. A i když by na to vzhledem ke své rodinné historii měla právo,

¹ BLAŽEJOVSKÁ, Alena. *Dobrá den, Brno*. Na pořadu spolupracovala Markéta Hejkalová. Režie Zdeněk Kozák, účinkují Marie Durnová a Jaroslav Kuneš. Český rozhlas, studio Brno, vysíláno 26. 4. 2013. Délka 55:29 minut.

neměla schematický pohled a neodsuzovala plošně žádnou dobu nebo skupinu lidí.

Brněnský rozhlas už tehdy sídlil v budově bývalé banky Union na Beethovenově ulici a toto místo se stalo pro Hanu Pražákovou milovaným útočištěm². Jihomoravskou metropoli si zamilovala navzdory tomu, že v roce 1952 se právě v Brně účastnila soudu s katolickými spisovateli a intelektuály, v němž byl její otec odsouzen za údajnou velezradu na dvanáct let vězení.

Také období svého nástupu do brněnského rozhlasu Hana Pražáková zachytila v beletrizované formě ve svém memoárovém románu *Dobrá den Brno*.³ Otázky, které k obsazení místa rozhlasové redaktorky v roce 1972 člověka napadají, reflektovala sama autorka v následující pasáži:

„V téhle hrozné době se ty chceš dostat do rozhlasu? Se svým kádrovým profilem? S tatínkem katolickým spisovatelem zavřeným na devět let do kriminálu?“

² Český rozhlas Brno sídlí v budově někdejší brněnské filiálky České banky Union od roku 1950. Budovu postavil architekt Ernst Wiesner v letech 1921–1925 v proluce po jezuitském klášteře. Srov. HLAVÁČKOVÁ, Petra. Česká banka Union (Český rozhlas Brno). In: *Brněnský architektonický manuál* [online]. [cit. 6. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.bam.brno.cz/objekt/c099-ceska-banka-union-cesky-rozhlas-brno>.

³ Rozhlasové pásmo v roce 2013 převzalo název knihy Hany Pražákové z roku 2005, která navázala na její předchozí memoárovou prózu *Nadějí tu žijem* z roku 2001.

Titl.

V Brně 21.6.1971.

Československý rozhlas

Brno

Přihlašuji se do konkurenci na místo redaktora
literárně dramatického vysílání v redakci Čs. rozhlasu v Brně.

Mé kvalifikační předpoklady pro toto místo:

Ukončené vysokoškolské vzdělání filosofické
fakultě Kalvary university v Praze, obor čeština-ukrajinština.
Titul - promován filolog.

9 let redakční práce. Pracovala jsem ve funkci odpovídné redaktorky v nakladatelství Svět sovětů a Státní nakl. dětské knihy v Praze. Soustavně lektorské činnosti pro nakl. Albatros, Sladká fronta, Naše vojsko a Blok jednot z jazyka ruského a ukrajinštiného, jednak lektorování původních českých děl.

Rozsáhlé překladatelské činnosti, původní literární práce.

Jazykové znalosti: pasivní znalost francouzštiny a němčiny, aktivní i pasivní znalost ruštiny a ukrajinštiny.

Politický profil: Jsem bezpartijní, nikdy jsem nebyla organizována v žádné politické straně. Byla jsem členkou RCH, SČSP a ČSM.

Ke své činnosti přikládám životopis a bibliografii svých prací.

S úctou

Hana Pražáková
Tržbova 1
Brno

▲ Hana Pražáková na oslavě 80. narozenin Kamily Sojkové dne 13. 3. 1981.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A702a)

◀ Přihláška ke konkurzu na místo redaktora literárně dramatického vysílání v redakci Čs. rozhlasu v Brně z 21. 6. 1971.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A573)

„A co? Zato jsem v šedesátých letech seděla doma a opatrovala děti, žádný klub angažovaných nestraníků a podobně, ne že bych nebyla pro, to vůbec ne, ale musela jsem se starat hlavně o to, aby Tereška mohla dýchat, a mimoto mám praxi v oboru, devět let redakční práce!“

„Ale v nakladatelství, v rozhlase nikoho neznáš, kdo by tě tam protlačil.“

„Zato ho poslouchám, a zrovna to brněnské vysílání, to mě baví nejvíc, Na shledanou v sobotu a tak dále... [...]“⁴

Faktem střídání těch, kteří s nástupem tzv. normalizace museli z rozhlasu odejít, se Hana Pražáková zabývala a v románu líčí i konzultace se spřátelenou rodinou brněnského slavisty Radoslava [Večerky – pozn. A. B.]. Postava Kláry, zastupující v románu autorku,⁵ se od „vládné paní na kádrovém oddělení“ dozvídá, že ti, co musí odejít, mají zájem, aby do rozhlasu přišli slušní lidé. Po jistých peripetiích Kláru – Hanu nakonec do rozhlasu vzali, a to s nástupem od 15. února 1972.

Hana Pražáková od počátku až do odchodu do důchodu úzce spolupracovala s Hlavní redakcí literárního a dramatického vysílání v Praze. O tom svědčí i následující pasáž, která současně přináší zdůvodnění názvu memoárového románu:

4 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 19.

5 Dvojice protagonistů tohoto autobiografického románu je pojmenována Klára a Petr. Všem ostatním postavám jsou však ponechána jejich skutečná jména.

Vyjede do čtvrtého patra, vstoupí do své kanceláře, uloží si věci na odkládací stůl vedle svého psacího stolu a pak udělá dva kroky k oknu, odkud je překrásný výhled na věže katedrály svatého Petra a Pavla na Petrově, rozvírá se přede ní panorama města, panorama věží a střech, a bezděky jí vytane v hlavě název básně Františka Halase: *Dobry den Brno*.

Básníková syna Jana Halase pak potkala v pražském rozhlase, kam se jela záhy po nástupu představit. Jana zná z Brna, kdy ještě jako student chodil se svým bratrem Františkem a jeho ženou Dagmar do kostela na Staré Brno a pak se společně vraceli nahoru po Úvoze.

Jan Halas ji srdečně přivítal, zřejmě rád, že se v redakci objevila spřízněná duše, a stejně přívětivě se tvářili redaktori poezie Václav Daněk a Rudolf Matys a redaktorky prózy Dáša Hubená a Dagmar Jaklová, která ve Viole v roce osmašedesátém přednášela úryvek z tatínkovy prózy *Každý své brimě*.⁶

K tomu je nutno poznamenat, že Jan Halas pracoval v redakci rozhlasového programového týdeníku⁷ a s HRLDV⁸ v sedmdesátých a osmdesátých letech jen spolupracoval. Po roce 1989 však nastoupil

6 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 22.

7 Dnes *Týdeník Rozhlas*.

8 Hlavní redakce literárního a dramatického vysílání Československého rozhlasu v Praze.

do jejího čela jako vedoucí redaktor.⁹ S lítostí shledávám, že zatímco o Janu Halasovi je možné se informovat v publikaci 99 *významných uměleckých osobností rozhlasu, Čeští tvůrci slovesných pořadů*, Haně Pražákové zde medailon věnován není. Nenajdeme ji ani ve starší encyklopedii Rostislava Běhala,¹⁰ o její práci se nepíše v publikaci Aleny Štěrbové věnované slovesné rozhlasové tvorbě¹¹ ani ve slovníku brněnských rozhlasových osobností, jehož autorkami jsou Alena Štěrbová a Tatjana Lazorčáková¹². Poslední z publikací není dovedena dál než ke generaci, která musela z brněnského rozhlasu na přelomu šedesátých a sedmdesátých let odejít. O to důležitější tedy je, abychom si Hanu Pražákovou jako rozhlasovou tvůrkyni nyní připomněli.

V knize *Dobrý den Brno* autorka věrně popisuje dobovou praxi brněnských rozhlasových dramaturgů, která se v tom základním dodnes nezměnila: kromě přípravy plánu pořadů na tzv. krajovku (pro regionální vysílání brněnského rozhlasu) se navrhuje pořady pro vysílání

celoplošných stanic Českého rozhlasu. *Plán sestavuje redaktor sám.*¹³ Pražáková se v memoárech svěčuje, že na počátku přibrala na pomoc svého muže, protože požadavky regionálního média se přece jen lišily od její zkušenosti z práce v pražských nakladatelstvích. Navíc: *Rozhlas je jako mlejn, do něhož se musí věčně sypat nápady.*¹⁴ Toto platné přirovnání prý používal redaktor Vladimír [Simanov – pozn. A. B.]. Hana Pražáková o své práci v brněnském rozhlase, pod vedením tehdejšího vedoucího literární redakce Ivana Šráčka, referuje až do technických podrobností, jako např. že scénář se musel dvanáctkrát rozepsat na psacím stroji... Avšak píše i o schvalování tématu a konkrétní podoby scénáře z ideového hlediska. Hned na začátku protagonistka autobiografického románu naráží na odpor, a to s pořadem věnovaným staroslověnskému Proglasu, vypracovaným přítelem, slavistou Radoslavem Večerkou. Vedoucí redakce však pro něj pochopení neměl:

Ivan se opravdu po malé chvíli vyřítel ze své kanceláře.

„Kláro, tohle snad nemyslíte vážně! V téhle době,“ usklíbl se, „nemůžeme vysílat vyložené náboženský pořad, a ještě k tomu v neděli dopoledne, to jako bychom posluchače rovnou poslali do kostela.“

Užasle na něho zírá. „Ty ukázky vznikly před tisíci lety, tady nejde o náboženství, ale o začátky vzdělanosti,“ namítá chabě.

9 Jan Halas HRLDV vedl od dubna 1990 do ledna 2007. Srov. Jan Halas. In: JEŠUTOVÁ, Eva a kol. 99 *významných uměleckých osobností rozhlasu, čeští tvůrci slovesných pořadů*, s. 39. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 2008.

10 BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1992.

11 ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Rozhlasová inscenace. Teoreticky komentované dějiny české rozhlasové produkce*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995.

12 LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Umělecké osobnosti brněnského rozhlasu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001.

13 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobrý den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 23.

14 Tamtéž.

Sjezd dětských čtenářů v Brně 11. 3. 1987. Zleva: Zdeněk Heřman, Hana Pražáková, Zuzana Nováková-Renčová a Jaroslav Novák.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A662)

„Mně to vysvětlovat nemusíte, ale dovedete si představit, jak by řvali na krajském výboru, a nás dva by rovnou poslali hledat si práci.“¹⁵

Už z tohoto úryvku je vidět, že tvůrčí svoboda byla tehdy v Československém rozhlasu jen relativní.

Hana Pražáková uvádí ve své próze plnými jmény redaktory, kteří museli na konci šedesátých let brněnský rozhlas opustit – navzdory a současně mj. právě kvůli posluchači oblíbenému rozhlasovému magazínu *Nashledanou v sobotu*¹⁶: Vlastimil Pantůček, Vladimír Fux, Miroslav Skála, Antonín Přidal, Karel Tachovský, Irena Večeřová. A nastoupila nová rozhlasová generace, do níž vedle Hany Pražákové patřil i Jindřich Uher, dále postupně i Josef Souchop, Ludvík Němec, Iljuše Syrová, Tomáš Sedláček.¹⁷ O tom, jakou pověst si tato nová redakce získala, vypovídá následující příběh:

Do redakce zavítal jednoho dne mladíček, který se chce uplatnit coby znalec poezie a sem tam připraví pořad. Nadšeně v redakci vypráví (aby se redaktorům zavděčil), že se v Domě umění schází parta umělců a jde tam prý jeden hlas, že současná literární redak-

ce v Brně dělá dobrou práci – prý je to úplný ostrůvek nezasažený normalizací. Redaktorský tým se zděsil: „Jestli se tohle dozvědí na kraji, tak letíme.“¹⁸

Působení dalšího vedoucího redaktora po Šráčkovi, jinak též básníka, prozaika a publicisty, Jindřicha Uhra hodnotí autorka s jistým respektem, přitom však trefně poznamenává, že se „neváhá ohánět ‚stranou a vládou‘, když potřebuje prosadit pořad nebo se prosadit sám.“¹⁹ Hodnotící adjektivum „trefně“ přidávám na základě vlastních zkušeností, neboť jsem do Literárně-dramatické redakce Československého rozhlasu v Brně přišla poprvé na studentskou stáž v roce 1986 a posléze jsem vystřídala Hanu Pražákovou, která v roce 1990 odešla do důchodu. Píšu tedy o něčem, co jsem sama zažila už na přelomu osmdesátých a devadesátých let a co jsem – pokud jde o prostředí a obor – po návratu z mateřské dovolené opět prožívala od počátku devadesátých let a s určitými změnami to vlastně zakouším dosud.

Hana Pražáková ve svém memoárovém románu *Dobry den Brno* – navzdory převažující chápavé laskavosti autorského gesta – vyjadřuje i kritiku a také sebekritiku:

15 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 23.

16 Více o magazínu na webové stránce Panáček v říši mluveného slova, provozované Přemyslem Hnilíčkou: HNILIČKA, Přemysl. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. [cit. 6. 11. 2020]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/serialy/10685-nashledanou-v-sobotu-1-1961-1970.html>.

17 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 24.

18 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 24.

19 Tamtéž.

Zkušební lhůta v rozhlasu se chýlí k závěru, zdá se, že nejsou námitky, aby tam pracovala i nadále, Klára se na nic nevyptává a nic nezkoumá, strká hlavu do písku.²⁰

Okolnosti provázející rozhlasovou tvorbu v sedmdesátých a osmdesátých letech ličí Pražáková s dokumentární věrností na příkladu programového cyklu *Zde by měly kvést růže*. Přestože tehdy byli redaktory pořadů poezie Pražané Václav Daněk a Rudolf Matys (*kterí zrovna jako ona nepatří do stranické skupiny*²¹), šéf brněnské literární redakce Jindřich [Uher, pozn. A. B.] přijíždí do ústředí s nahrávkami nového pořadu nazvaného podle sbírky Josefa Svatopluka Machara z roku 1957: „Cože? Další poetický pořad? Už takhle nám vedení mlátí o hlavu, že vysíláme samou poezii! A co budeme dělat my, když nám brněnská redakce bude fušovat do řemesla?“

„Tohle ale bude úplně jiný pořad, novátorský – poezie a pracující lid,“ zase je informovala a zase škodolibě, protože tyhle růže jsou neustálým předmětem vtípků – když je šéf neslyší. „Zrovna se o růžích bude jednat na poradě, přivezli jsme pár kousků na poslech.“

Kdyby ji tak slyšel brněnský literární redaktor Josef, který zrovna tyhle růže dostal na starost. „Ty si řekneš pár kousků – a já se na tom dřu aspoň měsíc!“ zabručel by.

20 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 26.

21 Tamtéž, s. 38.

Opravdu, není nic snadného najít mezi pracujícími tolik milovníků poezie, aby to vystačilo na každý týden.²²

Redaktor Josef (zmíněný v úryvku z prózy *Dobry den Brno*) je Josef Souchop, sám spisovatel a scenárista a později dramaturg České televize Brno. Byl to právě on, kdo tehdy pořad *Zde by měly kvést růže* vytvářel.

Hana Pražáková zaznamenává průběh dávné schůze a ilustruje tak své výše citované tvrzení o šéfovi Jindřichovi. Podle její vzpomínky totiž pražští kolegové nereagovali zrovna vstřícně, a proto autor námetu použil v polemickém boji ideové argumenty:

Jindřich, ve tváři celý bílý, vyskočil a začal řídit: „Soudruzi, my s poctivými a šlechtnými úmysly připravujeme v potu tváře (ne, to přece jen neřekl) pořady, které budou naším příspěvkem k nadcházejícímu sjezdu KSČ, a vy naše úsilí smetete ze stolu. Já se ptám, jaký bude váš příspěvek ke sjezdu strany?“²³

Pořad byl tedy do vysílání schválen. A tak každou neděli v 17.15 zněly v éteru krátké pořady, v nichž vždy s pomocí podnikových „kádrováků“ vybraný pracující úvodem promluvil a následně mu byla zarecitována báseň – nikoliv zahrána písnička.

V tomto článku se věnujeme vzpomínkám na rozhlas, jak je zachytila sama Hana Pražáková v memoárovém románu *Dobry den Brno*. Je

22 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 38.

23 Tamtéž.

však zajímavé porovnat je s vyprávěním tehdejší programově provozní pracovnice literárně-dramatické redakce Evy Karlíkové – bylo zachyceno v rozhovoru s Karolínou Bělohlávkovou, autorkou diplomové práce *Mediální organizace a moc: Československý rozhlas Brno v 60. letech*:

To jsme také dostávali z Prahy – peníze. A řekněme taková Hana Pražáková, co měla angažovaného? Myslím, že možná měla něco z Maďarska, tak jí Jindra Uher něco dal. [...] Pak Jindřich Uher, který přišel z Rovnosti, kde dělal kulturní rubriku, vymyslel pořad a dal ho na starosti Haně Pražákové, která byla chuděra. Mlčela, ale musela to dělat. Pořad se jmenoval „Zde by měly kvést růže“. To byl angažovaný pořad. Bylo to velmi nesmyslné. Redaktor si musel najít nějaký podnik, pak ředitele a přes něj zjistit, kdo je v podniku pracovitý, šikovný... Redaktor pak za ním jel. Musel s ním udělat rozhovor jako dárek za jeho práci. A jako dárek za jeho práci se mu odvysílala báseň. Uher to nazval delikačn²⁴ poezie. A tím pádem Hana mohla dostat honorář za angažovaný pořad.²⁵

Pro doplnění kontextu a plné pochopení citovaného dodávám, že situace Hany Pražákové, která se na tzv. angažované pořady nezaměřo-

vala, je ve vzpomínce Evy Karlíkové konfrontována se zcela odlišnou strategií její tehdejší kolegyně Věry Rudolfové: „Hlavně angažované honoráře dostávala Věra Rudolfová za pořady ‚A léta běží‘. A dostávala tisíce měsíčně. Každý pořad ‚A léta běží‘, který byl jednou týdně, každý byl angažovaný.“²⁶

Na počátku osmdesátých let Hana Pražáková dle svých vzpomínek navrhla do plánu vysílání Československého rozhlasu literární pořad *Rostl tam jalovec a vřes*, ukázky z raných próz Františka Křeliny k jeho nedožitým osmdesátinám²⁷: „Bude to vůbec první zmínka o jejím otci od roku 1971, kdy mu vyšla poslední reedice (po hojné úrodě knih vydaných v šedesátých letech).“²⁸ Autorka uvádí, že k jejímu překvapení byl pořad v roce 1983 skutečně odvysílán, navíc na něj upozornil článek v časopise *Rozhlas* – což byla zásluha Jana Halase. Tento precedens podle ní následně umožnil i vydání německého překladu Křelinova románu *Každý své břímě, Jeder trägt seine Last*, v roce 1987. Digitální archiv Českého rozhlasu bohužel žádné svědectví o pořadu *Rostl tam jalovec a vřes* nepodává. Nejstarší z dochovaných nahrávek pořadů, které Hana Pražáková o svém otci připravila, pochází z 20. září 1991, programové řady *Literární výročí*.²⁹

26 BĚLOHLÁVKOVÁ, Karolína. *Mediální organizace a moc: Československý rozhlas Brno v 60. letech* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 105–106. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qjm1e/Belohlavkova_Karolina_diplomova_prace.pdf.

27 Otec Hany Pražákové František Křelina se narodil 26. července 1903 v Podhradí a zemřel 25. října 1976 v Praze.

28 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 43.

29 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *František Křelina*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Hana Pražáková, Karel Bartoň, Eva Jelínková a Leopold Franc. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 20. 9. 1991. Délka 14:36 minut.

Hana Pražáková v Alma-Atě v březnu 1989.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A665)

V memoárovém románu *Dobry den Brno* cituje Pražáková i ze svého deníku. K přelomovému období v listopadu 1989 si zapisuje:

Pondělí 27. listopadu. Ráno slyšíme z Rozhlasu Brno: „Historický den, který si budeme pamatovat do konce života.“ Dopoledne jdu do Rozhlasu, ve 12 hodin všichni pracovníci rozhlasu vycházejí před budovu, zvoní zvony – generální stávka! Na náměstí Svobody průvod, celý rozhlas se přidává. – Navečer opět s Petrem jdeme na demonstraci na náměstí Svobody.

Úterý 28. listopadu. Jdu do redakce, dopoledne píšu fejeton „Dobré slovo na začátek“ – naprosto svobodně, pak ve studiu natáčím rozhovor o demokracii, lidství...

29. listopadu. Od 16 hod. v rozhlasovém studiu Dukla občanské fórum, vyslovujeme nedůvěru vedení brněnského studia.³⁰

Po listopadové revoluci se Hana Pražáková orientovala v literární redakci na křesťanské spisovatele, o nichž se před rokem 1989 až na výjimky nesmělo vysílat. V roce 1990 odešla do důchodu, ale s rozhlasem spolupracovala externě. S jejím manželem Richardem Pražákem zatím jednalo ministerstvo zahraničí o jeho angažmá na postu velvyslance v Maďarsku, kam manželé 24. srpna 1994 skutečně odjeli.

30 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005, s. 53.

Korespondenční lístek Mileny Šimánkové redakci Československého rozhlasu Brno napsaný v Praze 23. 7. 1990.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A614)

Dochované nahrávky rozhlasových pořadů

Přestože pořad, který Hana Pražáková v roce 1983 věnovala svému otci Františku Křelinovi, rozhlasový archiv neuchoval, svědectví o její audio tvorbě včetně pořadů ze sedmdesátých a osmdesátých let v něm najdeme. Přesněji: sporadická svědectví. A tak nebude možné v úplnosti zrekonstruovat vše, co pro vysílání Československého a později Českého rozhlasu vytvořila.³¹ To ovšem platí nejen pro práci Hany Pražákové. Rozhlasový historik a teoretik Josef Branžovský napsal v roce 1990 ve své studii *Hledání rozhlasovosti*:

Kdo se hlouběji zajímá o tištěnou žurnalistiku či publicistiku, má to jednoduché. Staré ročníky novin najde v knihovnách a rychle v nich vyhledává, čeho si žádá. Rozhlas je naproti tomu médium zcela nepřehledné: vysílá od úsvitu do noci a nelze v něm „listovat“. Ještě neprostupnějším pralesem jsou pořady odvysílány. Rozhlasové archívy jsou kusé, protože se nemálo pořadů vysílá bez textu a jsou málo přehledné ve srovnání s tištěnými novinami. Zvukové archívy, které uchovávají vlastní rozhlasovou podobu pořadů, jsou kusé ještě víc – není ani technicky možné uchovávat všechno, co se vysílá. Důsledkem této situace je povážlivé narušení kulturní kontinuity. Nejen že

31 Alternativním zdrojem dokumentů, které by mohly posloužit při dalším výzkumu, je – jak předpokládám – archiv scénářů v Českém rozhlasu. Takové bádání je však mimo časové možnosti autorky tohoto článku.

v rozhlas často neví levice, co vysílá pravice, ale ani na jednotlivých úsecích nevědí dnešní redaktoři, co vysílali jejich předchůdci.³²

Více než archiv Československého, resp. Českého rozhlasu toho uchoval osobní archiv Hany Pražákové. Ve své magisterské diplomové práci *Dílo Hany Pražákové a využití jejích textů jako modelový obraz řešení pocitu ztracenosti*³³ proto mohla Romana Macháčková publikovat úctyhodný seznam rozhlasové tvorby Hany Pražákové. Autorka čerpala mj. ze spisovatelčiny pozůstalosti uložené v rajhradském Památníku písemnictví na Moravě.

Nejstarší nahrávka pořadu Hany Pražákové dochovaná v archivu Českého rozhlasu je případem spoluautorství. Druhým z autorů byl její tehdejší vedoucí Ivan Šráček. Literární pásmo z veršů a písní Josefa Kainara se vzpomínkami jeho brněnských přátel Konráda Babraje, Jaroslava Nezvala a Vojtěcha Štolfy bylo natočeno 20. října 1972.³⁴ Tento pořad nicméně v seznamu publikovaném v diplomové práci Romana Macháčkové chybí. Je pravděpodobné, že jeho hlavním autorem byl Ivan Šráček. Seznam zato k roku 1972 uvádí čtrnáct jiných pořadů,

32 BRANŽOVSKÝ, Josef. *Hledání rozhlasovosti*. Praha: Československý rozhlas, 1990, s. 3.

33 MACHÁČKOVÁ, Romana. *Dílo Hany Pražákové a využití jejích textů jako modelový obraz řešení pocitu ztracenosti* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2011. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/z1wwd/>.

34 PRAŽÁKOVÁ, Hana, ŠRÁČEK, Ivan. *Přítel*. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 20. 10. 1972. Režie Vladimír Vozák, účinkují Jiří Brož, Otakar Dadák, Rudolf Krátký a Helena Kružíková. Délka 60:00 minut.

věnovaných ponejvíce maďarské (Németh, Nagy, Illyés), ukrajinské (Hončar, Stelmach a téma Vesnice v ukrajinské literatuře) anebo české literatuře (Trýb, Pluhař). Jsou tu však i ukázky z kubánské (Carpentier), finské (Kivi) a arménské (Petrosjan) literatury. K tomu připomeňme, že Hana Pražáková vystudovala češtinu a ukrajinštinu a její manžel Richard Pražák, o jehož pomoc se v začátcích – jak sama vzpomíná – opírala, byl hungarista. Podobné zaměření měla její rozhlasová práce i v dalších letech.³⁵

Z roku 1973 je pořad *Vzpomínky nejkrásnější*, v němž „národní umělkyně Jarmila Kurandová vypráví o své práci věnované českému divadlu“³⁶. Vzpomínkou ženy je i další nahrávka z téhož roku – *Vzpomínky matky*, což je úryvek z knihy Zdeny Wolkerové *Jiří Wolker ve vzpomínkách své matky* v interpretaci Heleny Trýbové,³⁷ později často reprizovaný. Zřejmě nejosobnější z nejstarších dochovaných rozhlasových pořadů Hany Pražákové má titul *Z dílny Františka Halase* a podtitul *Vypráví básníkův*

35 Obnovená smlouva z 1. 7. 1981 Haně Pražákové přímo určuje, aby kromě zajištění „podílu literárně-dramatických pořadů z tvůrčího zázemí jihomoravského kraje na národních okruzích Praha a Vltava v proporcích odpovídajících kulturně-politickému postavení kraje v celonárodním kontextu“ zabezpečovala v rámci své odborné kvalifikaci i produkci z literatury ukrajinské a maďarské. K tomu patřilo i redigování pořadů pro tzv. krajový okruh, a to „s ohledem na novou tvorbu ze současnosti“.

36 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Vzpomínky nejkrásnější*. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 30. 5. 1973. Režie Vladimír Vozák, účinkují Jarmila Kurandová a Zdena Herfortová. Délka 38:00 minut.

37 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Vzpomínky matky*. Režie Pavel Vašíček, účinkují Helena Trýbová a Jan Němeček. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 14. 12. 1973. Délka 27:24 minut.

syn F. X. Halas.³⁸ Tento pořad zjevně čerpal z přátelských vazeb a duchovního i kulturního souznění mezi rodinami, resp. potomky Františka Halase (Janem a Františkem Xaverem) a Františka Křeliny. Mohli bychom v této souvislosti použít termín sociální, resp. kulturní kapitál, kdyby to nevyznívalo téměř ironicky – s vědomím tragického osudu obou spisovatelů, který měl významný dopad i na jejich děti.

Z dvacítky titulů, které seznam Romany Macháčkové uvádí k roku 1973, se tedy uchovaly nahrávky pouhých tří pořadů. Například z cyklu *Rukopis na mém stole*, kam Pražáková přispívala, se zachovala jen znělka, tj. zvuková grafika pořadu. Tak malá míra dochovanosti je vysvětlitelná tím, že dokud se rozhlasové pořady natáčely na magnetofonové pásy, bylo nutno je po jisté době smazat. Pásů coby zvukových nosičů byl nedostatek, a tak byl každý z nich použit vícekrát. Uchovávaly se zejména pořady, které byly vybrány do Dokumentačního fondu (DF).

Vedle těchto nejstarších zachovaných pořadů Hany Pražákové, které jsem doprovodila plným bibliografickým údajem, najdeme v archivu Českého rozhlasu i mnohé další. Přece však jde o pouhý zlomek z těch, které zahrnuje seznam publikovaný Romanou Macháčkovou. Z pořadů vytvořených v roce 1976 se uchovaly jen dva: čtvrt hodinový portrét Tarase H. Ševčenka z cyklu *Výročí týdne* (v seznamu uváděný

již k roku 1974) a pořad *Lásky* Jaromíra Tomečka, který vznikl ve spolupráci se Sylvou Bartůškovou.

Nesrovnalosti obsahuje už sám rozhlasový archiv. Pořad Hany Pražákové uvedený s titulem *Mráz, hlad a sucho*³⁹ má identifikační číslo odkazující k roku 1978, přitom v rubrice Vznik pořadu je uvedeno datum 9. 8. 1984. To se však zřejmě váže až ke vzniku kopie nahrávky pro Dokumentační fond (DF). Seznam Romany Macháčkové tento pořad neobsahuje vůbec. Jde o text z knihy ukrajinských pohádek *O lesním carovi*, který interpretuje Jarmila Kurandová v režii Jana Tůmy. Pořad není významný z hlediska délky (9:18 minut), ale je důležitý proto, že Hana Pražáková za překlad ukrajinských pohádek pro knihu *O lesním carovi*⁴⁰ získala Cenu nakladatelství Albatros, Cenu ukrajinského nakladatelství Veselka v Kyjově a Výroční cenu nakladatelství Albatros. Tak to alespoň uvádí Romana Macháčková.⁴¹

O své překladatelské práci hovořila Hana Pražáková v rozhlasu v roce 1980, nahrávka Dokumentačního fondu má délku 4:24 minut.

39 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Mráz, hlad a sucho*. Překlad ukrajinských pohádek Hana Pražáková, režie Jan Tůma, účinkuje Jarmila Kurandová. Československý rozhlas, studio Brno, 1978. Délka 9:18 minut.

40 *O lesním carovi. Ukrajinské pohádky*. Překlad Hana Pražáková, ilustroval Jiří Šindler. Praha: Albatros, 1974 [autor neuveden].

41 MACHÁČKOVÁ, Romana. *Dílo Hany Pražákové a využití jejích textů jako modelový obraz řešení pocitu ztracenosti* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 12. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/z1wwd/>.

38 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Z dílny Františka Halase. Vypráví básníkův syn F. X. Halas*. Režie Jiří Dušek, účinkují Otakar Dadák, Rudolf Krátký a Milan Vágner. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 21. 11. 1973. Délka 50:54 minut.

Ze seznamu dále vyplývá, že v letech 1978–1982 Hana Pražáková hojně přispívala do programového cyklu rozhlasové stanice Vltava *Stránky na dobrou noc*. Archiv nahrávek Českého rozhlasu obsahuje i některé pořady, které byly pro tento cyklus natočeny v daném období. Bohužel však zde nenalezneme nic z rozhlasové tvorby Hany Pražákové. Nacházíme zde vesměs pořady, které pro daný cyklus natočili v Praze Václav Daněk, Dagmar Hubená a Rudolf Matys.

Pražáková přispívala i do dalšího dobového cyklu *Básník nad svým rukopisem*. Z její práce jsou zachovány tři pořady z roku 1981, představují postupně Iva Odehnala, Jindřicha Uhra a Josefa Suchého. Z cyklu *Vlastní hlas* je dochován pořad z téhož roku, obsahuje ukázkou z nové tvorby Jarmily Bednaříkové. Z roku 1984 máme k dispozici nahrávku obsahující verše Františka Branislava ze sbírky *Divertimento a kantiléna*. Dále též *Básně o zeleném životě* – pásmo z veršů Josefa Suchého, Jindřicha Uhra a Miroslava Floriana, které seznam Romany Machákové neobsahuje.

V osmdesátých letech Pražáková vytvořila také množství pořadů pro rozměrnější literární cyklus *Chuť domova* a pracovala i jako dramaturgyně rozhlasových her, údaje o nich je možno najít v opakovaně zmiňovaném seznamu. Při dohledávání těchto her jsem v archivu našla nahrávku rozhlasové hry Miroslava Štveráčka *Hluboká voda* (vznik 31. 3. 1983), u níž však Hana Pražáková uvedena není, jako redaktor je zde zapsán Stanislav Neubert. Totéž platí o Štveráčkově hře

Dlouhý víkend (vznik 25. 5. 1985). V rozhlasovém archivu není uchována ani nahrávka hry pro mládež od Hany Pražákové *Ohromná příležitost* z roku 1978.

Rokem 1990 zaměstnanecký poměr Hany Pražákové v brněnském rozhlasu končí a končí i soupis jejích rozhlasových pořadů v diplomové práci Romany Machákové. Přes odchod z rozhlasu se Pražákové paradoxně, ale z pochopitelných důvodů, teprve po listopadu 1989 dařilo v tvorbě plně uplatnit vlastní vkus a názor na literaturu i na život. Spolupracovala s rozhlasovou institucí externě. Nicméně ještě v roce 1990 stačila kromě dvou vlastních fejetonů připravit jako redaktorka do vysílání prózu Růženy Lukášové *V úžlabině* a pod názvem *Na dně jezera* ukázkou ze sbírky povídek Ivy Kotrlé *Návštěva v Etc.*

Rok 1991 už je nejenom pro Hanu Pražákovou rájem zcela svobodné tvorby. A tak se přirozeně orientuje na to, co je jí nejbližší a co bylo rozhlasovým posluchačům (a také čtenářům knih a časopisů) léta upíráno. Na prvním místě u ní byla literární tvorba jejího otce Františka Křeliny. Kromě dříve zmíněného pořadu pro cyklus *Literární výročí* bylo v roce 1991 natočeno rozhlasové pásmo o životě a díle Františka Křeliny, které připravila a uváděla Hana Pražáková. Pořad má dva tituly: *Dvojí domov. Všechno se mi mění v román*.⁴² I tento pořad měl připomenout 15. výročí

42 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dvojí domov. Všechno se mi mění v román*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Leopold Franc, Ivana Valešová, Jiří Dušek, Pavel Leicman a Eva Jelínková. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 10. 10. 1991. Délka 58:15 minut.

Křelinovy smrti. S externistkou spolupracoval redaktor Tomáš Sedláček, který se po revoluci vrátil do rozhlasu z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (dříve UJEP) a řadu let pak brněnskou literárně-dramatickou redakci vedl. Pandánem k uvedenému rozhlasovému dílu se téhož roku stalo rozhlasové pásmo *Dvojí domov II. V zahradách medicéjských*, věnované životu a dílu Karla Schulze.⁴³ I na tomto pořadu Pražáková spolupracovala s Tomášem Sedláčkem.

V roce 1992 se konečně podařilo uplatnit v rozhlasovém vysílání více než jen zmínku o Křelinově románu o Lidicích *Každý své brímě*, totiž celý román prostřednictvím šestidílné četby na pokračování,⁴⁴ kterou připravila a úvodní slovo k ní napsala Hana Pražáková. Ze stejného okruhu katolicky orientovaných spisovatelů je také Václav Prokůpek, jemuž ve stejném roce autorka věnovala hodinové rozhlasové pásmo k nedožitým 90. narozeninám.⁴⁵ Tyto a spřízněné autory pak Pražáková připomíná i při dalších výročích. Při příležitosti 20. výročí

úmrtí v roce 1993 věnovala čtvrt hodinové pořady Františku Křelinovi a Josefu Knapovi. Z tvorby svého otce připravila téhož roku i rozhlasové pásmo *Na návrší kostel*.⁴⁶ Jde o montáž ze stejnojmenné Křelinovy povídky z knihy *Klíče*.

Na samém začátku nového tisíciletí natočil Tomáš Sedláček pětidílný cyklus *Zpráva čtenářky Hany Pražákové*. Cyklus s podtitulem *Pět minut s knihami, na které neusedl prach* připravoval dlouhodobě a tentokrát oslovil spisovatelku a někdejší rozhlasovou redaktorku, aby si vybrala pět titulů, o kterých chce hovořit. Výběr Hany Pražákové byl příznačný: Rotreklova *Skrytá tvář české literatury nejenom krásné*, Křelinův *Soud nad Bábelem*, Merežkovského *Leonardo da Vinci*, Špálové *Polyxena* a Stránského *Štěstí*.

Konečně byly do podoby rozhlasové četby zpracovány také oba memoárové romány Hany Pražákové. Té práce se však už ujali jiní, resp. jiné. Z rukopisu knihy *Nadějí tu žijem*⁴⁷ bylo nejprve vybráno šest kratších kapitol,⁴⁸ které se v roce 2000 vysílaly v literárně-publicistickém magazínu *Zelný rynek*, poté autorčina dcera Markéta Hejkalová zpracovala text ještě jiným způsobem, takže v roce 2001 vznikla četba

43 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dvojí domov II. V zahradách medicéjských*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Dufek, účinkují Jiří Brož, Eva Gorčicová, Pavel Leicman, Ladislav Cigánek, Jaroslav Dufek a Jan Zvoník. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 15. 4. 1991. Délka 54:48 minut.

44 KŘELINA, František. *Každý své brímě*. Šestidílná četba na pokračování. Scénář a úvodní slovo, připravila Hana Pražáková, redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Pleva, účinkují Ivana Valešová a Karel Bartoň. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 22.–27. 4. 1992.

45 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Hlas země*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Sylva Talpová, Jiří Dušek, Jan Grygar, Drahomíra Hofmanová, Pavel Leicman a Leopold Franc. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 30. 6. 1992. Délka 57:12 minut.

46 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Na návrší kostel*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Pleva, účinkují Světlana Sedláčková a Zdeněk Junák. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 21. 6. 1993. Délka 53:33 minut.

47 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2001.

48 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Šestidílná četba. Připravila redaktorka Alena Blažejovská, režie Eva Řehořová, účinkuje Iva Volánková. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 15. 3. 2000.

Mojmír Trávníček, Hana Pražáková a František Rafaja v Holešově na besedě k 90. výročí narození spisovatele Františka Křeliny [tedy v roce 1993].

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A713)

na pokračování⁴⁹ zahrnující deset půlhodinových kapitol. Memoárový román *Dobry den Brno* dostal podobu desetidílné četby na pokračování⁵⁰ v roce 2005, scénář rovněž připravila Markéta Hejkalová.

Vypadá to, že přítomnost Hany Pražákové a jejích děl na rozhlasových vlnách uzavřelo odvysílání jejích vzpomínek (nejen) na rozhlas. Ale není tomu docela tak. Podobně jako v roce 1991 natočil spisovatel, rozhlasový redaktor a v letech 1992–1995 a 1998–2013 ředitel brněnského rozhlasu Ludvík Němec portrét Hany Pražákové⁵¹ jakožto součást devítidílného cyklu *Brněnská slyšení* (dalšími významnými tvůrčími osobnostmi, které prošly brněnskou literárně-dramatickou redakcí, byli Jan Skácel, Oldřich Mikulášek, Karel Kapoun, Karel Tachovský, Zdeněk Kriebel, Adolf Kroupa a Vlastimil Pantůček), vzniklo v roce 2013 dokonce hodinové portrétní pásmo věnované Haně Pražákové. Vysílalo se – jak jinak – pod názvem *Dobry den, Brno*⁵². V pořá-

du hovoří spisovatelčina dcera Markéta Hejkalová (též spisovatelka, překladatelka a také nakladatelka), jsou zde zařazeny ukázky z knih Hany Pražákové, jejích deníků a dalších dokumentů i do té doby nepublikované prózy *Divné dny*. Hlas Hany Pražákové zaznívá v úryvcích z archivního rozhovoru, který natočil Vilém Faltýnek.

Ani to však nebylo její rozloučení s rozhlasem. Hanu Pražákovou a její literární i rozhlasovou tvorbu pravidelně připomíná literárně-publicistický magazín Českého rozhlasu Brno *Zelný rynek*, a to nejen novým generacím posluchačů, ale i proto, aby se dále nenaplnovala dříve citovaná slova Josefa Branžovského, že „ani na jednotlivých úsecích nevědí dnešní redaktoři, co vysílali jejich předchůdci“⁵³.

49 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Desetidílná četba. Připravila Markéta Hejkalová, redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkuje Eva Jelínková. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 26. 2. – 2. 3. 2001.

50 PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den, Brno!* Desetidílná četba. Připravila Markéta Hejkalová, redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkuje Eva Jelínková. Český rozhlas, studio Brno, 2005. [Datum natáčení v archivu neuvedeno.]

51 NĚMEC, Ludvík. *Brněnská slyšení. Hana Pražáková*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Dufek, účinkují Eva Gorčicová a Lubomíra Sonková. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 12. 3. 1991. Délka 28:49 minut.

52 BLAŽEJOVSKÁ, Alena. *Dobry den, Brno*. Na pořadu spolupracovala Markéta Hejkalová. Režie Zdeněk Kozák, účinkují Marie Durnová a Jaroslav Kuneš. Český rozhlas, studio Brno, vysíláno 26. 4. 2013. Délka 55:29 minut.

53 BRANŽOVSKÝ, Josef. *Hledání rozhlasovosti*. Praha: Československý rozhlas, 1990, s. 3.

SLOVO ZÁVĚREM

Mé první setkání se jménem Hana Pražáková se datuje do mého dětství, do doby, kdy rodiče obohatili moji knihovnu dvěma z jejích literárních děl: *Návrat z vánočních prázdnin* a *Výsostné území*. Obě knihy se mi nezapomenutelně vryly do paměti. Proto mé druhé setkání s paní Hanou Pražákovou, tentokrát již osobní, bylo pro mne velikou událostí. Proběhlo v době mého působení v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě. Spisovatelka nabídla Památníku své materiály vztahující se k její literární činnosti k trvalé archivaci a já byla pověřena jejich zpracováním. Jak neskutečně mi připadalo držet v ruce např. rukopis *Výsostného území*... Tuto knihu jsem ve své knihovně vždy hýčkala jako klenot (mimochodem i díky ilustracím Vlastimila Záborského).

Nikdy nezapomenu na první návštěvu na Trýbově 1, po níž později následovaly další. Hana Pražáková mne vždy vítala laskavě a chvíle strávené v její společnosti byly opravdu velmi milé a neopakovatelné. Krásné hovory o inspiraci, o plánech do budoucna, o Památníku, o Luhačovicích, o Budapešti...

Vím, že podobně jako mého srdce dotkla se osobnost Hany Pražákové i hrdinové jejích knih srdcí dalších příznivců. Jsem proto velice vděčná osudu, že výstava i tento katalog mohly být zrealizovány.

Za cenné rady a připomínky děkuji Markétě Hejkalové.

Romana Macháčková

SEZNAM EXPONÁTŮ

Knihy

1. DOBROVOLSKIJ, Vladimír. *Záhada rohového pokoje*. Přeložila Hana Pražáková. Praha: Svět sovětů, 1963. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0034.295)
2. DONALD-MYCHAJLYK, Jurij. *Velká hra*. 3. vydání. Praha: Naše vojsko, 1963. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 2-0443.223-63)
3. FARKAŠOVÁ, Etela, HEJKALOVÁ, Markéta, NOSKOVÁ, Věra, PRAŽÁKOVÁ, Hana, TVRDÁ, Eva. *Divné dny. Láska v pěti novelách*. Obálku ilustrovala Zuzana Vojtová. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2016. (Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 2-1364.148)
4. *O lesním carovi. Ukrajinské pohádky*. Vybrala a volně přeložila Hana Pražáková. Praha: Albatros, 1986 [autor neuveden]. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0102.732)
5. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*. 3. vydání. Brno: Blok, 1984. (Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0060.212)
6. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*. Vydání první. Ilustroval Radek Pilař. Brno: Blok, 1970. (Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0060.212)
7. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobry den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 2-1159.157)

8. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Karolinka*. Brno: Blok, 1973.
(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0067.530)
9. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Letadlo a desetikoruna*.
Ilustrovala Zdeňka Krejčová. Praha: Albatros, 1986.
(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0102.879)
10. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2001. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 2-1083.483)
11. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Návrat z vánočních prázdnin*.
Ilustroval Pavel Dvorský. Brno: Blok, 1983.
(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0096.421)
12. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Pojedeme do rozhlasu*. Ilustroval Jiří Vaněček. Praha: Albatros, 1989. (Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0108.221)
13. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Případ Petr*. Ilustrovala Alena Ladová. Praha: Albatros, 1980. (Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0088.794)
14. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výhra*. Ilustroval Jan Černý. Praha: Albatros, 1984. (Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0097.408)
15. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výprava za parádou*.
Ilustrovala Ludmila Chytilková. Brno: Blok, 1978.
(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0084.174)

16. PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výsostné území*.
2. vydání. Ilustroval Vlastimil Zábranský. Brno: Blok, 1989.
(Foto: Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 1-0951.479)
17. VLADKO, Volodymyr. *Potomci Skytů*.
2. vydání. Přeložila Hana Pražáková. Praha: Albatros, 1986.
(Moravská zemská knihovna v Brně, sign. 0102.206)

Fotografie

1. Hana Pražáková na sjezdu dětských čtenářů v Bruntále
6. června 1989. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví
na Moravě, inv. č. A716)
2. Hana Pražáková na maturitní fotografii z roku 1949. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A648)
3. První literární pokusy Hany Křelinové psané asi v dubnu roku 1946. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A587)
4. Svatební fotografie Hany Křelinové a Richarda Pražáka. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A655)

5. Dcera Markéta, Richard, dcera Hana a Hana Pražákovi dne 24. listopadu 1974. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A699b)
6. Hana a Richard Pražákovi v Praze v roce 1956. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A647)
7. Hana Pražáková na besedě na ZDŠ v Blansku 25. března 1980. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A705)
8. Hana Pražáková na besedě v Otrokovicích 20. března 1985. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A676)
9. Na Sjezdu dětských čtenářů v Brně 11. března 1987. Zleva: Zdeněk Heřman, Hana Pražáková, Zuzana Nováková-Renčová a Jaroslav Novák. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A662)
10. Hana Pražáková na Sjezdu dětských čtenářů v Bruntále 6. června 1989. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A717)
11. Hana Pražáková na návštěvě v Almatě. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A678)
12. Hana Pražáková v roce 1989. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A665)
13. Dopis Státní vědecké knihovny Haně Pražákové ze dne 27. září 1993. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A624)
14. Hana Pražáková v Holešově na besedě věnované Františku Křelinovi. Pořad moderoval František Rafaja, pásmo připravil Mojmir Trávníček. Akce proběhla v roce 1993, byla uspořádána k 90. nedožitým narozeninám spisovatele. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A713)
15. Hana Pražáková, Richard Pražák a prezident Maďarské republiky Árpád Göncz na recepci na velvyslanectví v Budapešti 27. října 1994. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A651)
16. Návštěva prezidenta České republiky Václava Havla na českém velvyslanectví v Budapešti 2. listopadu 1994. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A695)
17. Hana Pražáková v rezidenci v Budapešti 19. října 1995. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A650)
18. Markéta Hejkalová s Hanou Pražákovou na Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A696)
19. Hana a Richard Pražákovi na Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě v roce 2006. (Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A687)

PRAMENY A LITERATURA

Československý rozhlas:

Archiv.

Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě:

Sbírky CES PPM/006-05-31/350006, Fond Hana Pražáková.

Fond Moravské zemské knihovny v Brně.

Seznam literatury:

- BALÍK, Jindřich a kol. *Maruška a mláďátka a jiné příběhy ze života*. Brno: Blok, 1985.
- BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1992.
- BLAŽEJOVSKÁ, Alena. *Dobrý den, Brno*. Na pořadu spolupracovala Markéta Hejkalová. Režie Zdeněk Kozák, účinkují Marie Durnová a Jaroslav Kuneš. Český rozhlas, studio Brno, vysíláno 26. 4. 2013. Délka 55:29 minut.

- BRANŽOVSKÝ, Josef. *Hledání rozhlasovosti*. Praha: Československý rozhlas, 1990.
- Dramatizace ukrajinské pohádky. *Lidová demokracie*, 20. 12. 1977, **33**(300), s. 4.
- Dvě minuty s Hanou Pražákovou, redaktorkou Čs. rozhlasu v Brně. *Tvorba*, 29. 4. 1986, (17).
- FARKAŠOVÁ, Etela, HEJKALOVÁ, Markéta, NOSKOVÁ, Věra, PRAŽÁKOVÁ, Hana, TVRDÁ, Eva. *Divné dny. Láska v pěti novelách*. Obálku ilustrovala Zuzana Vojtová. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2016.
- CHUCHMA, Josef. Pět variací na ženy v krizi. Zažívající divné dny. *Lidové noviny*, 24. 2. 2016, **29**(46), s. 8.
- JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *99 významných uměleckých osobností rozhlasu, čeští tvůrci slovesných pořadů*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 2008.
- KALDA, Jan. Kozák Mamariha. *Svobodné slovo*, 15. 12. 1977, **33**(296), s. 5.
- KAPRÁLOVÁ, Dora. Když je ten život až příliš krásný. Kniha memoárů Hany Pražákové Dobrý den Brno je silná tam, kde se nedějí zázraky. *Mladá fronta*, 2. 12. 2005, **16**(281), s. C/9.
- Karolinka Hany Pražákové. *Lidová demokracie*, 28. 6. 1973, **29**(152), s. 5.
- KŘELINA, František. *Každý své břímě*. Šestidílná četba na pokračování. Scénář a úvodní slovo připravila Hana Pražáková, redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Pleva, účinkují Ivana Valešová a Karel Bartoň. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 22.–27. 4. 1992.
- LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Umělecké osobnosti brněnského rozhlasu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001.
- LUKÁŠOVÁ, Růžena. Děvčátka i dospělí. *Zlatý máj*, 10/73, **17**(10), s. 690–691.
- MACHÁČKOVÁ, Romana. 3 otázky pro Hanu Pražákovou. *Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě Literka*, duben 2009, **3**(4).
- MANDYS, Pavel. Hana Pražáková: Nadějí tu žijem. *Týden*, 5. 3. 2001, **8**(10).
- MERVART, Jan. V padesátých letech se za literaturu i zavíralo. *Rovnost*, 1. 3. 2001, **11**(51), s. 10.
- MĚŠŤAN, Antonín. Dcera Františka Křeliny vzpomíná na padesátá léta. *Lidové noviny*, 17. 3. 2001, **14**(65), s. 21.
- MLEJNEK, Josef. Jsem absolventkou soukromé školy spisovatelské... Rozhovor s dcerou Františka Křeliny Hanou Pražákovou. *Proglas*, 2006, **4**(6), s. 4–7.
- NĚMEC, Ludvík. *Brněnská slyšení. Hana Pražáková*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Dufek, účinkují Eva Gorčicová a Lubomíra Sonková. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 12. 3. 1991. Délka 28:49 minut.

- *O lesním carovi. Ukrajinské pohádky.* Překlad Hana Pražáková, ilustroval Jiří Šindler. Praha: Albatros, 1974 [autor neuveden].
- Ohromná příležitost. *Lidová demokracie*, 17. 8. 1978, **34**(193), s. 4.
- PAZOUREK, Vladimír. Četba pro dívky. *Svobodné slovo*, 9. 1. 1979, **35**(7), s. 5.
- PEŘINOVÁ, Iva. Dobrý den Brno. *Katolický týdeník*, 2006, **17**(6), s. C.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dárek pro Moniku*. 3. vydání. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2000.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobrý den Brno*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2005.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dobrý den, Brno!* Desetidílná četba. Připravila Markéta Hejkalová, redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkuje Eva Jelínková. Český rozhlas, studio Brno, 2005 [datum natáčení v archivu neuvedeno].
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dvojitý domov. Všechno se mi mění v román*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Leopold Franc, Ivana Valešová, Jiří Dušek, Pavel Leicman a Eva Jelínková. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 10. 10. 1991. Délka 58:15 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Dvojitý domov II. V zahradách medicejských*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Dufek, účinkují Jiří Brož, Eva Gorčicová, Pavel Leicman, Ladislav Cigánek, Jaroslav Dufek a Jan Zvoník. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 15. 4. 1991. Délka 54:48 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *František Křelina*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Hana Pražáková, Karel Bartoň, Eva Jelínková a Leopold Franc. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 20. 9. 1991. Délka 14:36 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Hlas země*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkují Sylva Talpová, Jiří Dušek, Jan Grygar, Drahomíra Hofmanová, Pavel Leicman a Leopold Franc. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 30. 6. 1992. Délka 57:12 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Karolinka*. Brno: Blok, 1973.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Letadlo a desetikoruna*. Ilustrovala Zdeňka Krejčová. Praha: Albatros, 1986.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Mráz, hlad a sucho*. Překlad ukrajinských pohádek Hana Pražáková. Režie Jan Tůma, účinkuje Jarmila Kurandová. Československý rozhlas, studio Brno, 1978. Délka 9:18 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Na návrší kostel*. Redaktor Tomáš Sedláček, režie Petr Pleva, účinkují Světlana Sedláčková a Zdeněk Junák. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 21. 6. 1993. Délka 53:33 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství Hejkal, 2001.

- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Desetidílná četba. Připravila Markéta Hejkalová, redaktor Tomáš Sedláček, režie Eva Řehořová, účinkuje Eva Jelínková. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 26. 2. – 2. 3. 2001.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Nadějí tu žijem*. Šestidílná četba. Připravila redaktorka Alena Blažejovská, režie Eva Řehořová, účinkuje Iva Volánková. Český rozhlas, studio Brno, natočeno 15. 3. 2000.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Návrat z vánočních prázdnin*. Ilustroval Pavel Dvorský. Brno: Blok, 1983.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Pojedeme do rozhlasu*. Ilustroval Jiří Vaněček. Praha: Albatros, 1989.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Případ Petr*. Ilustrovala Alena Ladová. Praha: Albatros, 1980.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výhra*. Ilustroval Jan Černý. Praha: Albatros, 1984.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výprava za parádou*. Ilustrovala Ludmila Chytilková. Brno: Blok, 1978.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Výsostné území*. 2. vydání. Ilustroval Vlastimil Zábranský. Brno: Blok, 1989.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Vzpomínky matky*. Režie Pavel Vašíček, účinkují Helena Trýbová a Jan Němeček. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 14. 12. 1973. Délka 27:24 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Vzpomínky nejkrásnější*. Režie Vladimír Vozák, účinkují Jarmila Kurandová a Zdena Herfortová. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 30. 5. 1973. Délka 38:00 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Z dílny Františka Halase. Vypráví básníkův syn F. X. Halas*. Režie Jiří Dušek, účinkují Otakar Dadák, Rudolf Krátký a Milan Vágner. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 21. 11. 1973. Délka 50:54 minut.
- PRAŽÁKOVÁ, Hana, ŠRÁČEK, Ivan. *Přítel*. Režie Vladimír Vozák, účinkují Jiří Brož, Otakar Dadák, Rudolf Krátký a Helena Kružíková. Československý rozhlas, studio Brno, natočeno 20. 10. 1972. Délka 60:00 minut.
- Příběh dívčího okouzlení. *Svobodné slovo*, 25. 5. 1973, **29**(123), s. 4.
- Příběh dívčího zranění. *Svobodné slovo*, 5. 5. 1976, **32**(106), s. 5.
- Rozhovor Hany Pražákové se Z. Vyhliďalem: Výsostné území. *Svobodné slovo*, 15. 7. 1976, **32**(167), s. 5.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. Literární medailonek: Hana Pražáková. *DUHA*, 1995, **9**(3), s. 8–10.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. Představujeme jihomoravské autory. Dívčí svět v knihách Hany Pražákové. *Rovnost*, 23. 4. 1983, **98**(95), s. 5.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. Případ Petr. *Rovnost*, 10. 12. 1980, **95**(292), s. 5.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. Výprava k dospělosti. *Rovnost*, 21. 12. 1978, **93**(301), s. 5.

- SOLDÁN, Ladislav. Próza vlastně rodinná. *Host*, 10. 3. 2006, **22**(3), s. 61.
- ŠIMKOVÁ, Eva. Zadáno pro ženy [scénář ve strojopise], (3/1989).
- ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Rozhlasová inscenace. Teoreticky komentované dějiny české rozhlasové produkce*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995.
- ŠUBRTOVÁ, Milena. *Koloběh života a smrti v próze Hany Pražákové a Markéty Zinnerové*. Slavkov u Brna: Bedřich Maleček BM Typo, 2007.
- TMĚ, Miroslav. Nad Případem Petr. *Lidová demokracie*, 7. 10. 1980, **36**(237), s. 5.
- TMĚ, Miroslav. Odkryté tajemství rozhlasu. *Lidová demokracie*, 22. 11. 1988, **44**(275), s. 5.
- TMĚ, Miroslav. Píše pro děti a mládež. *Lidová demokracie*, 13. 7. 1990, **46**(161), s. 5.
- TRNKOVÁ, L. Život bez knížky si neumím představit. *Regionální týdeník Cesta Vysočiny*, 3. 10. 2000, **41**(40), s. 1.
- Vítězí kozák Mamariha. *Brněnský večerník*, 6. 12. 1977, **8**(240), s. 2.
- Vyprávění o Kozáku Mamarihovi. *Práce*, 20. 12. 1977, **33**(300).
- ZÍTKOVÁ, Irena. Příběh šťastného dětství. *Nové knihy*, 10. 3. 1971, (11), s. 1.
- Znovu za dívčí hrdinkou. *Rovnost*, 27. 6. 1973, **88**(151), s. 5

Elektronické zdroje:

- BĚLOHLÁVKOVÁ, Karolína. *Mediální organizace a moc: Československý rozhlas Brno v 60. letech* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qjm1e/Belohlavkova_Karolina_diplomova_prace.pdf.
- HLAVÁČKOVÁ, Petra. Česká banka Union (Český rozhlas Brno). In: *Brněnský architektonický manuál* [online]. [cit. 6. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.bam.brno.cz/objekt/c099-ceska-banka-union-cesky-rozhlas-brno>.
- HNILIČKA, Přemysl. *Panáček v říši mluveného slova* [online]. [cit. 6. 11. 2020]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/serialy/10685-nashledanou-v-sobotu-1-1961-1970.html>.
- MACHÁČKOVÁ, Romana. *Dílo Hany Pražákové a využití jejích textů jako modelový obraz řešení pocitu ztracenosti* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2011. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/z1wwd/>.
- MED, Jaroslav, ŠUBRTOVÁ, Milena. Hana Pražáková. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Aktualizováno 7. 7. 2015 [cit. 7. 11. 2020]. Dostupné z: www.slovníkceskeliteratury.cz.

Návštěva prezidenta České republiky Václava Havla
na českém velvyslanectví v Budapešti 2. listopadu 1994.

(Foto: Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, inv. č. A695)

SUMMARY

The exhibition catalogue accompanies an exhibition entitled *Hana Pražáková: Stories of Hope*, which was installed in the Moravian Library in 2021. The exhibition was staged as a part of the exhibition cycle entitled *Eyes of Brno*, which has been taking place in the library since March 2015. This time it features the life and work of Hana Pražáková, a writer, translator, and broadcasting editor who spent most of her adult life in Brno.

Hana Pražáková (Turnov, 13 July 1930 – Brno, 4 December 2010) was raised in an artistically stimulating environment; her father František Křelina (Podhradí u Jičína, 26 July 1903 – Prague, 25 October 1976) was a writer himself, pertaining to the ruralist

movement in literature. He influenced his daughter not only as a role-model, but gave her the opportunity to consult her works with someone close. Hana's everyday experience as well as inner life were dramatically affected by her father's arrest on the 24th August 1951. Alongside Josef Knap, Jan Zahradníček, Bedřich Fučík, Zdeněk Kalista, Ladislav Kuncíř and a few others he was sentenced in the show trial of the Green International for twelve years of prison and, though he received amnesty after nine, the family was left fatherless to fend for themselves. They had to move from their villa in Spořilov, Prague to a shared dark flat, money was scarce and fear permeated their lives; fear for their father and husband, fear for their livelihood, pondering

on whether their friends will stand by them and whether the mother of the family will be able to keep her job, thus enabling the girls to finish their studies. Despite all these sombre experiences in her youth, Hana would not fall apart; her life and work in particular bear witness to her unshakable faith in human nature and her ability to maintain purity of soul. She returned to the period of her father's imprisonment in her book *Nadějí tu žijem* [Hope we still cherish] (2001), narrated from the perspective of a young woman. When published, the novel aroused considerable interest among literary critics as well as a wider audience of readers. It is unique in the way it complements other testimonies to the era, rare among them, seen through the eyes of a young woman.

The novel *Nadějí tu žijem* is one of the two books for adults that Hana Pražáková published. The other is *Dobry den Brno* [Greetings, Brno!] (2005), in which the author looks back at other periods in her life, reminiscing over her job in the Czechoslovak Radio or over her stay in Hungary, escorting her husband Richard Pražák, who served as the first post-revolution ambassador in Hungary.

The rest of her literary works were targeted at child audiences. Her children's books recount stories full of warmth and gentle insight into the child's world. The novels oftentimes present principal characters who somehow stand out. Her stories bring up a number of questions and possess a certain educational aspect, leading children to greater tolerance and understanding.

Before venturing onto the path of a published writer, Hana translated a number of books from Russian and Ukrainian.

Between 1972–1990, Hana Pražáková worked as an editor in the literature and drama department of the Czechoslovakian Radio in Brno. Alena Blažejovská, the content producer of the Czechoslovak Radio covers this period of Hana's life, while her literary endeavours are examined by the literary historian Romana Macháčková. A different, more personal viewpoint depicting Hana as a mother and woman, is presented by her elder daughter Markéta Hejkalová, a writer and translator herself, as well as the directress of the Autumn Book Fair in Havlíčkův Brod. These three papers are complemented by a chronological outline of the important events in Hana's life, as well as the dates of publication of all her works including her translations. The catalogue includes compelling images from the collection of Hana Pražáková, stored in the Museum of Literature in Moravia, a branch of Muzeum Brněnska (The Museum of the Brno region).

The publication was funded by the Institutional support for long term conceptual development of the research organization Moravian Library in Brno in 2020.

Hana Pražáková. Příběhy plné naděje.

Katalog k výstavě Moravské zemské knihovny v Brně

Alena Blažejovská – Markéta Hejkalová – Romana Macháčková

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně, Kounicova 65a, 601 87 Brno v nákladu 200 výtisků.

Redakce: Romana Macháčková

Jazyková korektura: Vladimíra Derková

Překlad: Lenka Pokorná

Sazba: d3sign s.r.o.

Tisk: Tiskárna Brázda, Tyršova 4, 695 01 Hodonín

ISBN 978-80-7051-305-7

ISBN 978-80-7051-314-9 (e-kniha, pdf)